

Gemeente Amsterdam
Dienst Onderzoek en Statistiek

Kunst- en Cultuurmonitor Amsterdam 2006

Project 6055

In opdracht van Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, afdeling Kunst en Cultuur

Lara ten Broeke
Willem Bosveld

Weesperstraat 79
1018 VN Amsterdam
Telefoon 020 527 94 08
l.broeke@os.amsterdam.nl

Postbus 658
1000 AR Amsterdam
Fax 020 527 9595
www.os.amsterdam.nl

Amsterdam, juli 2006

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	9
2 Podiumkunsten	11
2.1 Bezoek voorstellingen	11
2.2 Bezoek aan Amsterdamse podia 2002 – 2006	14
2.3 Amsterdam gaat meer op Nederland lijken	15
2.4 Nog even wat drinken?	17
2.5 Gebrek aan interesse belangrijkste reden om niet naar een voorstelling te gaan	18
3 Museum	21
3.1 Museumbezoek hoger dan in de rest van Nederland	21
3.2 Museumbezoek stabiel gebleven	24
3.3 Gebrek aan interesse belangrijkste reden om geen museum te bezoeken	24
3.4 Activiteiten gecombineerd met museumbezoek	26
3.5 Galeriebezoekers vooral hoogopgeleide autochtonen	27
3.6 Selecte groep kunstkopers	28
4 Film	31
4.1 Negen van de tien jongeren gaan naar de film	31
4.2 Bezochte bioscopen: Pathé de Munt nog steeds het meest populair	34
4.3 Filmbezoek vooral gecombineerd met horecabezoek	36
4.4 Geldgebrek voor jongeren belangrijke reden om niet naar de film te gaan	37
5 Dance	39
5.1 Club's bij alle groepen jongeren populair	40
5.2 Waar gaan we dansen?	40
5.3 Integratie in het uitgaansleven?	41
6 Festivals	43
6.1 Wie gaan er naar festivals?	44
6.2 Niet naar een festival vanwege gebrek aan interesse	45
6.3 Helft bezoekers combineert festivalbezoek met horeca	45
6.4 Uitmarkt en Sail meest populair	45
6.5 De stad uit?	46
7 Informele cultuur	47
7.1 Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse meer naar informele feesten	47
7.2 Waar worden de feesten gehouden?	50
7.3 Parallel circuit	50

8 Openbare Bibliotheek	53
8.1 Hoogopgeleide autochtone jongeren lezen het meest	53
8.2 Marokkaanse meisjes vaak lid van bibliotheek	54
8.3 Bibliotheekbezoek vooral om boeken te lenen	56
8.4 Concurrentie van de boekwinkel	57
9 Deelname aan amateurkunst en cultuureducatie	59
9.1 Participatie amateurkunst nauwelijks veranderd	59
9.2 Tekenen en schilderen en bespelen muziekinstrument meest populair	63
9.3 Verschillen tussen jongeren en hun ouders	65
9.4 Les vooral in muziek en dans	66
9.5 Gebrek aan belangstelling belangrijkste reden om niet aan amateurkunst te doen	69
10 De invloed van ouders en school	71
10.1 Verschillen in invloed ouders	72
10.2 Wie worden er wel eens door hun ouders meegenomen naar een voorstelling?	72
10.3 Invloed van school	74
10.4 Effect van ouders en school op latere participatie	75
11 Aspecten van het Amsterdamse culturele klimaat	77
11.1 Belangstelling voor kunst en cultuur het grootst onder hoog opgeleiden	77
11.2 Concertgebouw meest bekende locatie voor volwassenen	77
11.3 Cultuursector van groot belang voor ruim vier van de tien Amsterdammers	80
11.4 Aanbod positief gewaardeerd	81
11.5 Amsterdammers tevreden over het cultuuraanbod	81
11.6 Aanbod niet achteruit gegaan	84
11.7 Internet steeds belangrijker informatiekanaal voor cultuurconsument	86
11.8 Prijsbeleid	90
11.9 Kaartjes nog altijd veel gekocht aan de kassa van het theater	92
11.10 Mening over prijs	93
12 Werkwijze	95

Samenvatting

In Amsterdam gebeurt het. Vraag een willekeurige Nederlander naar het Rijksmuseum, Carré of Paradiso en hij noemt Amsterdam. Maar wat gebeurt er echt in Amsterdam? Waar gaan de Amsterdammers zelf uit? Gaan ze zelf ook naar die bekende musea (en weten ze eigenlijk waar ze in de stad te vinden zijn)? En waar gaan ze dansen? En wie gaan er dan dansen? En heeft het zin om aandacht aan kunst te besteden op school, of zijn je vader en moeder veel belangrijker? In deze tweede cultuurmonitor gaan we in op deze vragen.

Amsterdammers, kunst en cultuur

Amsterdammers bezoeken meer voorstellingen en musea dan de gemiddelde Nederlander. Er is een bloeiend uitgaanscircuit waar een aanzienlijk deel van de Amsterdammers gebruik van maakt en de bibliotheek wordt druk bezocht, evenals de vele bioscopen die de stad rijk is. Er zijn een paar accentverschuivingen in de cultuurparticipatie ten opzichte van de vorige monitor uit 2002: mensen gaan wat vaker naar een voorstelling of concert of een festival en wat minder vaak naar de film of het museum.

Emancipatie allochtone jongeren

Opleidingsniveau, leeftijd en etnische achtergrond zijn van invloed op de participatie. Vooral mensen met een laag opleidingsniveau en Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse achtergrond maken minder gebruik van het cultuuraanbod dan autochtone Amsterdammers. Westerse allochtonen, met name de *expats*, maken juist veel gebruik van het cultuuraanbod. De participatie van Amsterdammers met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond zit tussen die van Nederlanders en overige niet-westerse allochtonen in.

Een belangrijke bevinding in het onderzoek is dat de uitgangspositie van allochtone jongeren beter wordt: met name jongeren met een Turkse en Marokkaanse achtergrond zijn beduidend actiever op cultureel gebied dan hun ouders. Daarvoor zijn verschillende redenen aan te wijzen. Ten eerste het onderwijs. De aandacht voor cultuureducatie in het onderwijs komt tot uitdrukking in een veel frequenter bezoek aan podia en musea van deze groep dan van de oudere groep allochtonen. Hoewel het onderzoek ook laat zien dat de invloed van onderwijs op toekomstige cultuurparticipatie gering is (afgezet tegen de belangrijke rol die ouders spelen), zou cultuureducatie daar verandering in kunnen brengen. Toekomstig onderzoek zal dat moeten uitwijzen. Ten tweede geven deze jongeren aan dat zij, vaker dan de oudere groep, door hun ouders worden meegenomen naar een culturele voorziening, een factor die van groot belang is voor toekomstige cultuurparticipatie. Ten derde stijgt het opleidingsniveau van deze groep Amsterdammers. Veel vaker dan hun ouders volgen jonge Turkse en Marokkaanse Amsterdammers een HBO of WO opleiding en deze monitor bevestigt nog eens dat de cultuurparticipatie toeneemt naarmate het opleidingsniveau stijgt.

Onder elkaar

Over het algemeen zijn Amsterdammers erg tevreden over het cultuuraanbod in de stad. Jongeren met een Turkse en Marokkaanse achtergrond vormen hierop een uitzondering, zij zijn minder tevreden over het aanbod van podiumkunsten en vinden dat dit minder goed aansluit bij hun cultuur. Zij bezoeken juist ook vaker dan gemiddeld zogenaamde informele bijeenkomsten. Mensen treffen elkaar in buurthuizen, feestzalen, café 's of bijvoorbeeld moskeeën en we zien dat jongeren met een Turkse en Marokkaanse achtergrond deze feesten beduidend meer bezoeken dan Nederlandse jongeren. Omdat zowel jongeren als volwassenen uit de Turkse en Marokkaanse groep minder vaak andere voorstellingen en feesten (bijvoorbeeld dance party's) bezoeken gingen we na of er sprake is van een 'parallel' circuit waarbij mensen wel met hun eigen groep samenkomen maar verder niet deelnemen aan het Amsterdamse culturele leven. Voor een aanzienlijk deel van de Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse achtergrond, in het bijzonder de volwassenen, geldt dat zij weliswaar nauwelijks gebruik maken van het reguliere culturele aanbod, maar juist veel vaker dan andere Amsterdammers informele feesten bezoeken. Onder de groep Amsterdammers met een Marokkaanse achtergrond komt dit het meest voor: ruim zes van de tien volwassenen namen niet deel aan het reguliere culturele circuit maar bezochten de afgelopen twaalf maanden wel een informeel feest. Voor de jongeren ligt dit beduidend anders: ruim drie van de tien jongeren namen niet deel aan het reguliere culturele circuit. Ter vergelijking: van de Nederlandse Amsterdammers is dit 6% van de jongeren en 4% van de volwassenen.

Geen ontleding in Amsterdam

Landelijk onderzoek over vrijetijdsbesteding laat zien dat Nederlanders steeds minder lezen. In Amsterdam is deze trend niet zichtbaar: driekwart van de Amsterdamse jongeren en bijna 70% van de volwassenen heeft de afgelopen maand een boek gelezen. Deze percentages zijn stabiel gebleven ten opzichte van 2002. Wel zijn er verschillen tussen groepen Amsterdammers: hoog opgeleide autochtone Amsterdammers lezen het meest. Allochtone volwassenen lezen minder en dan met name de groep met een Turkse of Marokkaanse achtergrond. Echter: ook hier geldt dat voor de jongeren de verschillen naar etnische achtergrond veel kleiner zijn dan voor volwassenen. Negen van de tien jongeren zijn lid van de bibliotheek. Jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst lezen weliswaar wat minder dan hun Nederlandse leeftijdgenoten, maar ze zijn wel vaker lid van de bibliotheek. En dan komen ze daar niet om dvd's te lenen, maar een boek.

Cultuur in een diverse stad

Uit deze monitor blijkt dat Amsterdammers veel gebruik maken van het grote cultuuraanbod dat de stad biedt. Ook blijkt dat niet alle Amsterdammers dit in dezelfde mate doen. Met name hoog opgeleide, autochtone Amsterdammers tussen de 18 en de 34 jaar oud zijn cultureel actief. Het is dan ook niet verwonderlijk dat deze groep het best op de hoogte is van wat er speelt en zich het best informeert. Het brede cultuuraanbod is een van de dingen die de stad zo aantrekkelijk maakt voor deze groep. Aan de andere kant van het spectrum zien we een groep die veel minder op cultuur gericht is. Deze groep is slecht op de hoogte van het aanbod en maakt er nauwelijks gebruik van. Met name volwassenen met een Turkse en Marokkaanse achtergrond en laag opgeleiden behoren vaak tot deze groep.

Belangrijk bij dit verschil is de *uitsnede* van de bevolking die Amsterdam is. Een Amsterdammer met een Nederlandse achtergrond is geen 'gemiddelde' Nederlander, net

zomin als een Amsterdammer met een Marokkaanse of Turkse achtergrond een 'gemiddelde' Marokkaanse Nederlander is. De eerste groep heeft gemiddeld genomen juist vaker belangstelling voor cultuur, en zegt ook dat de cultuur een wezenlijk onderdeel van de keuze om in Amsterdam te wonen uitmaakt. De tweede groep bestaat juist vaker dan gemiddeld (bijvoorbeeld vergeleken bij het deel van de Marokkaanse groep dat naar Almere verhuist) uit grote huishoudens, die vaak over weinig geld beschikken en die buiten het centrale deel van de stad wonen.

De 'toestand' zoals we die hier beschreven hebben moet niet verward worden met de ontwikkeling die we voor de stad kunnen verwachten. Daarbij zijn drie ontwikkelingen van belang.

Ten eerste is er de basistrend waarbij groepen die nu minder participeren dat meer zullen gaan doen in de toekomst. Deze groepen zullen meer op de gemiddelde Amsterdammer gaan lijken. Een stijgend opleidingsniveau en nieuwe schoolprogramma's dragen bij aan deze ontwikkeling.

Ten tweede zal er in toenemende mate sprake zijn van diversiteit in het aanbod. Nieuwe Amsterdammers brengen hun eigen cultuur mee en met een groeiende verankering in de samenleving zullen ook deze nieuwe cultuuruitingen hun plaats krijgen.

Ten derde zullen er mengvormen ontstaan, zowel in de samenstelling van het publiek als in het culturele aanbod. Door toenemende contactmogelijkheden, op HBO's, op universiteiten maar juist ook in de concertzalen en bij de podia mag verwacht worden dat, naast de gescheiden circuits deze vermenging onomkeerbaar is

Voor elk van deze drie ontwikkelingen geldt dat deze van invloed is op het publiek, maar ook op de aanbieders van cultuur en op de accommodaties waarin het Amsterdamse cultuuraanbod zijn publiek vindt.

Voor vragen over het beleid van de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, afdeling Kunst en Cultuur kunt u contact opnemen met:

Luc Holleman of Nico van Rossen

l.holleman@dmo.amsterdam.nl

n.van.rossen@dmo.amsterdam.nl

Voor vragen over de uitvoering van het onderzoek kunt u contact opnemen met

Lara ten Broeke of Willem Bosveld, Dienst Onderzoek en Statistiek

l.broeke@os.amsterdam.nl

w.bosveld@os.amsterdam.nl

1 Inleiding

In maart 2003 rapporteerde O+S, de Dienst Onderzoek en Statistiek over een onderzoek, uitgevoerd in 2002, naar de belangstelling van Amsterdammers van 12 jaar en ouder voor kunst en cultuur. De gehanteerde definitie van kunst en cultuur is breed en loopt van filmbezoek tot balletvoorstellingen en uitgaan naar een club. Uit het onderzoek bleek dat de belangstelling onder Amsterdammers voor kunst en cultuur groot is, maar dat er grote verschillen bestaan in de participatie van verschillende groepen Amsterdammers, zowel kwalitatief (waar gaat men heen) als kwantitatief (hoe vaak).

Inmiddels, vier jaar na de uitvoering van de eerste monitor, acht de DMO de tijd rijp voor een vervolg. Het resultaat daarvan ligt voor u. We hebben in grote lijnen de uitvoering van de eerste monitor gevolgd en aandacht geschonken aan de volgende vragen.

- In welke mate bezoeken Amsterdammers Amsterdamse (podium)kunstvoorstellingen?
- In welke mate bezoeken Amsterdammers Amsterdamse accommodaties/voorzieningen voor kunsten?
- In welke mate nemen Amsterdammers zelf deel aan kunstzinnige activiteiten en cultuureducatie?
- Welk oordeel hebben Amsterdammers over de kwaliteit van het kunstenklimaat en de faciliteiten in Amsterdam?

In deze tweede meting is gekeken naar de cultuurparticipatie van Amsterdammers over de 12 maanden voorafgaand aan het onderzoek, dat wil zeggen de periode van mei 2005 tot mei 2006. De vragen die gesteld zijn, zijn grotendeels identiek aan de vragen uit 2002. Dit maakt het mogelijk ontwikkelingen in de participatie te signaleren. Ook is, waar mogelijk, een vergelijking gemaakt met landelijke resultaten. Opnieuw is veel aandacht besteed aan de dataverzameling. In het laatste hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de respons. Er zijn 1682 Amsterdamse jongeren en volwassenen ondervraagd. Dit is een representatieve afspiegeling van de Amsterdamse bevolking.

Omdat bekend is dat mensen die niet participeren in onderzoek vaak ook op andere terreinen niet meedoen, is dit keer een zogenaamd non-respons analyse uitgevoerd. Dat wil zeggen dat aan mensen die niet mee wilden doen aan het onderzoek de volgende vraag is voorgelegd: *“Mag ik u dan toch een snelle vraag stellen? Heeft u belangstelling voor kunst en cultuur?”*. Antwoorden op deze vraag geven ons een beeld van de mate waarin mensen die wel en niet meedoen aan het onderzoek op elkaar lijken in termen van hun interesse in het onderwerp van dit onderzoek. Ook aan deze vraag wordt aandacht besteed in het laatste hoofdstuk.

Nieuw in deze monitor is een hoofdstuk over informele cultuur. In het onderzoek is dit maal aandacht besteed aan informele feesten en de reden daarvan is dat op grond van het vorige onderzoek het idee bestond dat een deel van het cultuurgebruik van met name allochtone groepen gemist werd als alleen werd gevraagd naar de gevestigde initiatieven.

Leeswijzer

In de cultuurmonitor wordt aandacht besteed aan participatie op het gebied van verschillende deelgebieden van het culturele domein. In de hoofdstukken twee tot en met acht worden de resultaten per domein besproken. In hoofdstuk negen komt de actieve cultuurparticipatie aan de orde en in hoofdstuk tien de invloed van ouders en school op cultuurparticipatie. Hoofdstuk elf gaat in op diverse aspecten van het Amsterdamse culturele klimaat en in hoofdstuk twaalf wordt de werkwijze beschreven.

2 Podiumkunsten

In dit hoofdstuk komt de belangstelling voor voorstellingen van podiumkunsten aan de orde. De resultaten hebben betrekking op het professionele aanbod. In de vragenlijst is bij de vraag over het bezoek gezegd dat het gaat om voorstellingen die voor iedereen toegankelijk zijn, en dat het niet gaat om voorstellingen op besloten feesten, zoals bruiloften, bedrijfsavonden, congressen of schoolvoorstellingen. In het eerste deel gaan we in op het algemene bezoek aan voorstellingen en de verschillende disciplines. Specifieke theaters en concertzalen komen in het tweede deel aan de orde.

2.1 Bezoek voorstellingen

Evenals bij de meting in 2002 is aan iedereen in het onderzoek de vraag voorgelegd of men in de 12 maanden voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst een voorstelling of concert in Amsterdam bezocht. Van de volwassenen gaf 66% aan dat dit het geval was, een stijging met 3% ten opzichte van 2002. Bij de jongeren¹ was deze stijging sterker, namelijk van 49% in 2002 naar 59% in 2006.

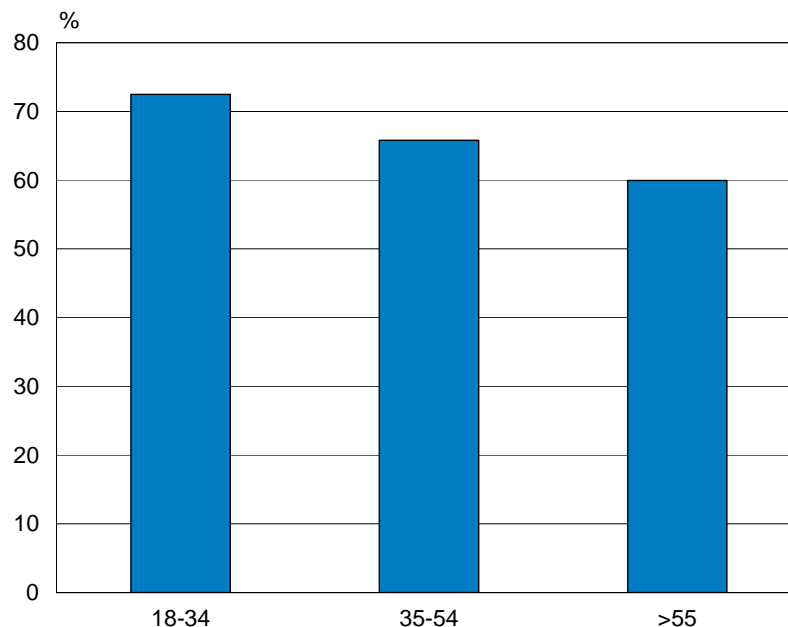
Tabel 2.1 Bezoek voorstellingen of concerten in Amsterdam afgelopen twaalf maanden, 2002 en 2006 (procenten)

	jongeren	volwassenen
2002	49	63
2006	59	66

Als we wat gedetailleerder naar leeftijd kijken dan blijkt de groep van 18-34 jarigen de meeste afnemers van podiumkunsten te herbergen. Van deze groep bezoekt 76% een voorstelling of concert. In de groep van 55 plussers treffen we de minste bezoekers met 62%.

¹ Onder jongeren verstaan we kinderen van twaalf tot en met zeventien jaar oud.

Tabel 2.2 Bezoek voorstellingen volwassenen naar leeftijd (procenten)

Het verschil in bezoek tussen mensen met en mensen zonder kinderen is relatief klein: zes van de tien mensen met kinderen en zeven van de tien mensen zonder kinderen bezochten het afgelopen jaar een voorstelling.

Voor de Nederlandse Amsterdammers en Amsterdammers met een Turkse achtergrond geldt dat vrouwen vaker gaan dan mannen. Voor de Marokkaanse groep is dit omgekeerd en binnen de Surinaamse groep zien we geen (significant) verschil tussen mannen en vrouwen.

Tabel 2.3 Bezoek voorstellingen of concerten in Amsterdam afgelopen twaalf maanden, naar geslacht en etnische achtergrond

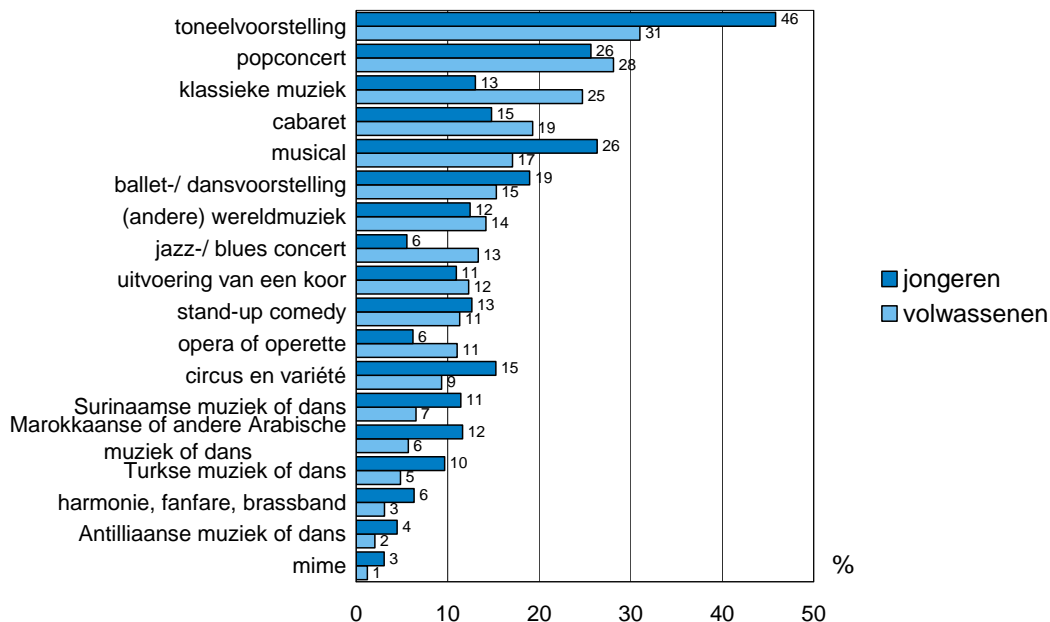
	mannen	vrouwen
Nederlands	73	82
Marokkaans	41	24
Turks	36	49
Surinaams	59	63

2.1.1 Toneelvoorstellingen, musicals, popconcerten en klassieke muziek populair

Jongeren hebben veel meer dan volwassenen toneelvoorstellingen en musicals bezocht, zoals is te zien in onderstaande figuur. Van de volwassenen heeft 31% het afgelopen jaar een toneelvoorstelling bezocht, terwijl dit van de jongeren 46% is. Voor musicals zien we een vergelijkbaar verschil, van de volwassenen bezocht 17% een dergelijke voorstelling en van de jongeren 26%. De conclusie lijkt gerechtvaardigd dat het hier, ondanks de

instructie om geen besloten bijeenkomsten te noemen, om activiteiten gaat die veelal op of met school bezocht worden.

Tabel 2.4 Bezoek voorstellingen (procenten)

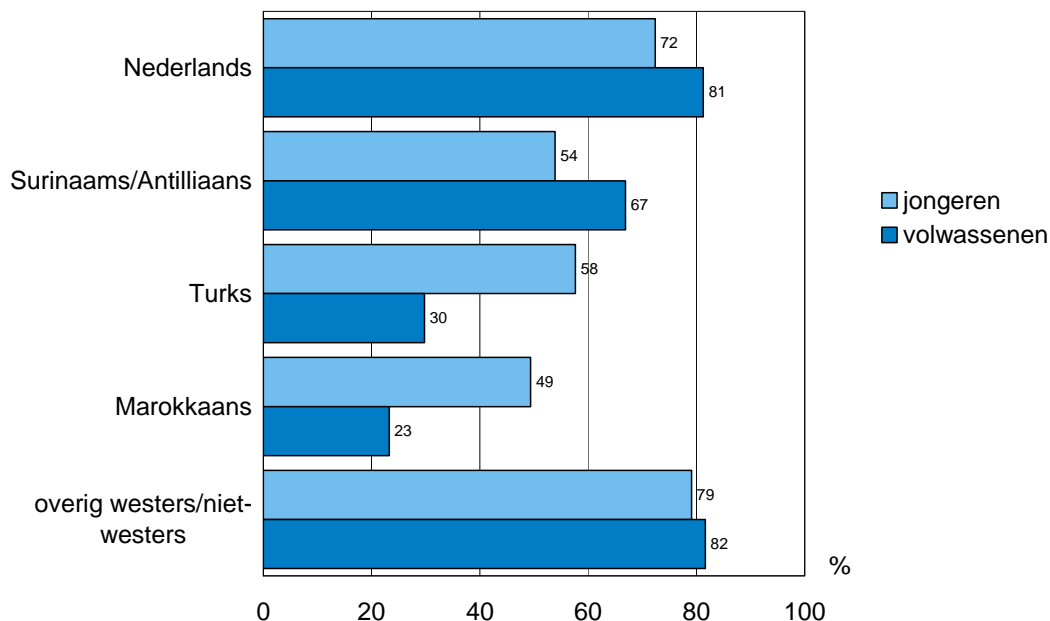
2.1.2 Verschillen in participatie tussen jongeren kleiner

Ondanks de uitschieters bij toneel en musicals gaan jongeren gemiddeld wat minder vaak naar een voorstelling dan volwassenen. Als we preciezer kijken blijkt dat echter niet te gelden voor jongeren met een Turkse en Marokkaanse achtergrond, zij gaan juist vaker dan de volwassenen met een Turkse en Marokkaanse achtergrond.

Het bezoek van podiumkunsten van jongeren met een Turkse en Marokkaanse achtergrond ligt dicht bij dat van de Nederlandse jongeren dan geldt voor de volwassenen. In tabel 2.4 zien we dat van de jongeren met een Marokkaanse en Turkse achtergrond respectievelijk 49% en 58% naar een voorstelling gaat terwijl dit van de *volwassenen* met een Marokkaanse en Turkse achtergrond respectievelijk 23% en 30% is.

Voor de groep Amsterdammers met een Surinaamse en Antilliaanse achtergrond zien we een stijging in podiumbezoek ten opzichte van 2002 (van 62% naar 67%). Voor de Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse achtergrond zien we deze stijging niet. In 2002 werd deze groep samengenomen en had 32% van hen de afgelopen 12 maanden een voorstelling bezocht. In 2006 is dat percentage voor volwassen Turkse Amsterdammers 30% en voor Marokkaanse Amsterdammers 23%.

Tabel 2.5 Bezoek podiumkunsten naar etnische achtergrond (procenten)

2.2 Bezoek aan Amsterdamse podia 2002 – 2006

Het Concertgebouw is net als in 2002 het meest populaire podium onder Amsterdammers, gevolgd door Paradiso dat van plaats heeft gewisseld met Carré. De verschillende locaties in onderstaande tabel in ogenschouw nemend valt op dat er vrijwel geen verschillen zijn opgetreden ten opzichte van 2002. Er is een daling te zien in het bezoek van Carré, een stijging bij de Heineken Music Hall en een (geringe) stijging in het bezoek van Paradiso. Als we kijken naar de bezoekersaantallen van Carré, is er geen afname maar een lichte stijging te zien. Waarschijnlijk gaat het dan om niet-Amsterdammers. Dit kan te maken hebben met een veranderende programmering na de verbouwing. De stijging bij Paradiso klopt met de absolute bezoekcijfers, die elk jaar een lichte toename laten zien. Dit komt doordat er elk jaar meer voorstellingen worden geprogrammeerd.

Tabel 2.6 Bezoek per locatie, 2002 en 2006 (volwassenen)

	2006		2002	
	jongeren	volwassenen	jongeren	volwassenen
Concertgebouw	15	25	11	25
Paradiso	12	20	8	16
Carré	11	15	10	22
Melkweg	11	12	11	11
Heineken Music Hall	9	12	7	7
Muziektheater (Stopera)	6	13	5	13
Stadsschouwburg	7	12	7	14
Kleine Komedie	5	11	5	13
Meervaart	9	10	9	7
Bellevue theater	4	8	5	9
RAI	8	6	-	-
Nieuwe de la Mar theater	2	6	4	8
Bimhuis	2	5	0	2
Amsterdam Arena	7	7	9	7
Balie	1	4	3	4
Westergasfabriek	4	3	1	3
Vondelpark (openlucht)	4	6	4	9
Boom Chicago	1	4	1	2
Openluchttheater Amsterdamse Bos	2	4	2	3
Krakeling (jeugdtheater)	9	2	9	2
Brakke Grond (Nes-theaters)	1	3	1	3
Frascati	2	2	1	2
Beurs van Berlage	1	2	1	3
Badcuyp	1	2	1	< 1
Engelenbak	1	2	1	1
Ostade theater	0	1	0	1
Muiderpoorttheater	1	1	-	-
Theaterfabriek	1	1	-	-
Podium Mozaïek	0	1	-	-
Gasthuis	1	1	0	1
Betty Asphalt Complex	0	1	-	-
Fijnhouttheater	1	1	-	-
Veem theater	0	1	1	1

2.3 Amsterdam gaat meer op Nederland lijken

Het verschil tussen Amsterdam en Nederland op het gebied van toneel- en cabaretbezoek is wat kleiner geworden als we een deel van de Amsterdamse cijfers voor 2002 en 2006 vergelijken met de meest recente landelijke gegevens (SCP, 2005). Voor klassieke- en

popmuziek blijven de verschillen vergelijkbaar: met name klassieke concerten worden door Amsterdammers wat vaker bezocht. Wel zien we dat de musical, die ook in 2002 in Amsterdam al minder populair was dan landelijk (mogelijk deels als gevolg van het sluiten van het Grace theater), verder is gedaald en ook de opera en operette zijn verder gedaald in de richting van het landelijke cijfer.

Tabel 2.7 Bezoek voorstellingen Amsterdam 2002 en 2006 en landelijk 2005 (SCP) afgelopen twaalf maanden (procenten)

	2002 Amsterdam	2006 Amsterdam	2005 landelijk
toneel	38	32	25
cabaret/kleinkunst	30	22	22
klassieke muziek	28	26	20
popmuziek	27	27	25
musical	20	13	25
ballet	19	18	8
opera/operette	18	11	6

De daling in opera sluit aan bij eerdere resultaten van het SCP (zie De Haan en Knulst, 2001) die de opkomst van het cultuurrelativisme zien als verklaring voor de afnemende belangstelling voor klassieke kunstuitingen. *“De cultuurconsument is een culturele alleseter geworden, die geen onderscheid maakt tussen hoge en lage cultuur. De klassieke canon bestaat nog wel, maar men zapt zonder schroom tussen Shakespeare en André Hazes.”* Of deze onderzoekers gelijk krijgen in hun voorspelling dat jongeren zo'n andere opvoeding hebben gehad dat ze de belangstelling later niet meer zullen oppikken, omdat ze er nooit kennis van hebben genomen, zal de toekomst uitwijzen.

2.3.1 Clusters in podiumbezoek

Op grond van patronen in het bezoek aan bovenstaande podia is nagegaan of er clusters zijn in podia, dat wil zeggen of Amsterdammers die in een theater of concertzaal komen, vaker in een specifiek ander theater komen. Op die manier zijn een vijftal clusters van podia onderscheiden die in hieronder zijn weergegeven².

Cluster 1: Traditioneel cabaret

Kleine Komedie
Nieuwe de la Mar
Bellevue

Dit cluster wordt wat meer door mannen dan door vrouwen bezocht en door autochtone Nederlanders, Amsterdammers met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond en Westerse allochtonen. Er is geen specifieke leeftijdsgroep aan te wijzen, maar bezoekers van deze podia zijn wel vaker alleenstaand. Hoewel alle clusters meer door hoog dan door laag opgeleiden worden bezocht, geldt dat voor dit cluster het minst.

² Een flink deel van de respondenten valt niet in een van deze clusters, veelal omdat zij te weinig participeren in dit type cultuur.

Cluster 2: Klassiek

Concertgebouw
Muziektheater
Stadsschouwburg

Dit cluster wordt voor een belangrijk deel bezocht door 55 plussers en juist veel minder door jongeren. Autochtone Nederlanders voeren de boventoon bij deze podia evenals (echt)paren zonder kinderen thuis (op grond van de leeftijd verwachten we dat de kinderen 'de deur uit zijn'). Vrouwen zijn wat vaker bezoekers van dit cluster dan mannen.

Cluster 3: pop

Melkweg
Paradiso
Heineken Music Hall

Het spreekt voor zich dat dit cluster vooral aantrekkelijk is voor de groep tot 35 jaar, maar ook de groep daarboven (35-54) bezoekt nog regelmatig een concert in een van de Amsterdamse poptempels. In een tijdperk waarin de eerste generatie popmuzikanten zelf de jaren des ondersheids heeft bereikt is zo iets niet verwonderlijk. Nederlanders en Amsterdammers van Surinaams/Antilliaanse afkomst zijn vaker bij dit cluster te vinden dan andere etnische groepen. Opvallend is dat er geen verschillen zijn naar huishoudtype: alleenstaanden, stellen zonder kinderen maar ook ouders met kinderen bezoeken deze podia.

Cluster 4: Alternatief jazz, theater

Bimhuis
Veem
Openluchttheater Amsterdamse Bos
Vondelpark openluchttheater

Dit cluster is vooral in trek bij Nederlanders en Amsterdammers met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond, jongeren en hoog opgeleiden. Alle samenlevingsvormen zien we er terug.

Cluster 5: alternatief; debat

Westergasfabriek
Muiderpoorttheater
Gasthuis
Balie

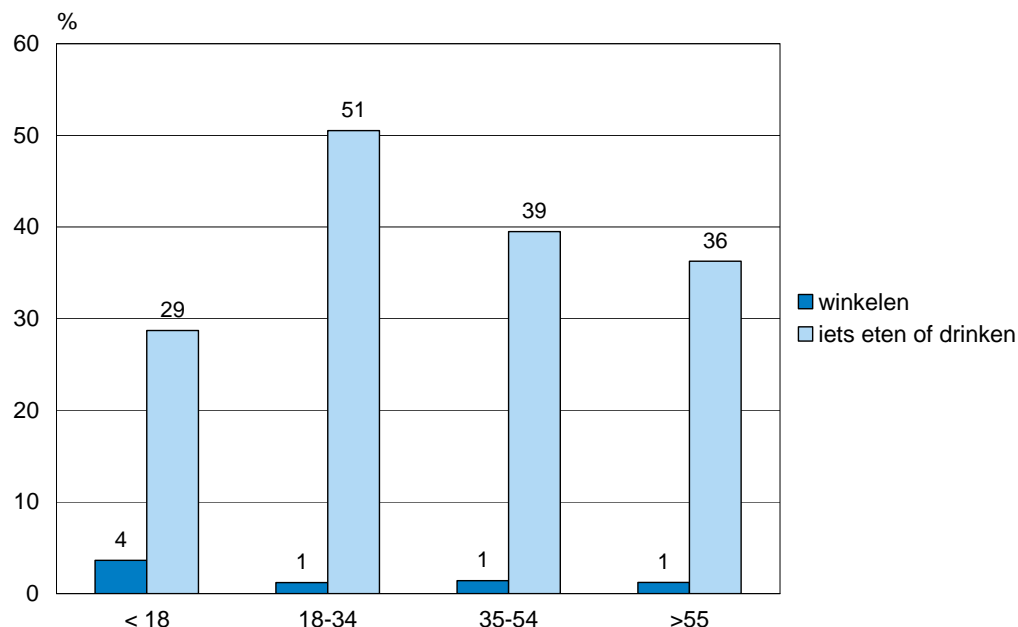
Dit cluster is te klein om uitspraken te kunnen doen over specifieke groepen.

2.4 Nog even wat drinken?

In de cultuurmonitor is gevraagd of mensen hun bezoek aan een voorstelling combineren met winkelen of met horecabezoek. In onderstaande figuur is te zien dat van de jongeren bijna 30% en van de volwassenen bijna de helft het bezoek aan een voorstelling

combineert met een hapje eten of een borrel. Uitgaan en winkelen combineren slecht, deze combinatie wordt nauwelijks gemaakt.

Tabel 2.8 Bezoek voorstelling gecombineerd met ander activiteiten (in procenten)

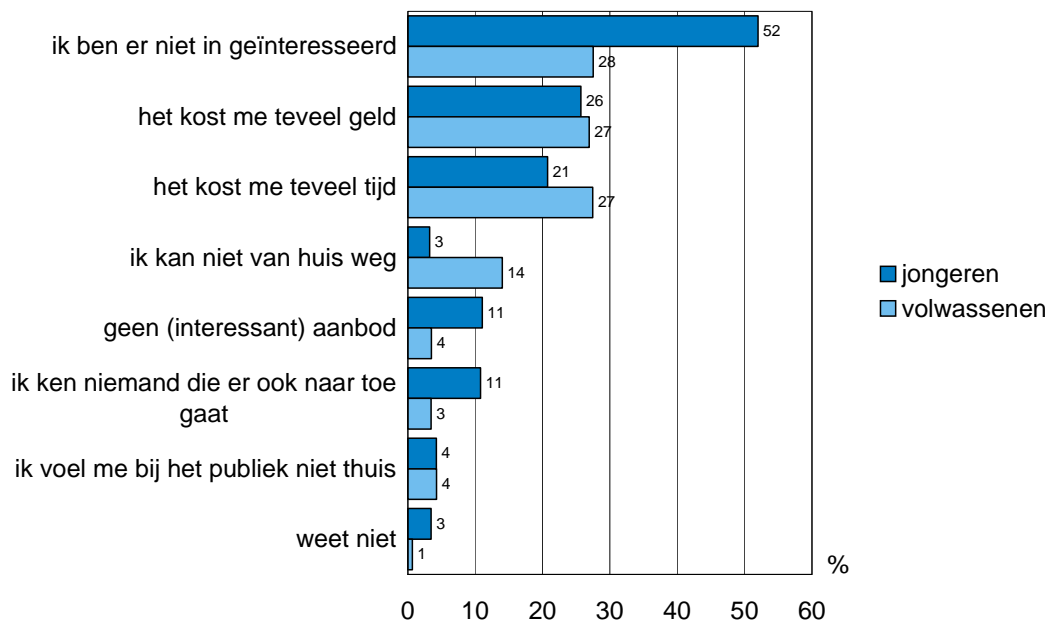
Als we kijken welke groepen Amsterdammers vaker en minder vaak na afloop van een voorstelling een hapje eten of wat drinken, dan blijkt dat van de groep 18-34 jarigen 51% gecombineerd uitgaat. Amsterdammers uit andere leeftijdsgroepen doen dit minder vaak (55 plussers: 36%, 35—54 jarigen 40%). (Echt)paren met kinderen blijven het minst vaak hangen, ongeveer 35% terwijl alleenstaanden en stellen zonder kinderen juist vaker nog wat eten of drinken (44% versus 42%). Cultuurbezoekers van Turkse en Marokkaanse afkomst combineren podiumbezoek het minst met horecabezoek (16% versus 20%), terwijl zogenaamde 'westerse' allochtonen (Amerikanen, Engelsen, Duitsers) en Nederlanders dat het vaakst doen (respectievelijk 46% en 41%).

Als we nog even naar de eerder genoemde clusters kijken dan combineren Amsterdammers uit cluster 4 (alternatief, jazz, theater) hun bezoek het meest met horeca (55%).

2.5 Gebrek aan interesse belangrijkste reden om niet naar een voorstelling te gaan

Aan respondenten die niet naar voorstellingen gaan is gevraagd wat daarvan de reden is. De belangrijkste reden onder jongeren is een gebrek aan interesse, maar daarbij moet de kanttekening gemaakt worden dat het voor deze jonge groep maar de vraag is of zij werkelijk voldoende kennis hebben van het aanbod om niet geïnteresseerd te zijn. Van zowel de jongeren als de volwassenen noemt ongeveer een kwart geld als een reden. De oudste groep (55 plussers) noemt wat vaker als reden dat men niet van huis weg kan.

Tabel 2.9 Reden niet bezoek (in procenten)

Als we wat dieper kijken naar de achtergronden van respondenten dan valt op dat laag opgeleiden en Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse achtergrond vaker dan Nederlanders aangeven niet geïnteresseerd te zijn. Dit geldt zowel voor de jongste groep als voor volwassenen. Geld wordt nauwelijks vaker genoemd als een reden om niet te gaan onder deze groepen. Dat hoeft overigens niet te betekenen dat geld geen rol speelt. Zoals we verderop in deze rapportage zullen zien speelt geld bijvoorbeeld wel een rol bij het (niet) bezoeken van films, een activiteit die gemiddeld goedkoper is dan de hier genoemde. Geld is dus pas een argument als men geïnteresseerd is. Van de Amsterdammers met een Marokkaanse achtergrond geeft vervolgens acht procent aan dat zij zich niet thuis voelen onder het publiek en van de Amsterdammers met een Turkse achtergrond is dat vijf procent.

3 Museum

Het bezoek aan een museum of een tentoonstelling staat in dit hoofdstuk centraal. Aan de orde komt de publieke belangstelling voor musea in Amsterdam en musea elders in Nederland in termen van bezoek. Voor zo'n vijftig musea is de publieke belangstelling van Amsterdammers in het afgelopen jaar vastgesteld.

3.1 Museumbezoek hoger dan in de rest van Nederland

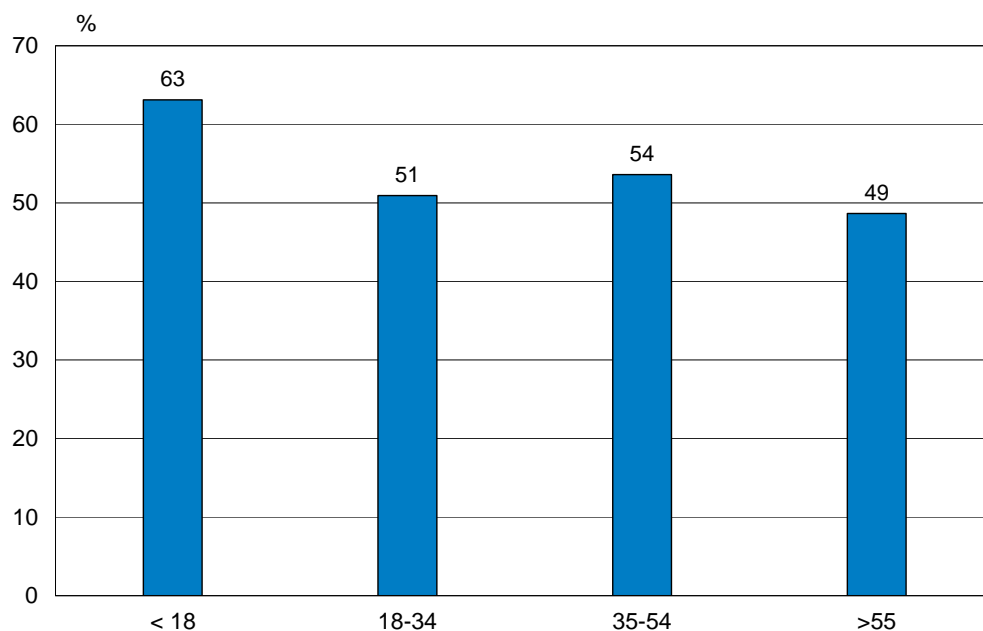
In de afgelopen twaalf maanden bracht iets meer dan de helft van de Amsterdamse bevolking een bezoek aan een museum in Amsterdam. Onder jongeren ligt dit percentage met 63% wat hoger. Voor jongeren is het museumbezoek nauwelijks veranderd ten opzichte van 2002, het aandeel volwassenen dat een museum bezoekt is wat gedaald.

Tabel 3.1 Bezoek musea in Amsterdam afgelopen twaalf maanden, 2002 en 2006 (procenten)

	jongeren	volwassenen
2002	60	57
2006	63	51

Binnen de groep volwassenen gaan de ouderen (55 plussers) het minst vaak, van hen bezoekt 49% een museum. Tussen mannen en vrouwen werden geen verschillen gevonden, evenals tussen mensen met en zonder kinderen.

Tabel 3.2 Museumbezoek naar leeftijd (procenten)

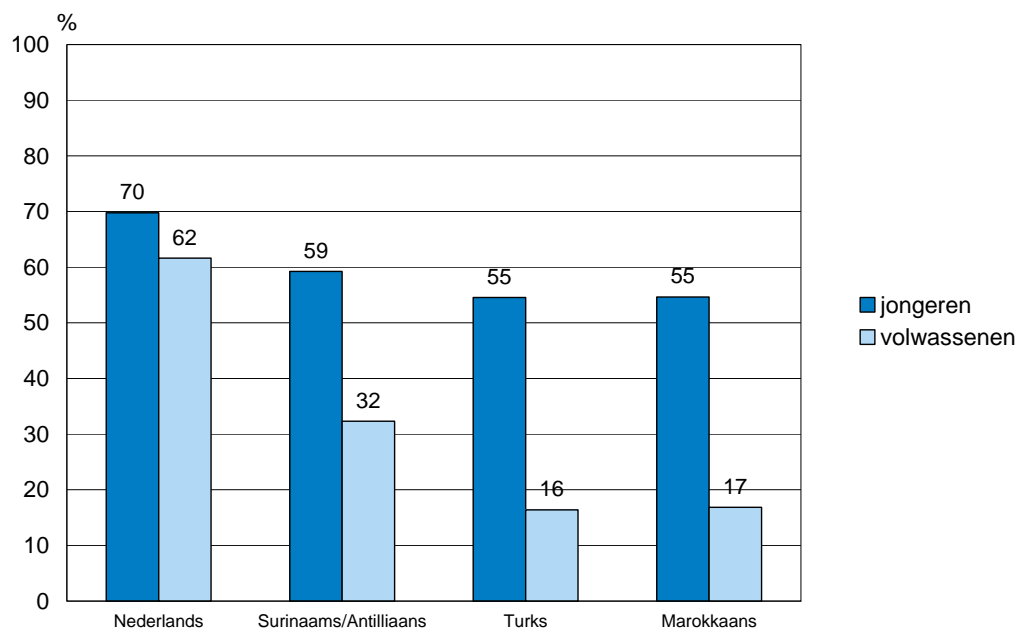
Het dalende museumbezoek onder volwassenen kent een aantal mogelijke oorzaken. Ten eerste is er met name op het Museumplein flink verbouwd het afgelopen jaar, wat tot een dalend bezoek kan leiden. Ook kregen mensen met een NS abonnement of kortingskaart en mensen met een Rabobankpas tot voor kort korting op de toegangsprijs van musea. Deze regeling is per 1 januari 2006 komen te vervallen.

Ondanks de daling ligt het museumbezoek van Amsterdammers wat hoger dan in de rest van Nederland: in 2005 bezocht 44% van de Nederlanders een museum.

Een eerste bepalende factor bij de vraag of Amsterdammers wel of geen musea bezoeken is etniciteit. Onder autochtone Amsterdammers ligt het museumbezoek het hoogst. Onder Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse achtergrond blijft het bezoek achter, met name onder de volwassenen. Jongeren met een Turkse en Marokkaanse achtergrond bezoeken veel vaker musea dan hun ouders. Het museumbezoek van jongeren vindt waarschijnlijk vaak in schoolverband plaats. Met name jongeren die op de HAVO of het VWO zitten bezoeken vaak musea.

Als we het museumbezoek van allochtonen vergelijken met vier jaar geleden, blijkt dat volwassenen met een Turkse en Marokkaanse achtergrond minder vaak naar het museum gaan dan vier jaar geleden (25% in 2002, nu 16% en 17%). Het museumbezoek van jongeren met een Turkse en Marokkaanse achtergrond is niet veranderd. Jongeren met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond gaan wel vaker naar het museum dan vier jaar geleden, terwijl volwassenen uit deze groep juist beduidend minder vaak gaan (van 45% in 2002 naar 32% nu).

Tabel 3.3 Museumbezoek naar etnische achtergrond, jongeren en volwassenen

Naast etnische achtergrond speelt opleidingsniveau een rol: hoog opgeleide volwassenen bezoeken vaker een museum dan laag opgeleide volwassenen: bijna zeven van de tien

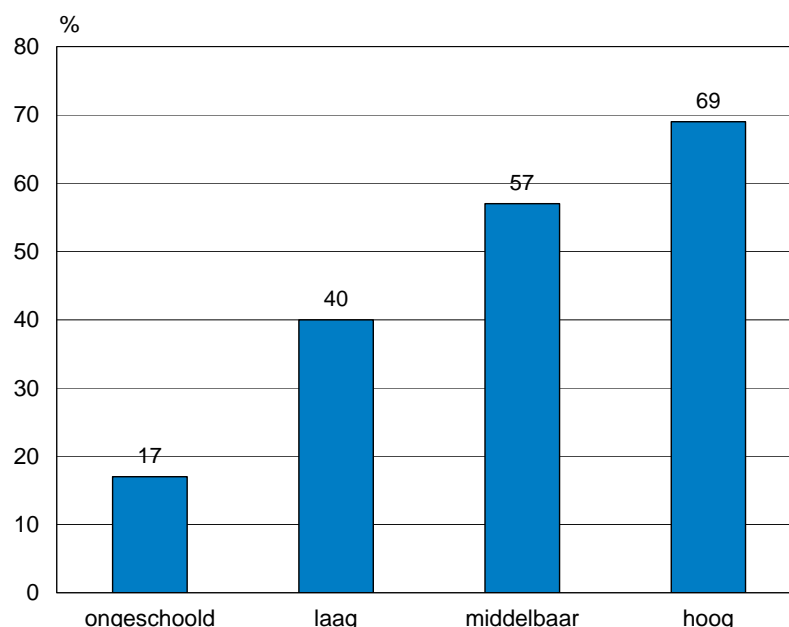
volwassenen met een opleiding op HBO of WO niveau bezochten de afgelopen twaalf maanden een museum. Het percentage hooggeschoolden dat een museum bezocht is wel gedaald ten opzichte van 2002: toen was dat 82%, nu 69%. Voor de andere opleidingsklassen geldt deze daling niet.

De typische volwassen museumbezoeker

De typische Amsterdamse museumbezoeker is een hoog opgeleide, autochtone Amsterdammer of een westerse allochtoon (*expat*). Ook uit landelijke cijfers blijkt dat de belangstelling voor musea sterk gerelateerd is aan opleidingsniveau: van de Nederlanders met een opleiding op HBO of WO niveau heeft meer dan 40% belangstelling voor musea, van de laag opgeleide Nederlanders is dit slechts 10%.³

Landelijk blijkt eveneens dat vrouwen meer naar musea gaan dan mannen, in Amsterdam treedt dit verschil niet op.

Tabel 3.4 Museumbezoek naar opleidingsniveau

3.1.1 Gemiddeld drie bezoeken per jaar

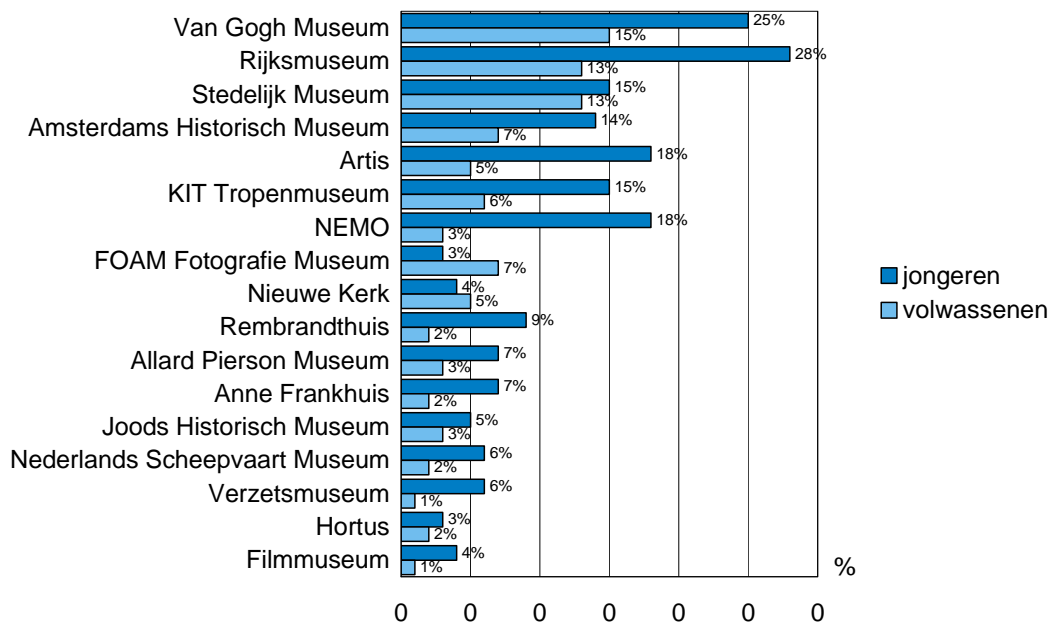
De mensen die in de afgelopen twaalf maanden een museum hebben bezocht, deden dat gemiddeld drie keer. Er zijn geen verschillen in het aantal bezoeken naar etnische achtergrond, opleidingsniveau en geslacht. Achtergrondfactoren hebben dus wel invloed op de vraag *of* iemand naar het museum gaat, maar niet op de vraag *hoe vaak* er een museum bezocht wordt. Wel bezoeken jongeren, met name twaalfjarigen, vaker een museum dan volwassenen. Mogelijk gaat het dan om museumbezoek in het kader van de jaarlijkse kunstschooldag die in groep 8 worden georganiseerd.

³ SCP: Sociaal Cultureel Rapport 2005.

3.2 Museumbezoek stabiel gebleven

Evenals in 2002 wordt de top drie van meest bezochte musea gevormd door het Rijksmuseum, het Van Gogh Museum en het Stedelijk Museum. In de bezoekfrequenties is er een aantal verschillen ten opzichte van 2002. Jongeren gaan vaker dan vier jaar geleden naar het Van Gogh Museum, het Rijksmuseum, het Stedelijk Museum, het Amsterdams Historisch Museum, het KIT Tropenmuseum, het Rembrandthuis, Nemo en Artis. Deze bezoeken vinden waarschijnlijk in schoolverband plaats. De drie grote musea worden door volwassenen wat minder bezocht dan in 2002. Bezoekcijfers van het Amsterdam Toerisme en Congresbureau wijzen in dezelfde richting: met name het Stedelijk Museum en het Rijksmuseum worden minder bezocht. Dit zal ook te maken hebben met de verbouwingen die daar sinds enige tijd plaatsvinden.

Tabel 3.5 Meest bezochte musea in Amsterdam laatste 12 maanden (percentages, door meer dan 3% genoemd)

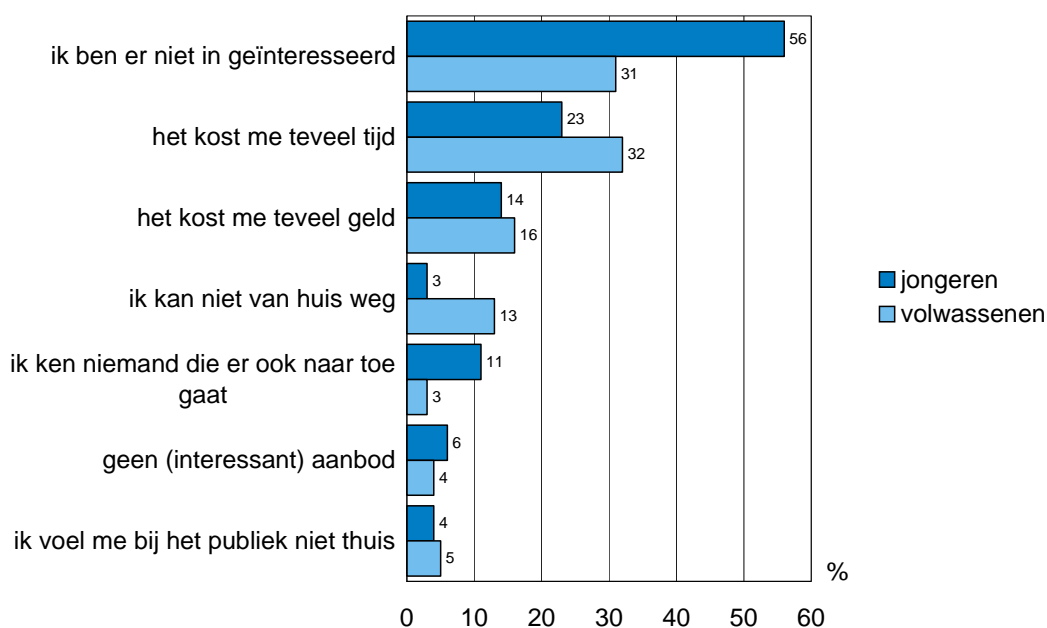

3.3 Gebrek aan interesse belangrijkste reden om geen museum te bezoeken

De belangrijkste reden om niet naar een museum te gaan is een gebrek aan interesse. Jongeren noemen deze reden vaker dan volwassenen. Voor bijna een derde van de volwassenen speelt tijdgebrek een rol. Geldgebrek is in mindere mate een reden om niet naar een museum te gaan: ongeveer 15% van de jongeren en de volwassenen noemt dit. Niet van huis weg kunnen vormt voor 13% van de volwassenen een reden om niet naar

een museum te gaan. Voor jongeren geldt dit argument nauwelijks. Voor een deel van de jongeren speelt de sociale omgeving een rol: ruim één op de tien jongeren gaat niet naar een museum omdat ze niemand kennen die dat doet.

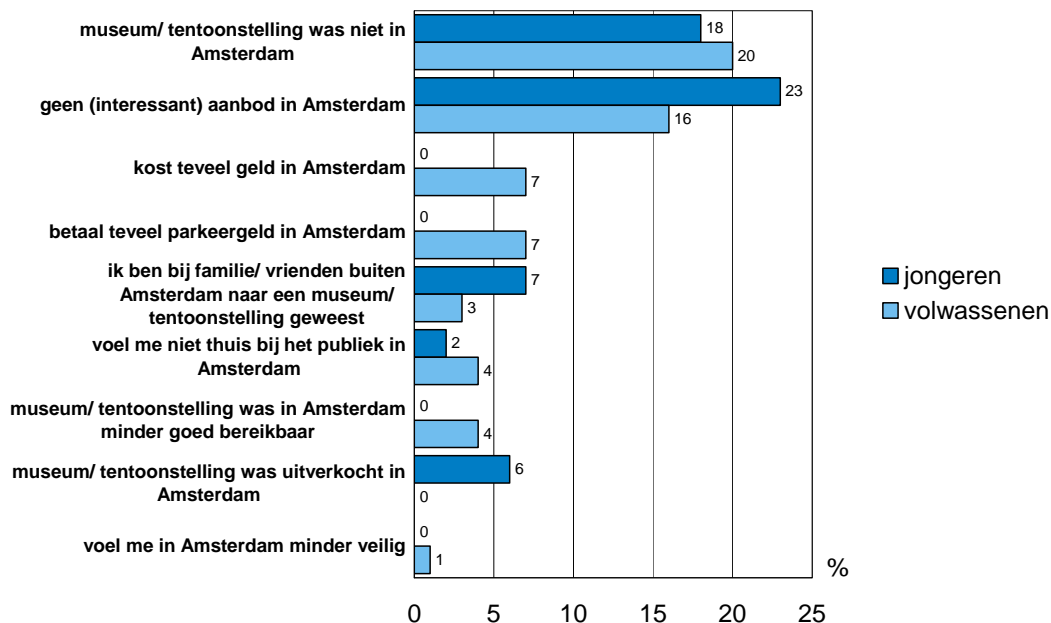
Tabel 3.6 Redenen om geen musea te bezoeken (procenten)

Ruim drie van de tien volwassen Amsterdammers en bijna een vijfde van de jongeren bezochten een museum buiten de stad. Dit laat zien dat de belangstelling voor kunst zich voor een aanzienlijk deel van de Amsterdammers ook buiten de stadsgrenzen uitstrekt. De groep die musea buiten de stad bezoekt bestaat vooral uit hoog opgeleide volwassenen van autochtone afkomst en allochtonen met een westerse achtergrond.

Zes procent van de Amsterdammers bezocht de afgelopen twaalf maanden uitsluitend een museum elders in het land. Een vijfde deed dit omdat ze naar een specifiek museum of een specifieke tentoonstelling buiten de stad wilden. Iets minder dan een vijfde vindt het aanbod in Amsterdam niet interessant.

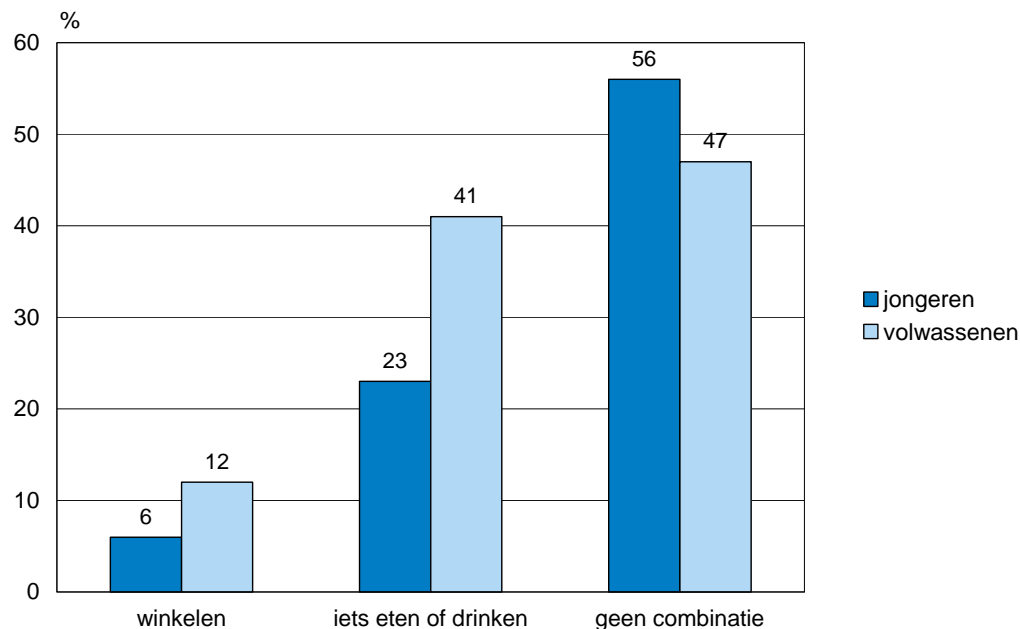
Tabel 3.7 Redenen om géén musea in Amsterdam te bezoeken (procenten)

3.4 Activiteiten gecombineerd met museumbezoek

De helft van de museumbezoekers combineert het bezoek met een andere activiteit in de stad. Met name iets eten of drinken wordt genoemd en één op de tien bezoekers combineert het museumbezoek met winkelen. Beide activiteiten worden door volwassenen vaker genoemd dan door jongeren. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat jongeren musea vaker in schoolverband bezoeken. Binnen de groep volwassenen zijn er nauwelijks verschillen tussen de leeftijdscategorieën. In 2002 combineerden jongeren hun bezoek vaker met winkelen en volwassenen juist minder vaak. Ten opzichte van 2002 gaan zowel jongeren als ouderen wat vaker iets eten of drinken voor of na het bezoek aan een museum.

Tabel 3.8 Museumbezoek gecombineerd met... (procenten)

3.5 Galeriebezoekers vooral hoogopgeleide autochtonen

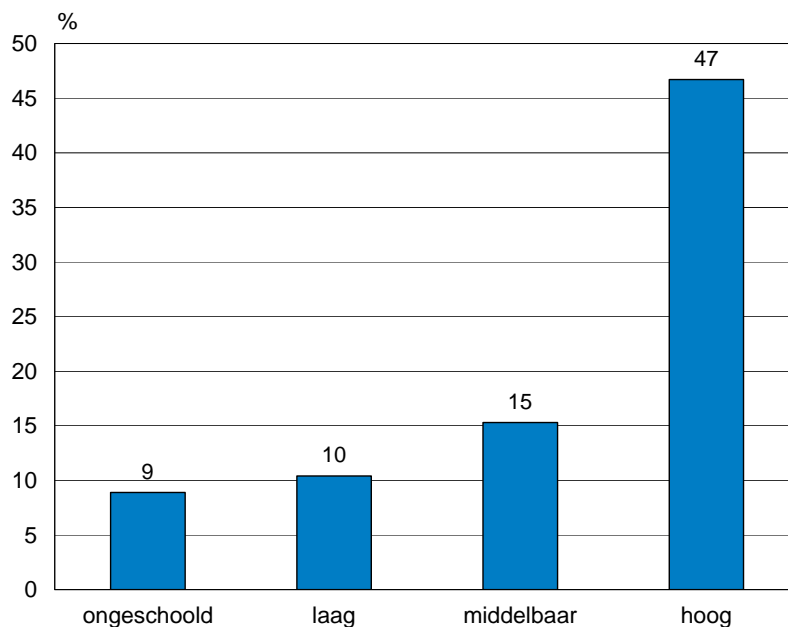
Ruim een kwart van de volwassen Amsterdammers bezoekt in de afgelopen twaalf maanden een galerie. Dit is iets minder dan in 2002. Net als in 2002 komen jongeren minder vaak in galeries (13%) dan volwassenen. Binnen de groep volwassenen zijn er geen verschillen naar leeftijd.

Tabel 3.9 Bezoek galerie afgelopen twaalf maanden, 2002 en 2006 (procenten)

	jongeren	volwassenen
2002	12	28
2006	13	26

De factoren die een rol speelden bij de vraag of mensen musea bezoeken spelen in nog sterkere mate bij de vraag of men galeries bezoekt. De groep volwassen galeriebezoekers bestaat met name uit hoog opgeleide autochtone Nederlanders met een hoog inkomen. Ook de jongeren die wel eens in een galerie komen zijn overwegend autochtoon, 22% is van Surinaams/Antilliaanse afkomst. In 2002 was dit 19%. Ruim vier van de tien jongeren die een galerie bezoeken zijn twaalf of dertien jaar oud. Waarschijnlijk hebben zij samen met hun ouders een galerie bezocht.

Tabel 3.10 Galeriebezoek volwassenen naar opleidingsniveau (procenten)

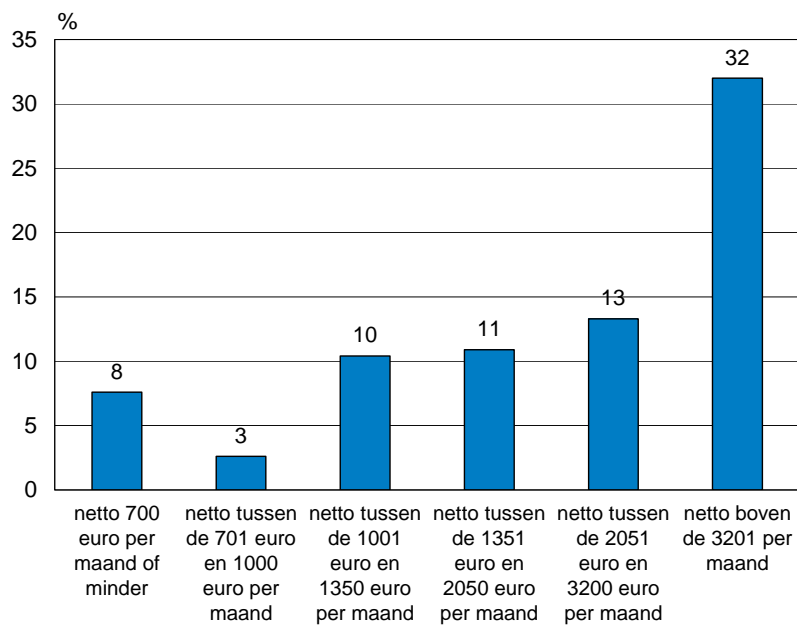

3.6 Selecte groep kunstkopers

Het lenen en kopen van kunst wordt slechts door een beperkte groep Amsterdammers gedaan. Jongeren doen dit helemaal niet (wat voor de hand ligt), van de volwassenen heeft 12% de afgelopen twaalf maanden kunst gekocht en 3% had kunst in bruikleen. De grootste groep kunstkopers is te vinden in de leeftijdsgroep van 35 tot 54 jaar. Het aantal mensen dat kunst koopt is iets gedaald ten opzichte van 2002 (16%), het percentage dat kunst leent is gelijk gebleven.

De mensen die kunst lenen hebben een hoog opleidingsniveau, een hoog inkomen en zijn overwegend autochtoon. Hetzelfde geldt voor de kunstkopers, al vinden we in deze groep ook mensen met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond en allochtonen met een westerse achtergrond.

Tabel 3.11 Kunstkopers naar inkomen (procenten)

4 Film

Bioscoopbezoek is populairste culturele activiteit. Door een grote diversiteit in genres is deze vorm van cultuur voor veel verschillende groepen interessant. In dit hoofdstuk komt het bioscoopbezoek van Amsterdammers aan de orde.

4.1 Negen van de tien jongeren gaan naar de film

Ruim de helft van de volwassen Amsterdammers ging de afgelopen twaalf maanden naar de film in de stad, mannen net zoveel als vrouwen. Jongeren gaan veel vaker naar de bioscoop: ruim negen van de tien jongeren gingen het afgelopen jaar een of meerdere keren naar de film. Het bioscoopbezoek van volwassenen is teruggelopen ten opzichte van 2002: toen gingen ruim zes van de tien Amsterdammers naar de film. Ook landelijk is deze trend zichtbaar: van 2004 op 2005 daalde het aantal bioscoopbezoekers met 10%⁴. Het bioscoopbezoek onder jongeren is niet veranderd. Een toename in het huren of kopen van dvd's (en *homevideo's*) zou kunnen samenhangen met deze terugloop, evenals het (illegaal) downloaden van films.

Voor podiumkunsten en musea geldt dat Amsterdammers frequentere bezoekers zijn dan Nederlanders. Voor bioscoopbezoek geldt dit niet: Amsterdammers gaan net zo vaak naar de film als inwoners van de rest van Nederland (ruim de helft van de Nederlandse bevolking in 2005). De meest recente landelijke cijfers over jongeren dateren uit 2003: toen ging 90% van de jongeren naar de film. Dit heeft te maken met het feit dat film een vorm van cultuur is die overal toegankelijk is, terwijl er niet overal musea en concertzalen zijn.

Tabel 4.1 Bezoek bioscoop afgelopen twaalf maanden, 2002 en 2006 (procenten)

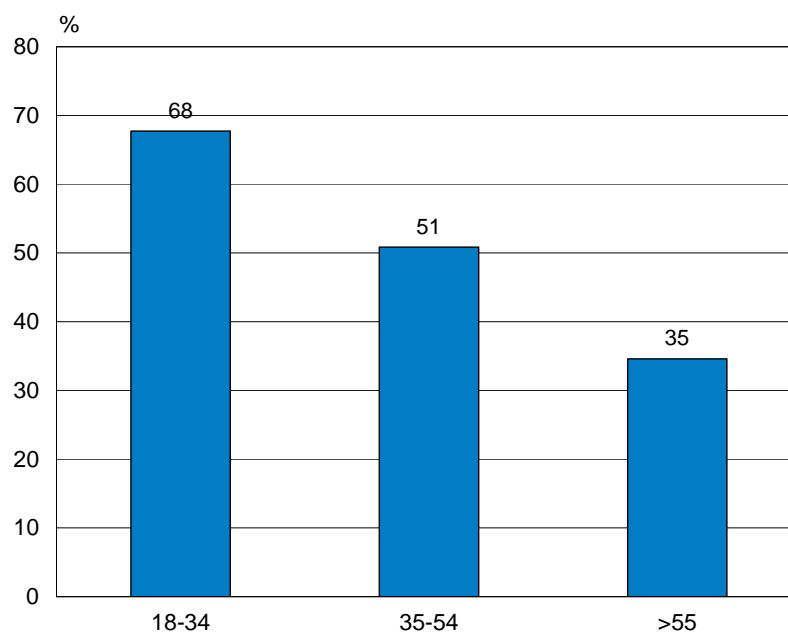
	jongeren	volwassenen
2002	91	61
2006	91	51

⁴ Bezoekcijfers bioscopen.

4.1.1 Hoog opgeleiden met een hoog inkomen gaan vaker naar de film

Volwassenen met een hoog opleidings- en inkomensniveau gaan vaker dan gemiddeld naar de film. Ook ligt het filmbezoek beduidend hoger onder mensen met kinderen (bijna drie kwart) en bezoeken 55-plussers minder vaak een bioscoop.

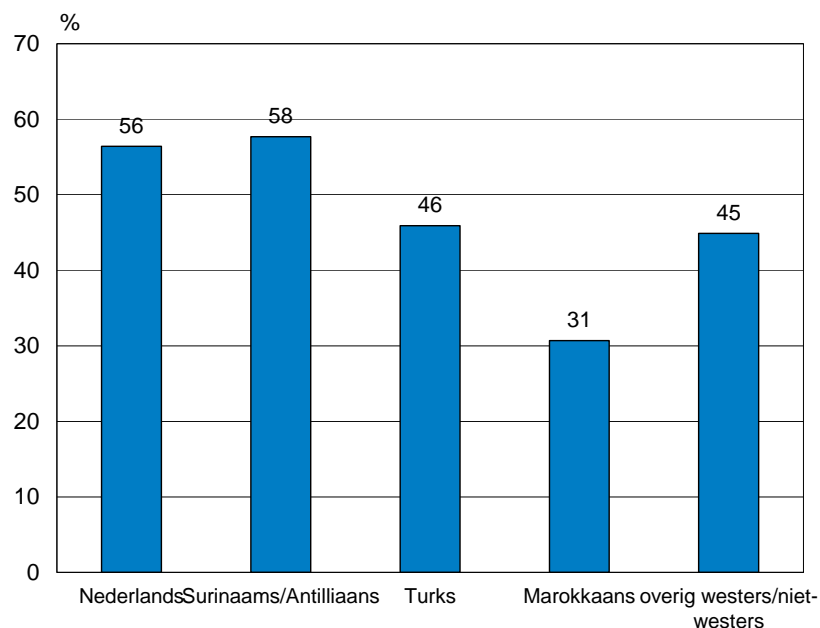
Tabel 4.2 Bioscoopbezoek volwassenen naar leeftijd (procenten)

Voor jongeren zijn er nauwelijks verschillen naar etnische achtergrond: jongeren met een Marokkaanse en Turkse achtergrond bezoeken relatief iets minder vaak een bioscoop, maar ook binnen deze groep bezocht respectievelijk 82% en 85% de afgelopen twaalf maanden een of meerdere films.

Voor de volwassenen zijn er wel duidelijke verschillen naar etnische achtergrond: met name onder volwassenen met een Marokkaanse achtergrond ligt het bioscoopbezoek lager dan gemiddeld. De verschillen in bioscoopbezoek naar etnische achtergrond zien er net zo uit als in 2002.

Tabel 4.3 Bioscoopbezoek volwassenen laatste 12 maanden naar etnische achtergrond (procenten)

4.1.2 Volwassenen bezoeken gemiddeld zes films, jongeren negen

Niet alleen is het percentage jongeren dat wel eens naar de film gaat hoger dan onder volwassenen, ze gaan ook vaker: de afgelopen twaalf maanden bezochten jongeren gemiddeld negen films, volwassenen gingen zes keer. Een vijfde van de jongeren gaat een keer per maand of vaker naar de film. De frequentie van het filmbezoek is zowel voor jongeren als voor volwassenen nagenoeg gelijk aan 2002.

Tabel 4.4 Frequentie bioscoopbezoek jongeren en volwassenen (procenten)

	2006		2002	
	jongeren	volwassenen	jongeren	volwassenen
één keer	7	9	7	5
twee of drie keer	18	13	20	15
4-11 keer	42	28	42	27
meer dan 12 keer	20	13	17	14

Jongeren van 16 of 17 die een opleiding op VMBO of MBO niveau volgen gaan het meest frequent naar de film. Jongeren met een Turkse achtergrond bezoeken gemiddeld minder films dan hun leeftijdgenoten (vier in de afgelopen twaalf maanden), terwijl het filmbezoek van jongeren met een Marokkaanse achtergrond juist boven gemiddeld is (ruim 7 keer).

Dit is opvallend, omdat in paragraaf 4.1.1 bleek dat jongeren met een Marokkaanse achtergrond minder vaak naar de bioscoop gaan. De jongeren met een Marokkaanse achtergrond die *wel* gaan, gaan dus vaker dan gemiddeld.

Voor volwassenen is het beeld anders: binnen deze groep zijn Amsterdammers met een Marokkaanse achtergrond juist de minst frequente filmbezoekers. Ook het filmbezoek van Amsterdammers met een Turkse achtergrond ligt onder het gemiddelde. Ook leeftijd, opleidingsniveau en inkomen spelen een rol: Amsterdammers tussen de 18 en de 34 jaar oud met een hoog inkomen en een hoge opleiding gaan het meest frequent naar de film.

4.2 Bezochte bioscopen: Pathé de Munt nog steeds het meest populair

Pathé de Munt is net als in 2002 de meest bezochte bioscoop, zowel onder jongeren als onder volwassenen. Ruim zes van de tien jongeren bezochten deze bioscoop de afgelopen twaalf maanden, en ruim een kwart van de volwassenen. Deze bioscoop springt er qua populariteit bij jongeren meer uit dan onder volwassenen (het verschil met de daarna meest bezochte bioscoop is groter). Ook Pathé Arena en de City zijn populaire bioscopen onder jongeren. Onder volwassenen is Tuschinski populairder. Ook komen volwassenen meer in wat minder commerciële bioscopen als The Movies, Kriterion, Cinecenter en Rialto. In onderstaande tabel valt op dat het bioscoopbezoek van jongeren sterk geclusterd is rond de vier grote commerciële bioscopen. Drie van deze bioscopen liggen in het uitgaansgebied van de stad. De meer alternatieve bioscopen moeten het hebben van de groep volwassenen.

Voor de meeste bioscopen geldt dat de bezoekpercentages vergelijkbaar zijn met 2002. De Pathé theaters worden wat meer bezocht door jongeren en Tuschinski wordt door zowel jongeren als volwassenen meer bezocht dan in 2002. Ook City wordt minder bezocht dan in 2002, evenals Bellevue, Cinerama en Calypso. Dit laatste ligt voor de hand: in 2005 sloot deze bioscoop zijn deuren.

Tabel 4.5 Bezoekt afgelopen twaalf maanden (in procenten)

	2006		2002	
	jongeren	volwassenen	jongeren	volwassenen
Pathé de Munt	69	33	57	27
Pathé Arena	48	22	44	19
Tuschinski	30	32	16	19
City	44	16	54	25
The Movies	8	18	3	15
Kriterion	4	10	1	8
Cinecenter	3	12	2	12
Rialto	3	10	3	7
Filmhuis Vondelpark	3	7	2	7
De Uitkijk	1	6	1	5
Bellevue, Cinerama, Calypso	3	7	12	18
Ketelhuis	3	5	0	3
Cinema De Balie	2	2	1	2
Melkweg Cinema	2	2	2	1
Cavia	0	0	0	0

Jongeren met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond komen vaak in Pathé Arena, wat te maken heeft met het feit dat een groot deel van deze groep in Zuidoost woont. Deze bioscoop is ook populair onder mensen met kinderen: zij komen twee keer zo vaak als mensen zonder kinderen in Pathé Arena.

De minder commerciële bioscopen met een alternatief aanbod zoals The Movies en De Uitkijk worden vooral bezocht door autochtone volwassenen met een hoog opleidingsniveau. Ook de jongeren die deze bioscopen bezoeken zijn grotendeels autochtoon en zitten relatief vaak op het VWO.

4.3 Filmbezoek vooral gecombineerd met horecabezoek

Een filmbezoek wordt vooral gecombineerd met een bezoek aan een horecagelegenheid. Zowel jongeren als volwassenen doen dit frequent, al wordt deze combinatie door volwassenen (ruim de helft) wat vaker gemaakt dan door jongeren (44%). Ten opzichte van 2002 is er nauwelijks iets veranderd.

Tabel 4.6 Bioscoop/ filmhuisbezoek gecombineerd met...

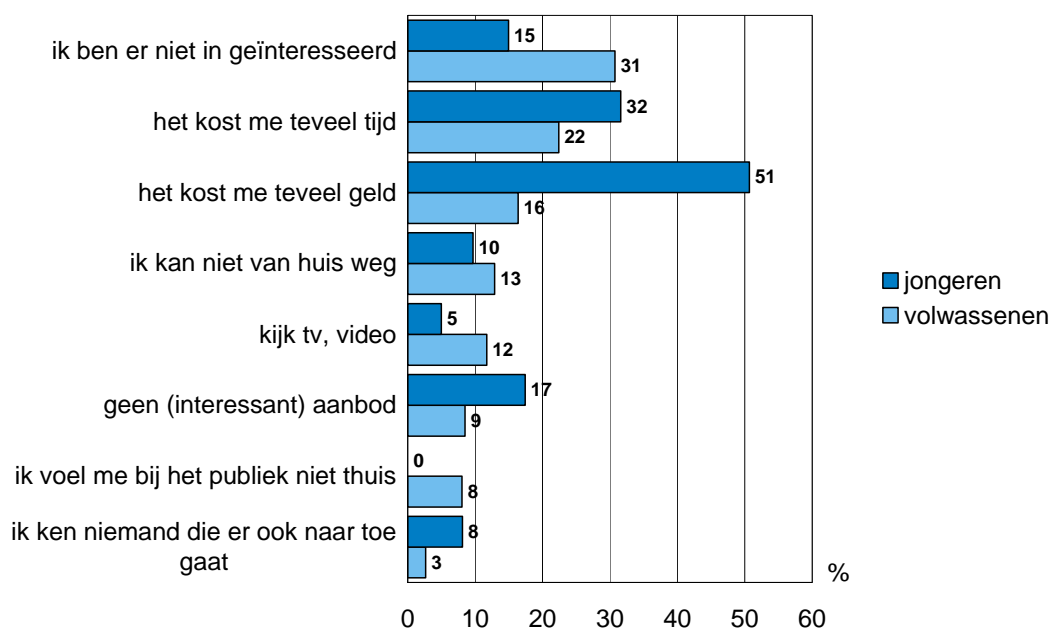
	2006		2002	
	jongeren	volwassenen	jongeren	volwassenen
winkelen	21	7	18	10
iets eten of drinken	44	53	45	52

Met name autochtone volwassenen en westerse allochtonen uit bijvoorbeeld Engeland en Amerika die in verband met hun werk in de stad wonen (de zogenaamde *expats*) combineren hun filmbezoek met een bezoek aan een horecagelegenheid.

4.4 Geldgebrek voor jongeren belangrijke reden om niet naar de film te gaan

Jongeren noemen andere redenen om niet naar de film te gaan dan volwassenen. Waar volwassenen vooral een gebrek aan interesse en gebrek aan tijd noemen, is voor de helft van de jongeren die niet naar de film gaan geldgebrek hiervan de oorzaak.

Tabel 4.7 Redenen om niet naar de film te gaan (procenten)

Onder volwassenen wordt geldgebrek vooral genoemd door mensen met een laag opleidings- en inkomensniveau. Binnen deze groep zijn eenoudergezinnen en Amsterdammers met een Marokkaanse achtergrond oververtegenwoordigd. Ook vijfenvijftigplussers die niet naar de film gaan noemen vooral geldgebrek als reden. De vraag is echter of niet ook een gebrek aan belangstelling hier een rol speelt. Tijdgebrek speelt met name voor werkende, hoog opgeleide Amsterdammers met een hoog inkomen een rol. Een gebrek aan interesse wordt vooral door laag opgeleide Amsterdammers met een laag inkomen genoemd. Ook Amsterdammers met een Marokkaanse achtergrond geven vaker aan geen interesse voor film te hebben.

Slechts 3% van de jongeren en 4% van de volwassenen bezocht het afgelopen jaar wel een film buiten Amsterdam, maar niet in de stad zelf.

5 Dance

Dance vormt in deze cultuurmonitor een nieuw onderwerp. In de Cultuurmonitor 2002 vielen dance- en house party's nog onder concerten en voorstellingen. Aangezien het Amsterdamse uitgaansleven niet meer voor te stellen is zonder dit type party's, is besloten dit onderwerp apart te behandelen. In dit hoofdstuk beperken we ons tot twee groepen, jongeren tussen 12 en 18 en volwassenen van 18 tot 35. Die laatste keuze hebben we gemaakt omdat percentages berekend over de hele populatie van Amsterdammers een vertekend beeld geven (immers, ook 60-jarigen worden meegerekend en die worden in het algemeen niet tot de doelgroep van dance-party's en clubs gerekend).

Vier op de tien volwassen onder de 35 jaar hebben het afgelopen jaar een dance-party of club bezocht. Van de jongeren tot 18 jaar was dat ruim een kwart

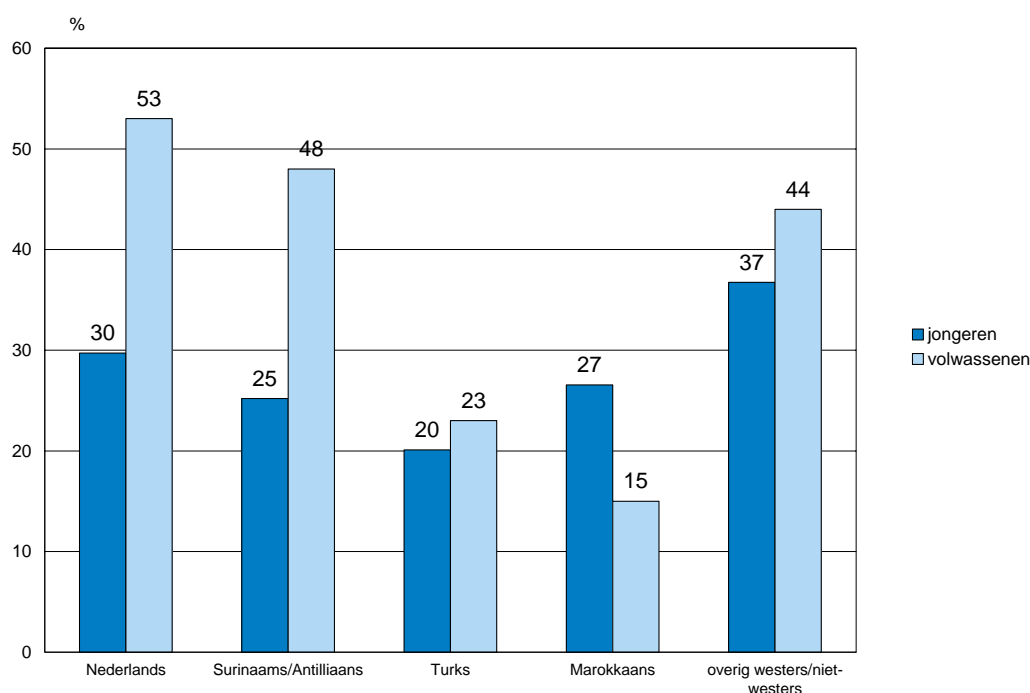
Tabel 5.1 Bezoek jongeren en volwassenen aan clubs afgelopen twaalf maanden

jongeren	27
volwassenen	42

5.1 Club's bij alle groepen jongeren populair

Binnen de jongste groep zijn de verschillen in uitgaansgedrag tussen de etnische groepen nog relatief klein. Van elke groep gaat ongeveer een even groot aandeel wel eens naar een club of party. Als mensen ouder worden dan blijken het vooral Amsterdammers met een Nederlandse en Surinaams/Antilliaanse achtergrond te zijn die naar club's of party's gaan. De Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse achtergrond boven de 18 gaan veel minder op deze manier uit.

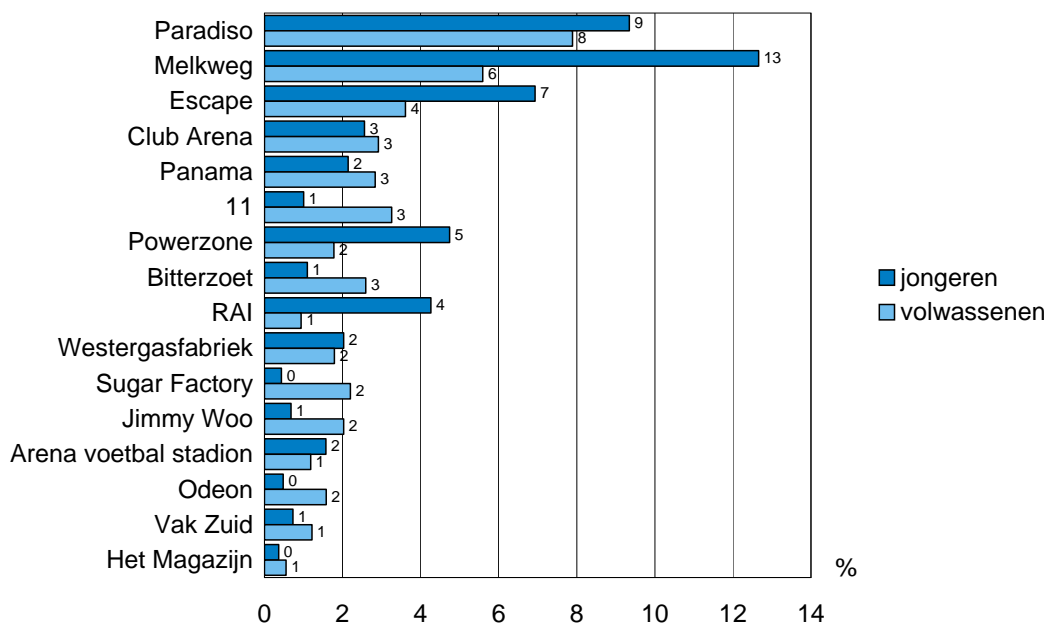
Tabel 5.2 Bezoek dance-party's en clubs laatste 12 maanden naar leeftijd en etnische afkomst

5.2 Waar gaan we dansen?

Hiervoor zagen we dat iets meer dan vier op de tien Amsterdammers tussen de 18 en 35 jaar naar een dance-party gaan. Er is gevraagd waar men uitgaat en wat opvalt is dat de klassiekers in het Amsterdamse circuit, Paradiso en de Melkweg, nog steeds een grote groep aan zich weten te binden. Zoals dat in de afgelopen decennia het geval was, voeren deze gelegenheden ook nu de lijst aan van meest populaire gelegenheden. Maar ook nieuwe clubs zijn in opkomst: clubs als 11 en Bitterzoet, die recentelijk hun deuren openen, komen nu al voor in de top tien van bezochte clubs.

Tabel 5.3 Bezoek dance-party's en clubs laatste 12 maanden naar leeftijd en etnische afkomst

5.3 Integratie in het uitgaansleven?

Er lijkt in dit uitgaanscircuit niet erg veel sprake te zijn van etnische menging. De clubs worden gedomineerd door autochtone Nederlanders gevolgd door Amsterdammers van Surinaams/Antilliaanse afkomst. Dit blijkt overigens ook uit ander onderzoek.⁵ In een aantal clubs zijn deze groepen samen te vinden. In hoofdstuk zeven wordt besproken waar Amsterdammers met een Marokkaanse en Turkse achtergrond heengaan.

De volgende clubs worden vooral door Nederlandse en Amsterdammers met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond bezocht: club Arena, Bitterzoet, 11, Melkweg en Panama. Odeon is een vrij exclusief Nederlandse club evenals de feesten in de Westergasfabriek.

Feesten in de Amsterdam Arena worden veel vaker door Amsterdammers met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond bezocht, niet verwonderlijk gezien de ligging van het stadion en ook Vak Zuid is populair onder juist deze groep. Escape is een club die relatief populair is onder Amsterdammers met een Turkse achtergrond.

⁵ Nabben, T, Benschop, A., Korf, D.J. (2006). *Antenne 2005. Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonger Amsterdammers*. Jellinek Reeks, nr. 17.

6 Festivals

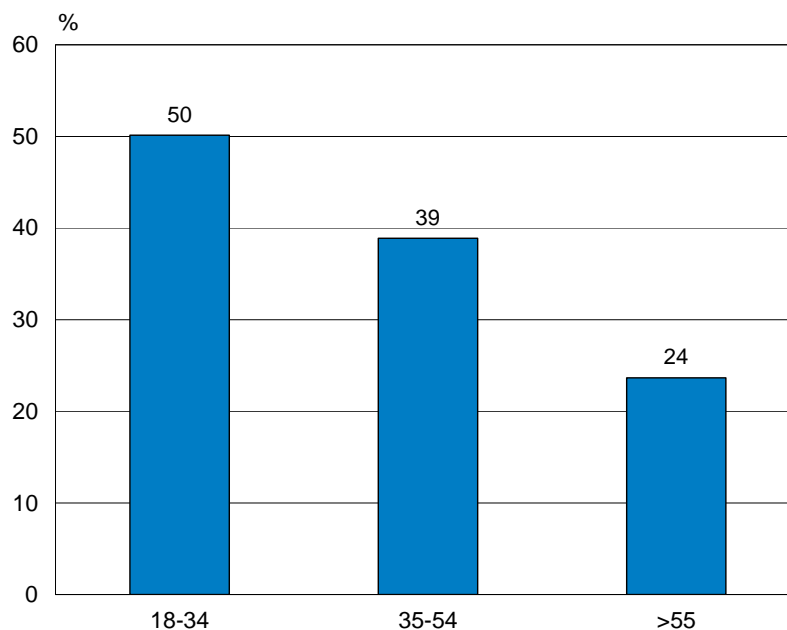
In dit hoofdstuk gaan we in op het bezoek aan festivals, in Amsterdam en daarbuiten. Van de volwassen Amsterdammers is ruim een derde naar een Amsterdams festival geweest in de afgelopen 12 maanden. Onder jongeren ligt dat iets lager met 31%. Festivals buiten Amsterdam werden relatief weinig bezocht, 6,3% van de Amsterdammers en 9% procent van de Amsterdammers boven de 18 bezocht een festival buiten de stad. De groep 18 plussers ging vaker naar een festival dan vier jaar geleden.

Tabel 6.1 Bezoek festivals in Amsterdam afgelopen twaalf maanden, 2002 en 2006 (procenten)

	jongeren	volwassenen
2002	32	29
2006	31	36

Volwassenen tussen de 18 en de 35 jaar oud gaan het vaakst naar een festival in de stad. Festivalbezoek is het minst populair onder 55-plussers.

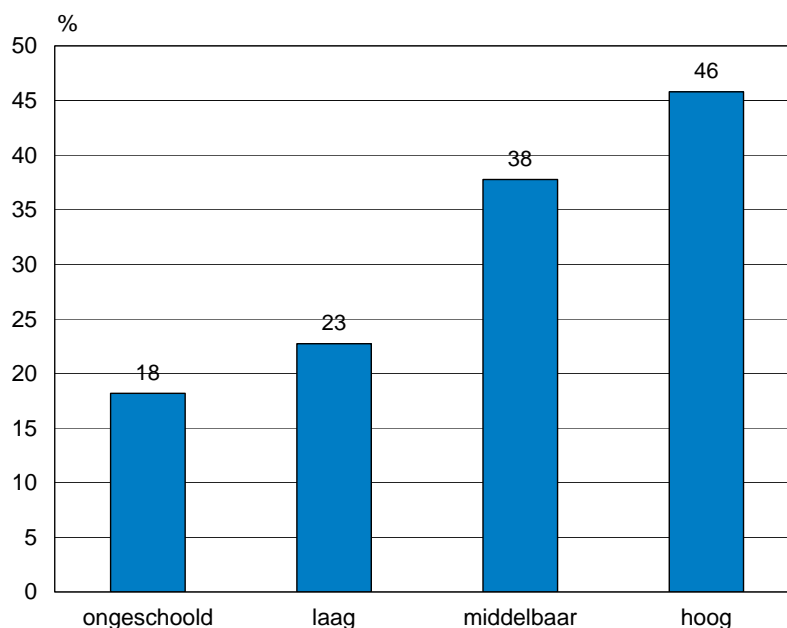
Tabel 6.2 Festivalbezoek naar leeftijd (procenten)

6.1 Wie gaan er naar festivals?

Het bezoeken van festivals hangt sterk samen met het opleidingsniveau van Amsterdammers. Van de 'ongeschoolden' ging 18% naar een festival, terwijl dit van de hoog opgeleiden 46% was (de jongste groep werd buiten deze analyse gelaten). Dit beeld is niet veranderd ten opzichte van 2002. Er bestaat een verband tussen het bezoek van podiumkunsten en festivals: mensen die podiumkunsten bezoeken, gaan vaker naar festivals dan mensen die dit niet doen.

Tabel 6.3 Festivalbezoek naar opleiding (procenten)

Als we kijken naar de etnische achtergrond van Amsterdammers dan blijken Nederlanders en Amsterdammers met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond in gelijke mate festivals te bezoeken met 36%. Het festivalbezoek van Amsterdammers met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond is wat gedaald ten opzichte van 2002: toen bezocht nog 43% van de volwassenen een festival. Van de Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse achtergrond bezocht iets meer dan 20% een festival (een deel van de jongste groep bezocht Sail en de Uitmarkt, de oudere groep ging relatief vaak naar het Amsterdam Roots festival in het Oosterpark). Voor volwassenen met een Turkse en Marokkaanse achtergrond is een lichte stijging te zien ten opzichte van 2002: toen bezocht 12% van de volwassenen uit deze groep een festival.

Ten slotte blijkt dat binnen de groep van 18-34 jarigen de animo om naar een festival te gaan het grootst is, 50% van deze groep is naar een festival geweest. Van de groep tot 18 en de 55 plussers gaat tussen de 20% en 30% en van de 35-54 jarigen is het bijna 40%.

6.2 Niet naar een festival vanwege gebrek aan interesse

Redenen om niet te gaan zijn een gebrek aan interesse (een derde van de Amsterdammers) en een gebrek aan tijd en geld. Veertien procent voelt zich niet thuis bij het festivalpubliek, het gaat daarbij vooral om hoog opgeleide, autochtone Nederlanders die wat ouder zijn.

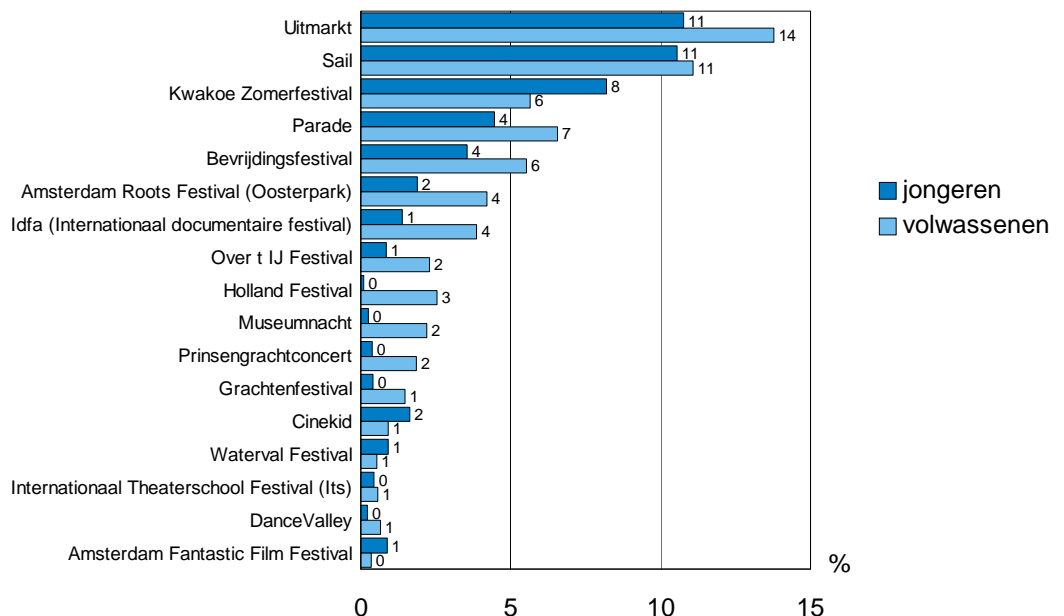
6.3 Helpt bezoekers combineert festivalbezoek met horeca

Van de ondervraagden geeft 45% aan dat zij het festivalbezoek combineren met een hapje of een drankje. Het ligt voor de hand dat dit op het festivalterrein zelf zal zijn. Winkelen en festivalbezoek is een combinatie die nauwelijks voorkomt, slechts 3% van de festivalgangers doet dit.

6.4 Uitmarkt en Sail meest populair

Onder volwassenen was de Uitmarkt het meest populair, gevolgd door Sail. Op de derde plaats komt het Kwakoe festival, als vanouds erg populair bij het deel van de Amsterdammers met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond, 22% van hen bezoekt het festival. Omgekeerd is de Parade (door volwassenen net iets vaker bezocht dan Kwakoe) juist veel meer een Nederlandse aangelegenheid.

Tabel 6.4 Bezochte festivals (procenten)

6.5 De stad uit?

Amsterdammers lijken zo verzadigd te worden door hun eigen stad dat ze festivals elders laten voor wat ze zijn. Negen procent van de ondervraagde 18 plussers heeft een festival buiten Amsterdam bezocht. Daarvan is Lowlands het meest populair (ruim 1 % van de ondervraagden ging er naar toe).

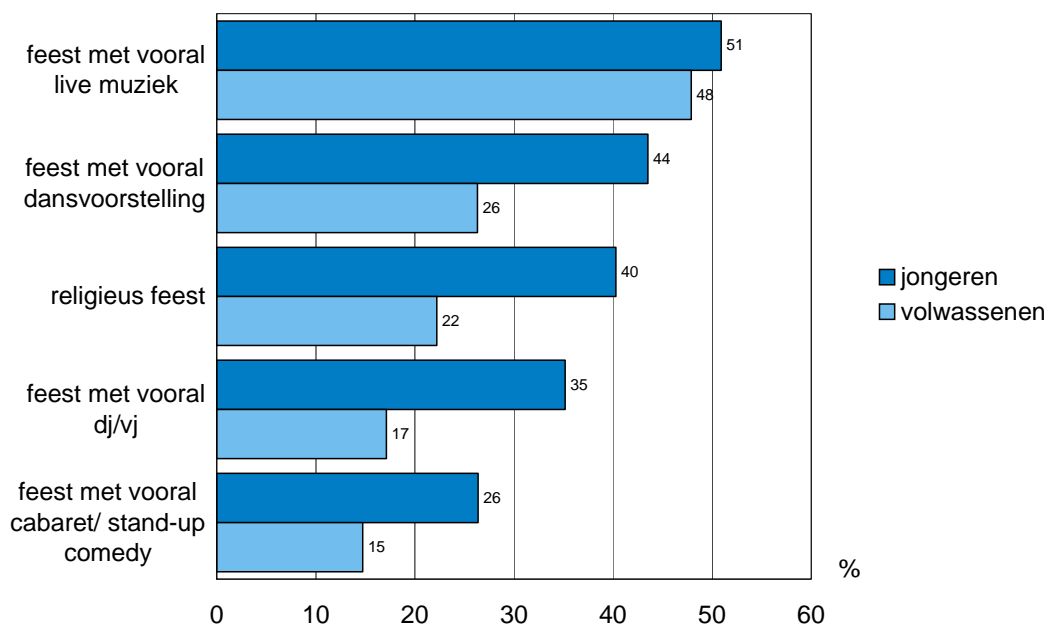
7 Informele cultuur

Dit jaar werd voor het eerst de participatie op het gebied van informele cultuur onderzocht. Bij informele cultuur gaat het om feesten buiten de publieke sector zoals een feest met optredens van muzikanten, dansers, toneelspelers of bijvoorbeeld een religieus feest.⁶ Gedacht kan worden aan bruiloften, de viering van het Suikerfeest en feesten bij sportclubs.

7.1 Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse meer naar informele feesten

Een feest met livemuziek is de meest genoemde informele culturele activiteit. Zowel de helft van de jongeren als de helft van de volwassenen bezocht de afgelopen twaalf maanden een dergelijk feest. De overige in tabel 7.1 genoemde feesten worden door jongeren beduidend meer genoemd dan door volwassenen.

Tabel 7.1 Informele culturele activiteiten laatste 12 maanden (procenten)

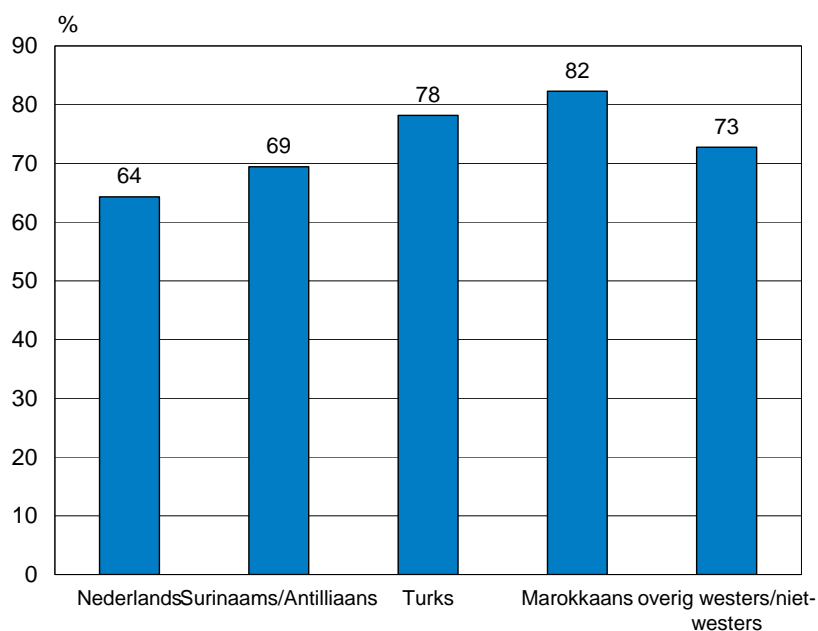
⁶ De vraagstelling was: Hoe vaak bent u in de afgelopen 12 maanden naar een feest geweest met optredens van muzikanten, dansers, toneelspelers, cabaratiërs, dj/vj's of naar een feest met religieuze achtergrond of religieuze rituelen? TOELICHTING: het gaat hier om feesten in de 'eigen kring' van familie, kennissen, vrienden, collega's of verenigingen. Dus NIET om bijvoorbeeld algemeen toegankelijke voorstellingen, festivals of dance-party's.

Zowel jongeren als volwassenen met een Turkse of Marokkaanse achtergrond bezoeken informele feesten meer dan gemiddeld. Het gaat dan om feesten waar vooral mensen met dezelfde achtergrond komen. Dit geeft aan dat de culturele participatie van deze groepen een zekere beslotenheid in zich draagt. Ditzelfde geldt, in iets mindere mate, voor allochtonen uit niet-geïndustrialiseerde landen en Amsterdammers met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond.

Jongeren

Jongeren met een Turkse en Marokkaanse achtergrond bezoeken meer feesten dan gemiddeld. Onder autochtone jongeren ligt het bezoek van informele feesten wat lager. Met name het percentage jongeren met een Marokkaanse achtergrond dat een religieus feest bezoekt ligt met 72% erg hoog. Jongeren van zeventien jaar bezoeken de meeste informele feesten.

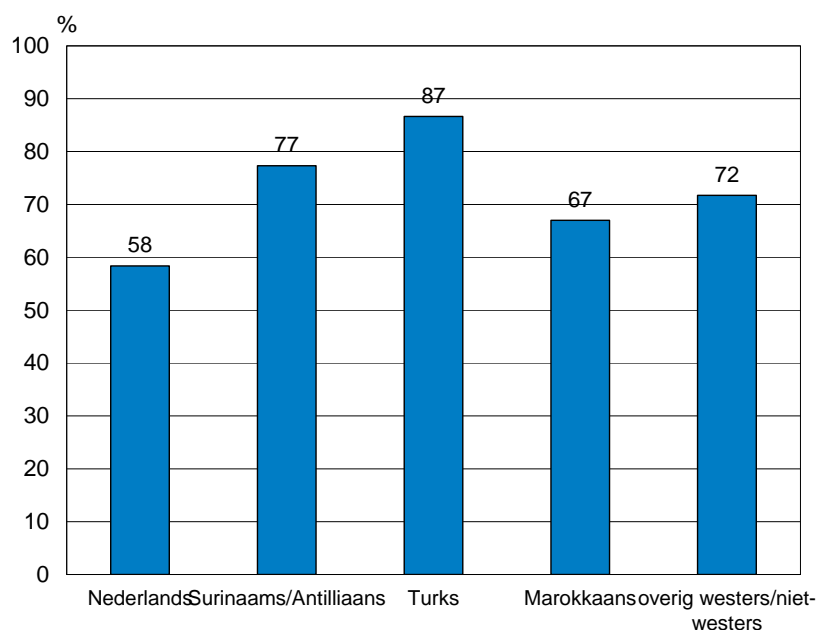
Tabel 7.2 Bezoek informele feesten jongeren laatste twaalf maanden naar etnische achtergrond (procenten)

Volwassenen

Volwassen bezoekers van informele feesten zijn voornamelijk tussen de 18 en de 34 jaar oud. Ook hier blijkt dat Amsterdammers met een Turkse of Marokkaanse achtergrond meer informele feesten bezoeken. Met name de groep Amsterdammers met een Turkse achtergrond bezoekt veel feesten: alle vormen worden in deze groep heel frequent genoemd. Onder de feestgangers zijn mensen met een minimuminkomen oververtegenwoordigd. Dit hangt sterk samen met de etnische achtergrond. Net als bij de jongeren is er ook hier geen verschil tussen mannen en vrouwen.

Tabel 7.3 Bezoek informele feesten volwassenen laatste twaalf maanden naar etnische achtergrond (procenten)

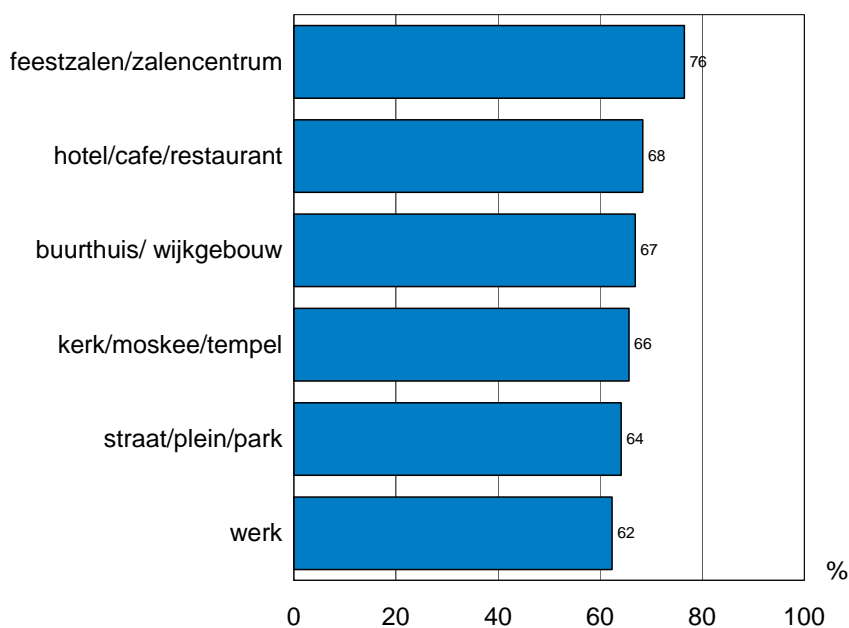

7.2 Waar worden de feesten gehouden?

De meeste informele feesten worden in een feestzaal gehouden. Alleen religieuze feesten vinden (uiteraard) vaker in een kerk of moskee plaats. Ook een hotel, café of restaurant en een buurtcentrum of wijkgebouw worden veel bezocht voor informele feesten. Er zijn nauwelijks verschillen tussen jongeren en volwassenen als we kijken naar de feestlocaties.

Feesten waar veel Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse achtergrond komen vinden vaak plaats in buurthuizen, wijkgebouwen of de moskee. Autochtonen die feesten bezoeken doen dit vaker in horecagelegenheden en in feestzalen.

Tabel 7.4 Locaties voor informele feesten in Amsterdam laatst 12 maanden (procenten)

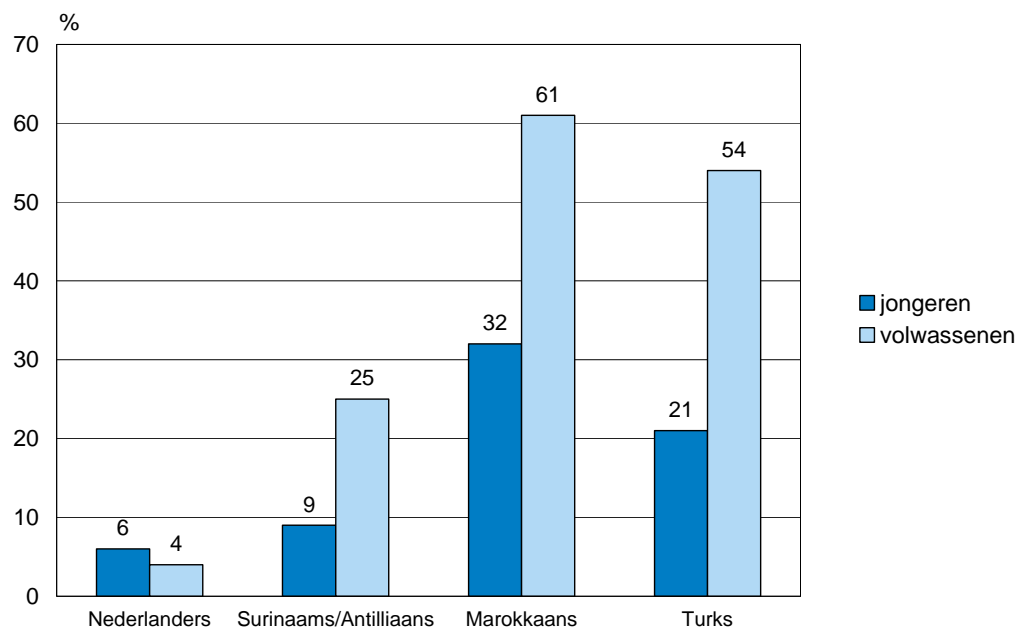

7.3 Parallel circuit

Geconstateerd is dat met name Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse achtergrond meer informele feesten bezoeken, terwijl ze op andere gebieden juist minder participeren. Het is dan de vraag of de mensen die naar informele feesten gaan ook op andere terreinen actief zijn, of dat er echt sprake is van een 'parallel' circuit waar mensen komen die verder niet deelnemen aan het culturele leven in de stad.

Voor een aanzienlijk deel van de Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse achtergrond, met name de volwassenen, geldt dat zij wel informele feesten bezoeken, maar niet deelnemen aan andere culturele activiteiten in de stad. Onder de groep Amsterdammers met een Marokkaanse achtergrond komt dit het meest voor: ruim zes van de tien volwassenen en ruim drie van de tien jongeren uit deze groep bezochten de afgelopen twaalf maanden wel een informeel feest, maar namen niet deel aan het reguliere culturele circuit (podiumkunsten, musea, festivals, film). Ter vergelijking: van de Nederlandse Amsterdammers is dit maar 6% van de jongeren en 4% van de volwassenen. Voor de groep Amsterdammers met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond geldt dat het percentage jongeren dat uitsluitend naar informele feesten gaat bijna op het niveau van de Nederlandse jongeren ligt, terwijl dit percentage voor de volwassen Amsterdammers met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond nog beduidend hoger ligt (25%).

Figuur 7.5 Percentage dat WEL naar informele feesten gaat, maar NIET naar andere uitgaansgelegenheden (procenten)

Hieruit blijkt dat het culturele leven van met name volwassen allochtonen met een Marokkaanse en Turkse achtergrond zich voor een groot deel in het informele circuit en in de eigen kring afspeelt. Een aanzienlijk deel van deze groep neemt geen deel aan het reguliere cultuuraanbod. Ook voor de jongeren uit deze groep geldt dat een aanzienlijk deel zich uitsluitend op het informele circuit richt. Dit percentage ligt echter wel veel lager dan onder de volwassenen. Dit zou kunnen komen door een toenemende participatie in het reguliere circuit, echter ook het feit dat veel bezoeken in schoolverband plaatsvinden, speelt hierbij vermoedelijk een rol.

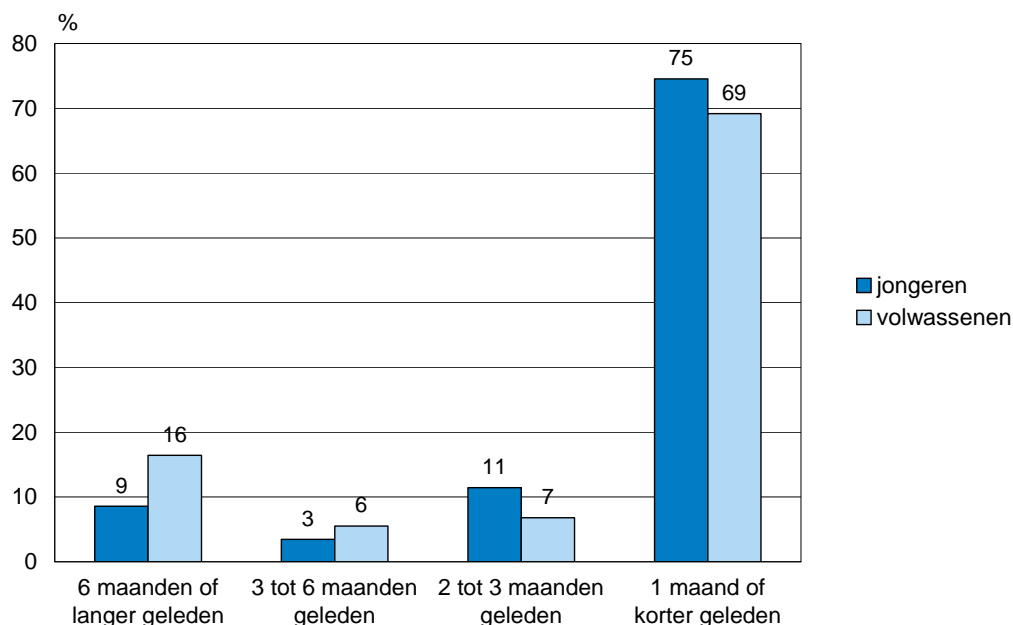
8 Openbare Bibliotheek

In 2003 lazeren Nederlanders boven de twaalf jaar gemiddeld drie uur per week in een boek. Daarmee vormt lezen een belangrijke vorm van vrijetijdsbesteding. De openbare bibliotheek speelt hierbij een belangrijke rol. Ook is de bibliotheek een plek waar cd's en dvd's geleend kunnen worden en wordt er veel gebruik gemaakt van internet. In dit hoofdstuk komen het lezen van boeken en het gebruik van de openbare bibliotheek aan de orde.

8.1 Hoogopgeleide autochtone jongeren lezen het meest

In 2002 bleek dat bijna zeven van de tien Amsterdammers minder dan een maand geleden een boek lazeren. Deze percentages waren gelijk voor jongeren en volwassenen. Op dit moment wordt er ongeveer net zoveel gelezen als in 2002. Het percentage jongeren dat recentelijk een boek las is wat gestegen.

Tabel 8.1 Moment laatst gelezen boek (procenten)

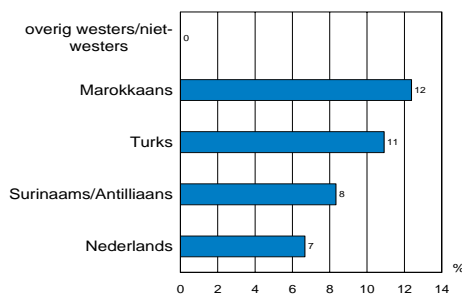
Binnen de groep volwassenen zijn er geen verschillen naar leeftijdscategorie.

Etnische achtergrond speelt een rol bij de vraag of mensen lezen of niet. Met name Amsterdammers met een Turkse of Marokkaanse achtergrond lezen minder dan gemiddeld. Dit geldt zowel voor jongeren als volwassenen, al lezen jonge Amsterdammers met een Turkse of Marokkaanse achtergrond wel meer dan hun ouders.

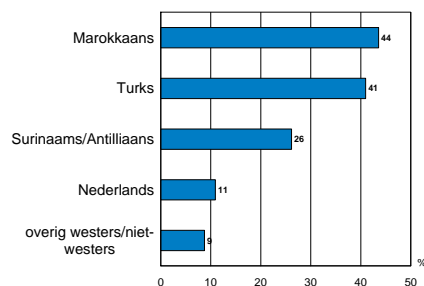
Leesgedrag wordt beïnvloed door opleidingsniveau: hoe hoger men is opgeleid, hoe meer men leest.

Tabel 8.2 Percentage volwassenen dat langer dan een half jaar geleden een boek las naar etnische achtergrond (procenten)

Jongeren

Volwassenen

Jonge lezers

Autochtone en westerse allochtone jongeren lezen het meest, gevolgd door Amsterdamse jongeren met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond. Jongeren met een Turkse en Marokkaanse achtergrond lezen minder. Jongeren die een HAVO of VWO opleiding volgen lezen beduidend meer dan jongeren op het VMBO. Er is geen duidelijk verband met leeftijd en ook zijn er geen verschillen in leesgedrag tussen jongens en meisjes.

Volwassen lezers

Binnen de groep volwassen lezers zijn autochtone Amsterdammers en overige westerse allochtonen oververtegenwoordigd. De groep lezers is hoog opgeleid en verdient relatief veel. Vrouwen zijn licht oververtegenwoordigd.

8.2 Marokkaanse meisjes vaak lid van bibliotheek

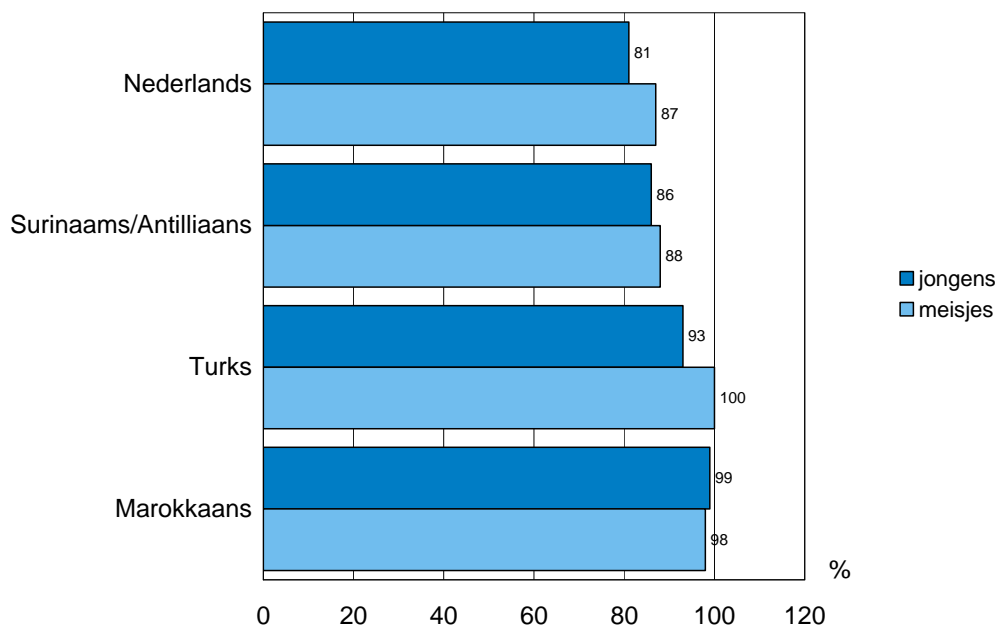
Bijna negen van de tien jongeren en drie van de tien volwassenen zijn lid van de openbare bibliotheek. Voor jongeren tot achttien jaar is het lidmaatschap gratis. Het ledenpercentage is vrijwel gelijk gebleven ten opzichte van 2002. Ook wijken de percentages nauwelijks af van het landelijke beeld.

Tabel 8.3 Lidmaatschap bibliotheek jongeren en volwassenen 2002 en 2006 (procenten)

	2002	2006
jongeren	86	89
volwassenen	32	30

Hoewel jongeren met een Turkse of Marokkaanse achtergrond minder lezen, zijn ze wel iets vaker dan gemiddeld lid van de bibliotheek. Ditzelfde deed zich in 2002 voor. Ook zijn meisjes en dan met name meisjes met een Turkse achtergrond wat vaker lid dan jongens.

Tabel 8.4 Jongere leden van de bibliotheek naar etnische achtergrond en geslacht (procenten)

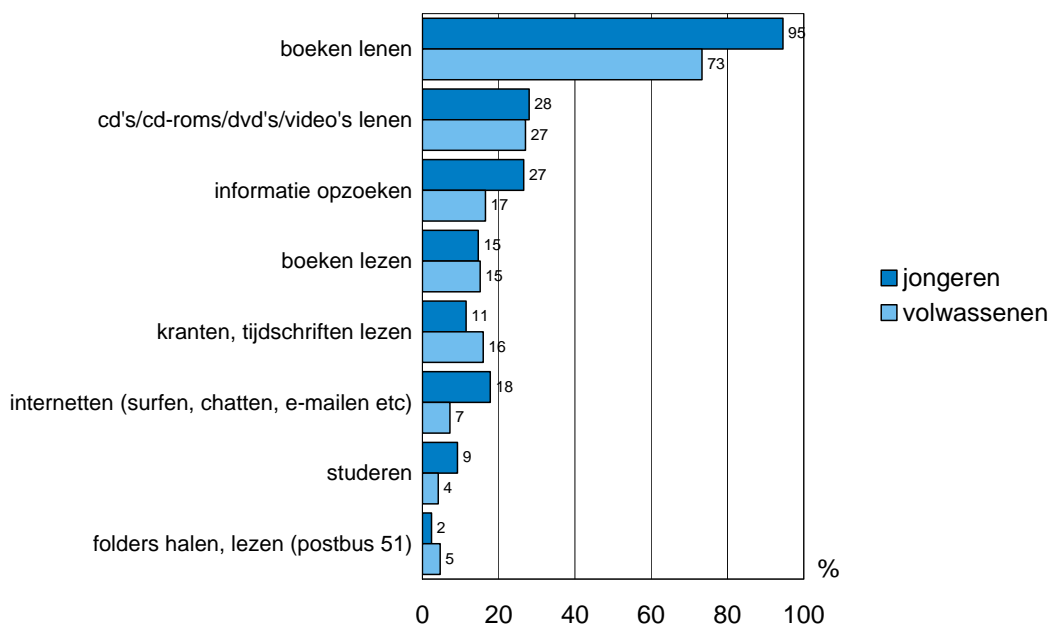

Volwassen leden van de bibliotheek zijn hoger opgeleid. Vrouwen zijn wat oververtegenwoordigd, evenals mensen met kinderen.

8.3 Bibliotheekbezoek vooral om boeken te lenen

Het leeuwendeel van de bezoekers van de bibliotheek komt om een boek te lenen. Jongeren lenen vaker een boek dan volwassen bezoekers. Ruim een kwart van de jongeren komt informatie zoeken. Onder volwassenen ligt dit percentage lager, wat waarschijnlijk veroorzaakt wordt door het feit dat jongeren vaak voor school iets uit moeten zoeken. De overige faciliteiten van de bibliotheek worden maar door een kleine groep mensen genoemd. De redenen van het bibliotheekbezoek zijn nauwelijks veranderd ten opzichte van 2002.

Tabel 8.5 Reden voor bezoek openbare bibliotheek (procenten van bezoekers)

Jongeren

Bijna alle jongeren die de bibliotheek bezoeken lenen boeken. Ruim een kwart komt informatie opzoeken. Amsterdamse jongeren van Turkse of Marokkaanse afkomst komen vaker naar de bibliotheek om boeken, kranten of tijdschriften te lezen. Wellicht heeft dit te maken met het feit dat ze hier in de thuissituatie minder gelegenheid voor hebben. Deze groep komt ook vaker om informatie te zoeken en om gebruik te maken van internet. Dit laatste hangt samen met het feit dat vooral Amsterdammers met een Marokkaanse achtergrond wat minder vaak over internet thuis beschikken.⁷

Volwassenen

Ruim zeven van de tien volwassen bibliotheekbezoekers komen boeken lenen. Bibliotheekbezoekers met een Surinaamse/Antilliaanse achtergrond doen dit het vaakst

⁷ O+S: Amsterdamse Burgermonitor 2005, 2005.

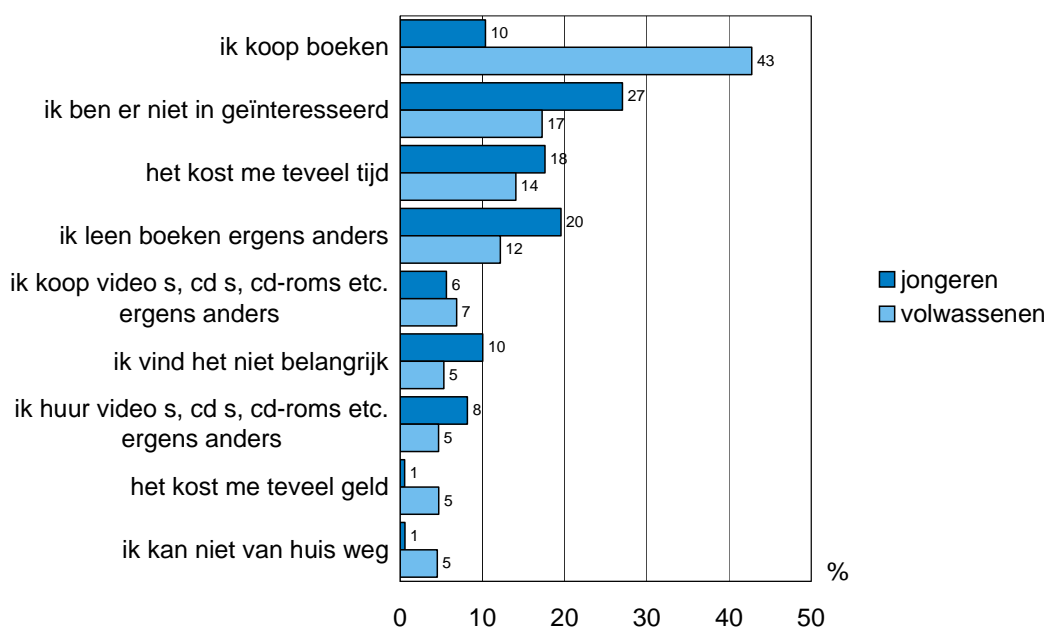
(ruim negen van de tien). Deze groep komt ook vaker om dvd's te lenen. Volwassen bezoekers van de bibliotheek met een laag opleidings- en inkomensniveau komen vaker dan anderen voor het lenen van video's en cd-rom's. Ook tussen mannen en vrouwen zijn er verschillen: mannen komen vaker om de krant te lezen, vrouwen lenen vaker boeken.

8.4 Concurrentie van de boekwinkel

De redenen om de openbare bibliotheek niet te bezoeken zijn anders voor jongeren dan voor volwassenen. Waar jongeren vooral een gebrek aan interesse noemen, geven volwassenen voornamelijk aan dat ze boeken kopen en de bibliotheek dus niet nodig hebben.

De groep volwassenen die aangeeft niet naar de bibliotheek te gaan omdat ze liever boeken kopen bestaat voornamelijk uit hoog opgeleide autochtone Amsterdammers of westerse allochtonen met een hoge opleiding en een hoog inkomen. Een gebrek aan belangstelling wordt vaker door mannen genoemd en door mensen met een laag opleidingsniveau. Vrouwen geven vaker aan niet van huis weg te kunnen, evenals mensen met een laag opleidings- en inkomensniveau. Amsterdammers met een Turkse achtergrond geven vaker aan geen tijd te hebben.

Tabel 8.6 Reden om de bibliotheek niet te bezoeken (procenten)

9 Deelname aan amateurkunst en cultuureducatie

Amsterdammers luisteren en kijken niet alleen graag naar kunst, ze beoefenen het zelf ook. In dit hoofdstuk gaan we hier verder op in. De definitie van amateurkunst is ruim genomen: iedereen die in de afgelopen twaalf maanden een van de genoemde creatieve activiteiten heeft uitgevoerd, wordt tot de amateurkunstbeoefenaars gerekend. Door echter ook te vragen of mensen de activiteit in georganiseerd verband uitvoeren en te kijken naar de frequentie waarmee ze dit doen, kan de groep frequente beoefenaars onderscheiden worden van de incidentele beoefenaars.

9.1 Participatie amateurkunst nauwelijks veranderd

Momenteel beoefent 69% van de jongeren en 56% van de volwassenen een vorm van amateurkunst. Deze percentages zijn nauwelijks veranderd ten opzichte van 2002. Landelijk beoefende in 2003 32% van de Nederlanders een vorm van amateurkunst. Het grote verschil met Amsterdam wordt veroorzaakt door een verschil in vraagstelling. De Amsterdamse formulering is ruimer.

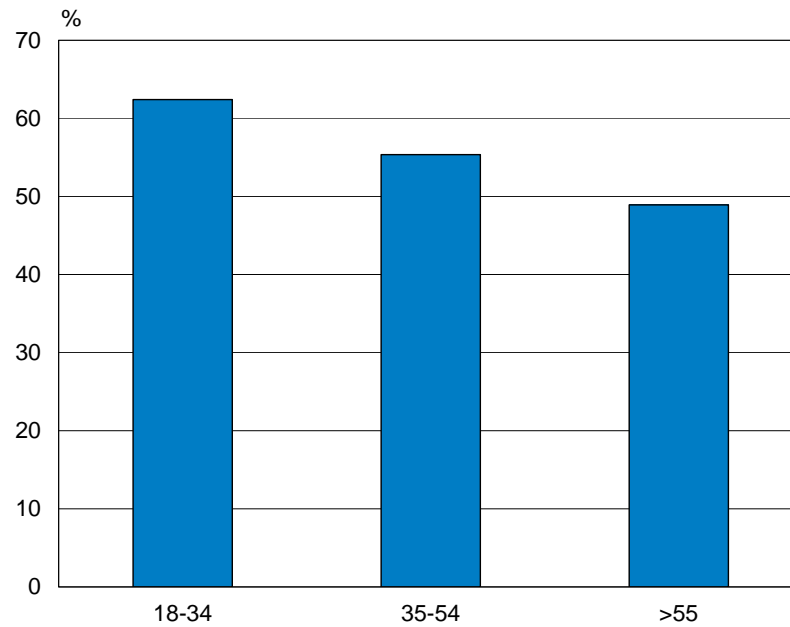
Tabel 9.1 Participatie amateurkunstbeoefening jongeren en volwassenen afgelopen twaalf maanden (procenten)

	2002	2006
jongeren	66	69
volwassenen	60	56

Voor jongeren geldt dat veel van de genoemde activiteiten waarschijnlijk in schoolverband worden beoefend.

Volwassenen tussen de 18 en 34 jaar doen het vaakst aan amateurkunst (62%). Onder vijfenvijftig plussers ligt dit percentage met 49% wat lager.

Figuur 9.2 Beoefening amateurkunst naar leeftijd (procenten)

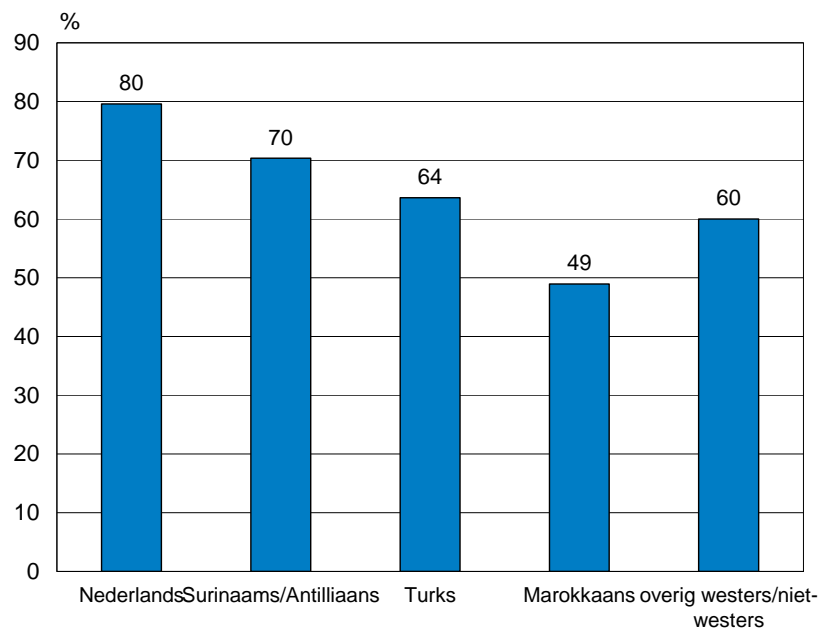

Jongeren

De jongeren die aan amateurkunst doen zijn vaker autochtoon. Met name jongeren met een Marokkaanse achtergrond blijven achter. Wel is de participatie op het gebied van amateurkunst voor jongeren met een Turkse en jongeren met Surinaams/Antilliaanse achtergrond gestegen ten opzichte van 2002.

Meisjes doen wat vaker aan amateurkunst dan jongens. Door twaalfjarigen wordt meer amateurkunst beoefend, waarschijnlijk voor een belangrijk deel te verklaren door de schoolmusical die standaard in groep 8 wordt uitgevoerd.

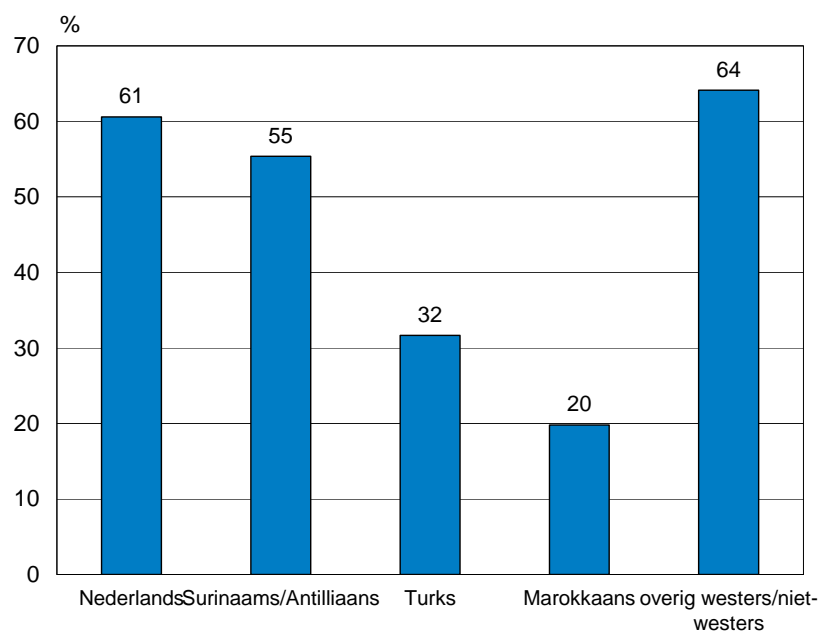
Tabel 9.3 Participatie amateurkunst jongeren naar etnische achtergrond (procenten)

Volwassenen

Ook voor volwassenen geldt dat de vraag of mensen aan amateurkunst doen vooral beïnvloed wordt door de etnische achtergrond. Met name de opvallend lage participatie van volwassenen met een Marokkaanse achtergrond springt eruit. Wel blijken volwassenen met een Marokkaanse achtergrond tussen de 18 en de 35 meer te participeren dan volwassenen met een Marokkaanse achtergrond boven de 35. Ook opleidingsniveau speelt een rol: hoe hoger men is opgeleid, hoe meer men aan amateurkunst doet.

Tabel 9.4 Participatie amateurkunst volwassenen naar etnische achtergrond (procenten)

9.2 Tekenen en schilderen en bespelen muziekinstrument meest populair

De meest populaire vormen van amateurkunst onder jongeren zijn tekenen en schilderen en het bespelen van een muziekinstrument. Deze laatste activiteit wordt het meest frequent beoefend: ruim één van de tien Amsterdamse jongeren bespeelt wekelijks een instrument.

Tabel 9.5 Participatie amateurkunstbeoefening jongeren afgelopen twaalf maanden (procenten)

	wel	minder dan één keer per maand	één of twee keer per maand	één keer per week	meer dan één keer per week
fotografie, film, video	20	12	4	2	2
tekenen, schilderen, grafisch werk, kaligrafie	39	12	10	9	9
muziekinstrument bespelen	26	5	3	7	11
zingen	20	6	3	5	5
verhalen, gedichten, romans schrijven	19	9	4	2	3
werken met textiel, wandkleden maken, weven	10	7	2	0	0
dans, volksdans, ballet, jazzballet	19	6	3	7	4
websites ontwerpen	15	10	2	1	1
beeldhouwen, boetseren, pottenbakken, sieraden maken	13	9	2	1	1
muziek maken op de computer	15	6	4	2	3
toneel, mime	11	6	2	2	2

9.2.1 Amateurkunst meest beoefend door autochtone meisjes

Voor vrijwel alle vormen van amateurkunst geldt dat ze meer worden beoefend door autochtone jongeren. Ook doen meisjes vaker aan amateurkunst dan jongens: met name beeldende activiteiten zijn populairder onder meisjes dan onder jongens: tekenen en schilderen, beeldhouwen en het werken met textiel. Ook doen meisjes meer aan dans en schrijven ze meer verhalen. De enige activiteit die onder jongens populairder is dan onder meisjes is het maken van muziek op de computer. Het bespelen van een muziekinstrument wordt vooral door autochtone jongeren met hoog opgeleide ouders gedaan. Jongeren die nog op de lagere school zitten doen het meest aan amateurkunst.

Onder volwassenen zijn fotografie, film/video en tekenen/schilderen de meest populaire vormen van amateurkunst. Het bespelen van een muziekinstrument wordt, net als door jongeren, het meest *frequent* gedaan.

Tabel 9.6 Participatie amateurkunstbeoefening volwassenen afgelopen twaalf maanden (procenten)

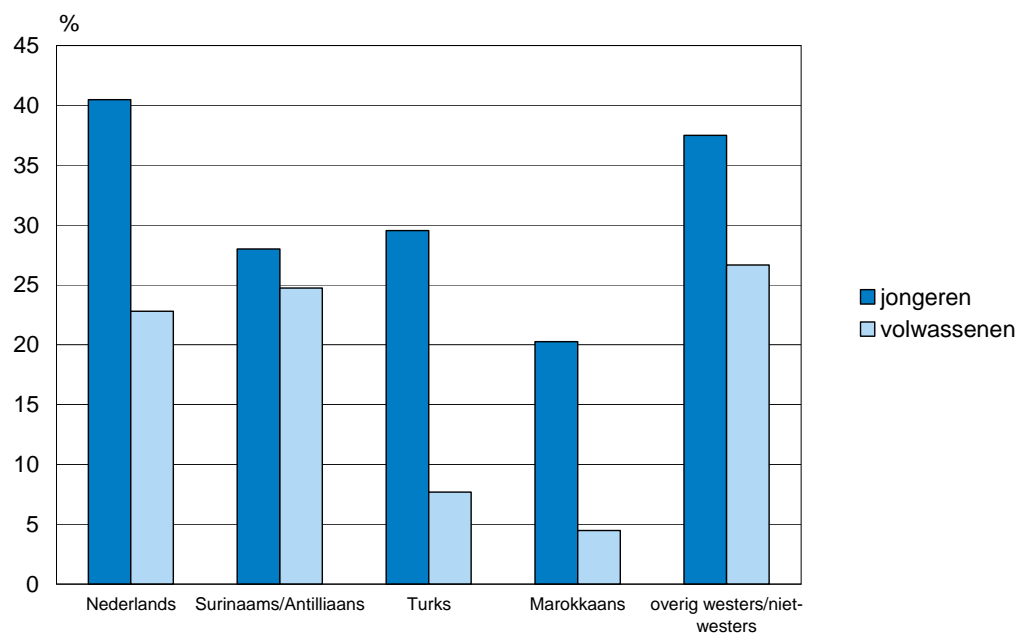
	niet	minder dan één keer per maand	één of twee keer per maand	één keer per week	meer dan één keer per week
fotografie, film, video	21	8	6	3	4
tekenen, schilderen, grafisch werk, kaligrafie	21	7	5	4	5
muziekinstrument bespelen	16	4	3	3	7
zingen	12	2	3	3	5
verhalen, gedichten, romans schrijven	11	4	2	2	3
werken met textiel, wandkleden maken, weven	8	5	1	1	2
dans, volksdans, ballet, jazzballet	8	3	2	2	1
websites ontwerpen	7	4	1	1	2
beeldhouwen, boetseren, pottenbakken, sieraden maken	7	4	1	1	1
muziek maken op de computer	6	2	1	1	2
toneel, mime	3	2	1	1	0

Met name de beeldende vormen van amateurkunst worden meer door autochtone Amsterdammers en westerse allochtonen worden beoefend. Fotografie is het meest populair onder hoog opgeleide, autochtone mannen. Deze groep houdt zich ook relatief vaak bezig met het ontwerpen van websites. Dansen is met name populair onder Amsterdammers met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond en mannen met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond houden zich relatief vaak bezig met het maken van muziek op de computer.

9.3 Verschillen tussen jongeren en hun ouders

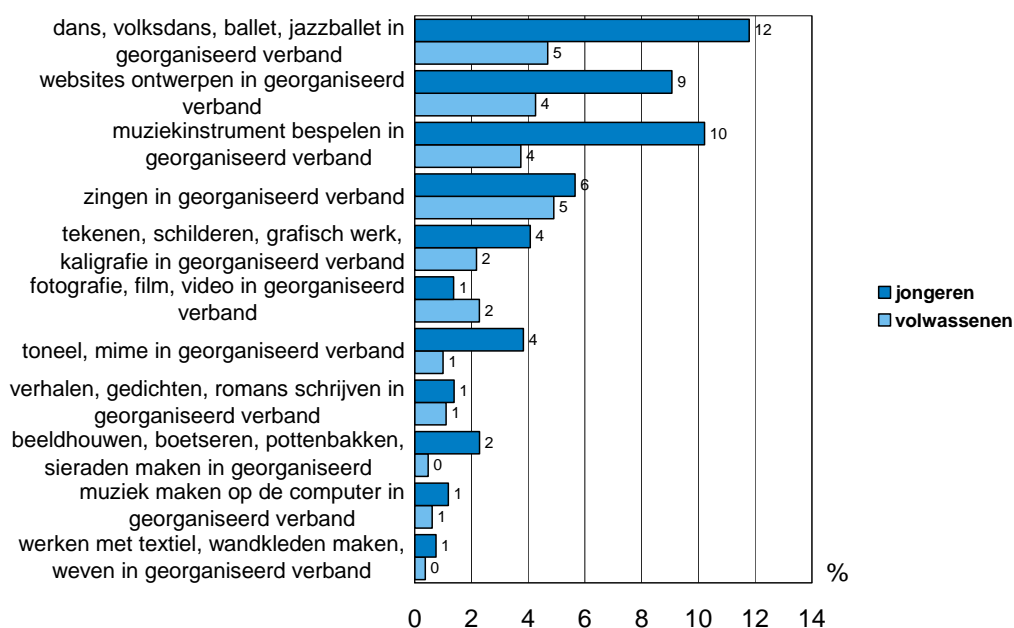
Ruim drie van de tien jongeren en twee van de tien volwassenen die aan amateurkunst doen, doen dit in georganiseerd verband. Vrouwen nemen wat vaker deel aan amateurkunst in georganiseerd verband, Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse achtergrond nemen minder vaak deel aan georganiseerde verbanden, al doen jongeren binnen deze groepen dat wel vaker dan volwassenen.

Tabel 9.7 Amateurkunst in georganiseerd verband naar etnische achtergrond (procenten)

Dans is de vorm van amateurkunst die het meest in georganiseerd verband wordt uitgevoerd. Ook het maken van websites en het bespelen van een muziekinstrument wordt door ongeveer 10% van de jongeren en 5% van de volwassenen in georganiseerd verband uitgevoerd. De percentages zijn vergelijkbaar met 2002, alleen het maken van websites wordt door jongeren vaker in georganiseerd verband gedaan dan vier jaar geleden. De kans is groot dat dit op school werd gedaan.

Tabel 9.8 Amateurkunst in georganiseerd verband, jongeren en volwassenen (procenten)

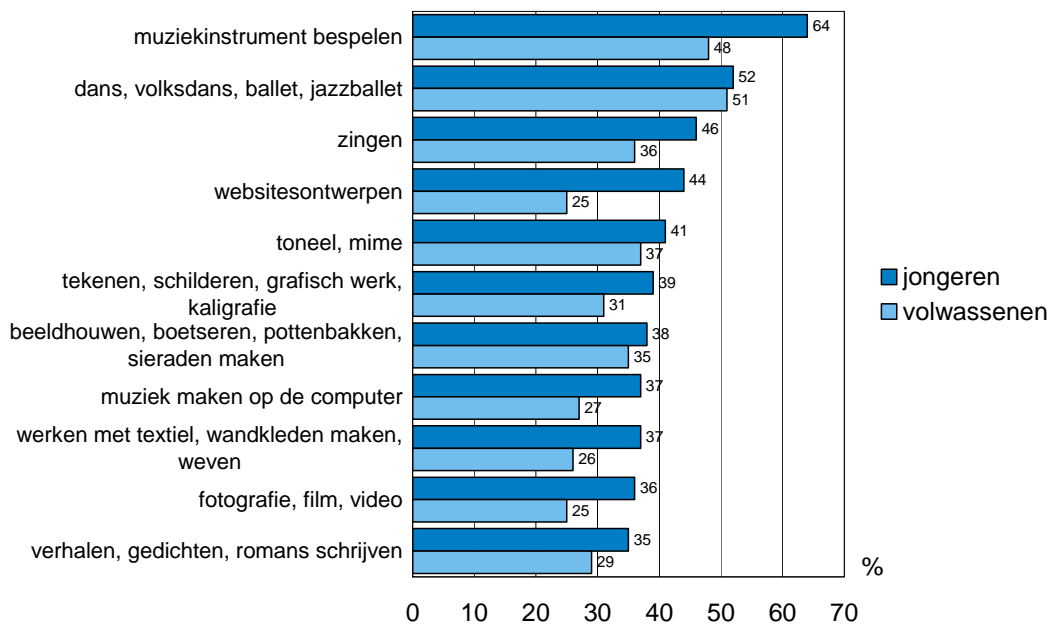

9.4 Les vooral in muziek en dans

Ruim een kwart van de jongeren en 16% van de volwassen Amsterdammers volgt les in een vorm van amateurkunst. Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse achtergrond nemen veel minder vaak deel aan cultuureducatie dan Nederlanders. Dit geldt zowel voor jongeren als voor volwassenen. Het percentage dat deelneemt aan cultuureducatie neemt toe naarmate het opleidingsniveau stijgt.

Als we kijken naar het percentage deelnemers aan cultuureducatie *binnen* de groep amateurkunstbeoefenaars, blijkt dat met name voor het bespelen van een muziekinstrument en voor dans en ballet les wordt genomen. Jongeren hebben vaker les in de amateurkunst die ze beoefenen dan volwassenen.

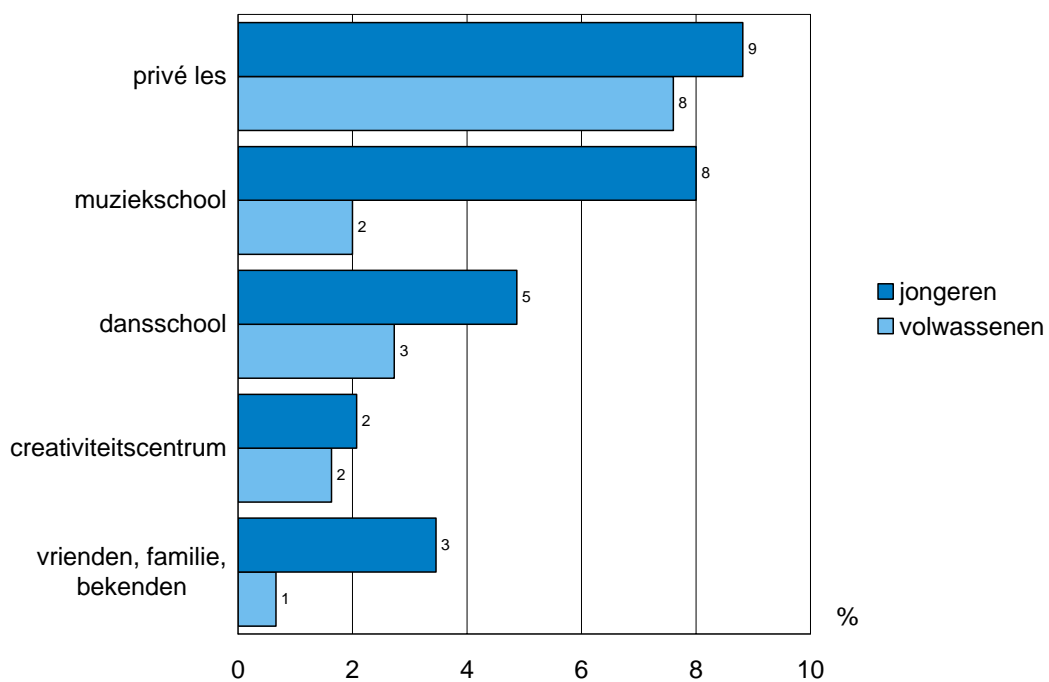
Tabel 9.9 Percentage van de amateurkunstbeoefenaars dat les heeft (procenten)

9.4.1 Privé les meest populair

Bijna één op de tien jongeren en volwassenen heeft privé les op het gebied van amateurkunst. De dans- en muziekschool wordt vooral door jongeren genoemd. De percentages zijn vergelijkbaar met 2002.

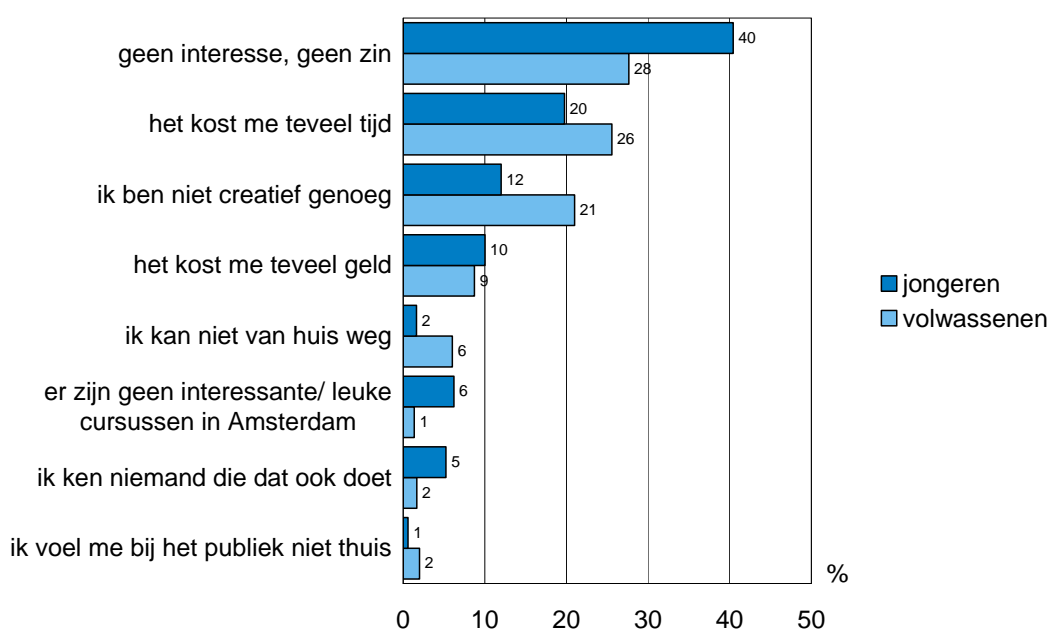
Tabel 9.10 Waar hebben mensen les? (procenten)

9.5 Gebrek aan belangstelling belangrijkste reden om niet aan amateurkunst te doen

Vier van de tien jongeren die niet aan amateurkunst doen, geven als reden hiervoor aan dat ze hier niet in geïnteresseerd zijn. Dit argument speelt voor ruim een kwart van de volwassenen. Volwassenen noemen relatief vaak tijdgebrek als oorzaak van het niet beoefenen van amateurkunst. Ook geeft ruim een vijfde van de volwassenen aan niet creatief genoeg te zijn.

Tabel 9.11 Redenen om niet aan amateurkunst te doen

Tijdgebrek wordt opvallend vaak genoemd door jongeren met een Marokkaanse achtergrond (39%). Jongens noemen vaker dan meisjes een gebrek aan interesse.

Voor de volwassenen geldt dat een gebrek aan creativiteit vooral door Nederlanders en westerse allochtonen wordt genoemd. Ook noemen mensen met een hoog opleidings- en inkomensniveau deze reden vaker. Tijdgebrek wordt vaker genoemd door vrouwen, mensen onder de 55 en mensen die relatief veel verdienen. Geldgebrek speelt vooral voor allochtonen met een laag inkomen: Amsterdammers met een Surinaams/Antilliaanse of een Turkse achtergrond noemen dit argument het vaakst. Evenals voor jongens geldt voor mannen dat zij vaker aangeven geen interesse voor amateurkunst te hebben. Vijfenvijftig plussers en volwassenen met een Marokkaanse achtergrond geven vaker aan niet van huis weg te kunnen.

10 De invloed van ouders en school

De mate waarin mensen participeren in cultuur is afhankelijk van nogal wat factoren en de voorgaande hoofdstukken hebben daar in ruime mate voorbeelden van gegeven. Ons opleidingsniveau, de culturele groepen waar we deel van uitmaken, hoeveel we verdienen (als het gaat om het kopen van kunst) en onze levensfase, spelen alle een rol.

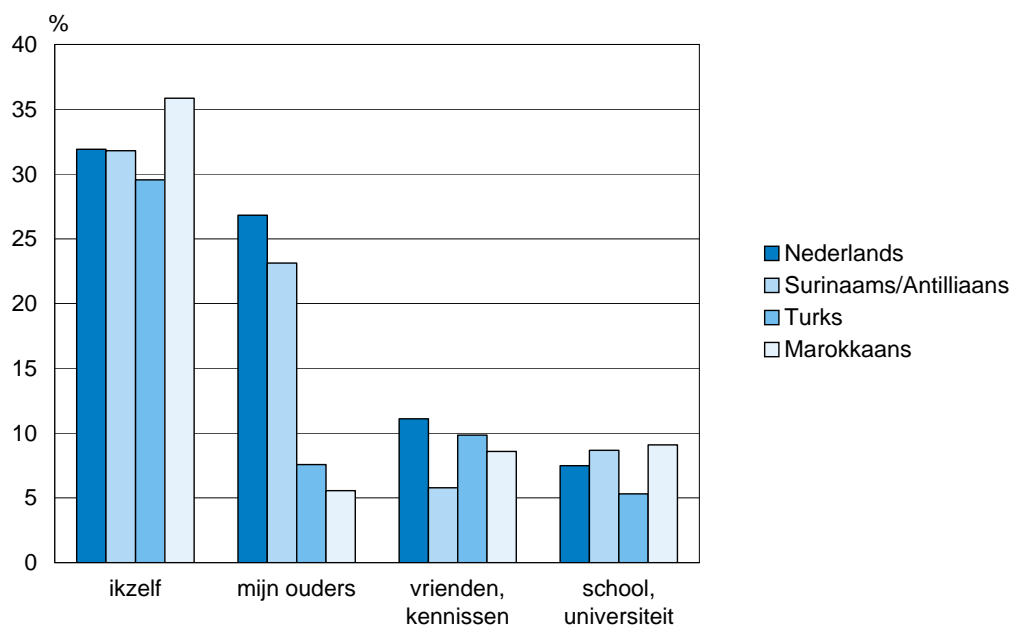
In dit hoofdstuk gaan we in op twee veronderstelde beïnvloeders van cultuurparticipatie, namelijk ouders en school. De invloed van ouders is al in veel studies aangetoond, niet alleen voor het cultuurgedrag van kinderen die nog thuis wonen, maar ook later in het leven. Ook is aangetoond dat aandacht voor kunst binnen het onderwijs van invloed is op het bezoek aan kunstvormen van jongeren, maar, zo wordt wel beweerd, er moet al wel enige interesse bestaan. In de monitor van 2002 bleek deze factor evenwel van weinig invloed op het latere cultuurgedrag.

In dit hoofdstuk gaan we na hoe het gesteld is met die invloed van ouders en school op de cultuurparticipatie van Amsterdamse jongeren en 18 plussers.

10.1 Verschillen in invloed ouders

Wat denken Amsterdammers zelf over wat van invloed is geweest op hun cultuurparticipatie? Aan iedereen in het onderzoek is de vraag voorgelegd⁸ wie er het meest van invloed is (geweest) op de culturele interesse. Als we kijken naar de jongste en de oudere groep dan zien we dat gemiddeld genomen de eigen invloed het grootst wordt geacht, gevolgd door de invloed van ouders. Vrienden en kennissen en school worden als minder belangrijk gezien. Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse achtergrond geven veel minder vaak aan dan Amsterdammers met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond en Nederlandse Amsterdammers dat hun ouders invloedrijk waren.

Tabel 10.1 Factoren van invloed op cultuurparticipatie naar etnische achtergrond (procenten)

10.2 Wie worden er wel eens door hun ouders meegenomen naar een voorstelling?

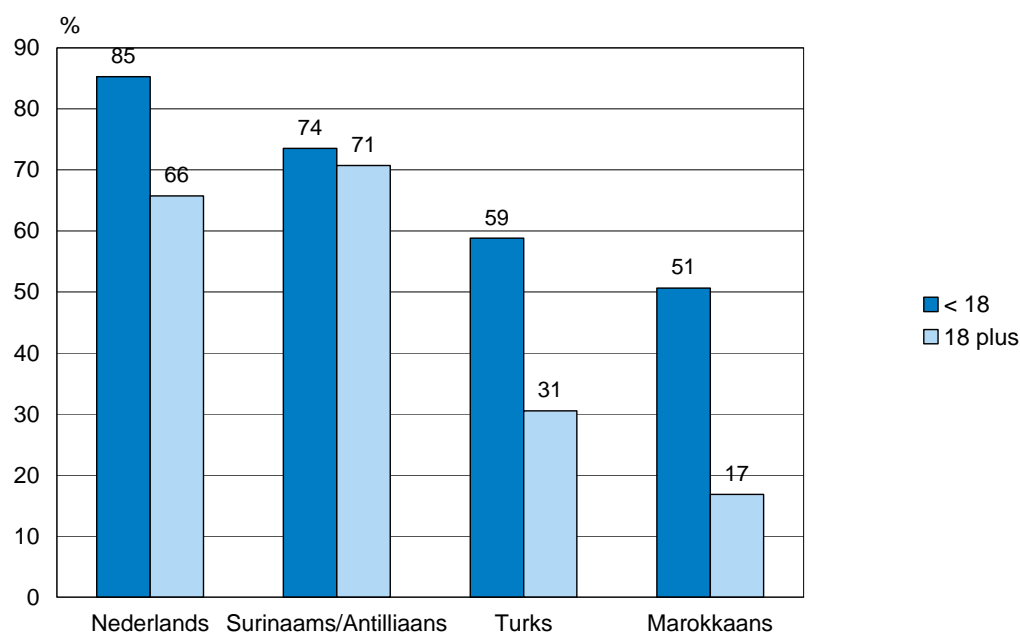
Vervolgens is gevraagd of mensen ook daadwerkelijk wel eens meegenomen werden (of worden voor de jongste groep) door hun ouders. Van de Amsterdammers wordt (of werd) 67% soms of vaak door de ouders meegenomen naar een voorstelling, een museum of een bezienswaardigheid. Voor 33% geldt dat zij nooit worden meegenomen. Hiervoor beschreven we dat Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse achtergrond aangaven minder beïnvloed te zijn door hun ouders. Dat klopt met het

⁸ De formulering van deze vraag was als volgt: Wat of wie is naar uw eigen mening het meest van invloed geweest op uw huidige interesse voor culturele en/of creatieve activiteiten? (ikzelf, mijn ouders, vrienden/kennissen, school/universiteit, reizen, media)

gegeven dat zij ook daadwerkelijk veel minder vaak worden meegenomen door hun ouders naar een voorstelling of andere uiting.

In de volgende tabel is voor jongeren en ouderen van verschillende etnische afkomst het percentage genoemd dat *nooit* wordt of werd meegenomen naar een voorstelling enz. Met name Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse achtergrond van 18 jaar en ouder deden weinig samen met hun ouders, niet verwonderlijk omdat een groot deel van deze groep niet in Nederlands geboren is en het bij deze eerste generatie Turken en Marokkanen veelal gaat om mensen met een laag opleidingsniveau, afkomstig uit dorpen met weinig of geen culturele voorzieningen.

Tabel 10.2 Percentage dat wel eens wordt of werd meegenomen naar een voorstelling, museum, concert enz. (procenten)

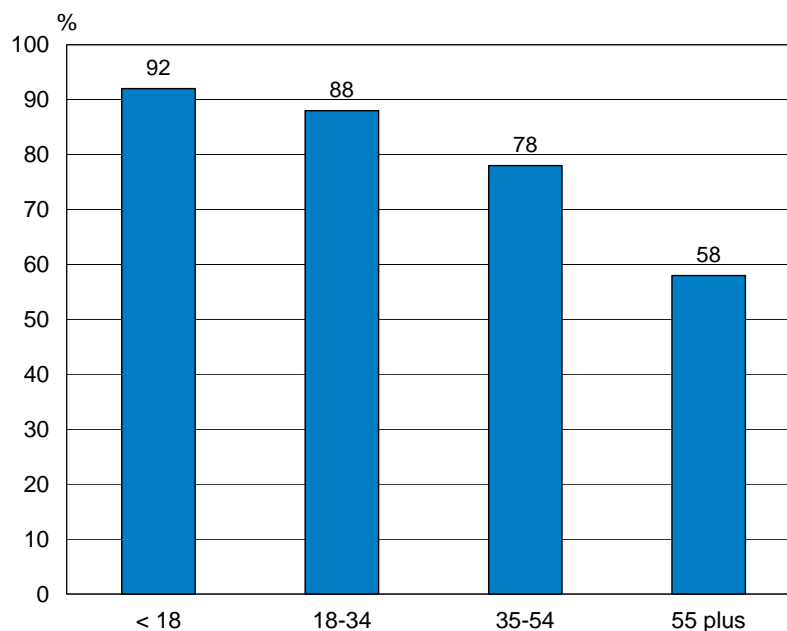
De tabel laat zien dat de verschillen aanzienlijk zijn tussen de groepen. Twee uitersten zijn de groep jonge autochtone Amsterdammers van wie 85% wel eens wordt meegenomen naar een voorstelling, een film of museum. Aan de andere kant van het spectrum is er de groep van Marokkaanse Amsterdammers van 18 jaar en ouderen voor wie dit beeld gespiegeld is, van hen werd 17% wel eens meegenomen naar een dergelijke cultuuruiting. Wel is duidelijk te zien dat de jongste groep Turkse en Marokkaanse Amsterdammers vaker door hun ouders wordt meegenomen naar een voorstelling dan de ouderen. In het vervolg van dit hoofdstuk gaan we in op de vraag of het meegenomen worden door ouders ook werkelijk van invloed is op ons latere cultuurgedrag. Eerst beschrijven we de mate waarin op school aandacht wordt besteed aan cultuur.

10.3 Invloed van school

Hiervoor zagen we dat de invloed van school in het rijtje 'zelf, ouders, school' als minst belangrijk wordt gezien als Amsterdammers daar zelf naar wordt gevraagd. Ondanks dat is in het onderzoek gevraagd hoeveel aandacht er op school wordt (of werd) besteed aan beeldende kunst en muziek.

Dat er over de jaren heen meer en meer aandacht is gekomen voor kunst en cultuur blijkt uit de volgende tabel waarin we zien dat het aandeel mensen dat aangeeft dat op school aandacht werd besteed aan kunst en cultuur daalt met het klimmen der jaren. Dit heeft ongetwijfeld ook te maken met het vak Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV) dat enige jaren geleden in het voortgezet onderwijs werd ingevoerd. Ongeacht het opleidingsniveau geven jongeren veel vaker aan dat er op school aandacht aan kunst en cultuur wordt besteed. Uiteraard valt niet na te gaan of leeftijd van invloed is op de herinnering aan dit soort activiteiten.

Figuur 10.3 Percentage waar op school aandacht werd besteed aan beeldende kunst, muziek of concertbezoek (procenten)

Binnen de groep jongeren zijn weinig verschillen afhankelijk van het type school. Van alle kinderen onder 18 jaar geeft 39% aan dat er regelmatig aandacht wordt besteed aan kunst en cultuur op school. Van de HAVO/VWO scholieren geeft 42% aan dat er regelmatig iets gebeurt aan dit onderwerp, van de VMBO scholieren is dat 34%. Ten slotte is het opvallend dat er tussen de verschillende etnische groepen nauwelijks verschillen bestaan in de mate waarin zij aangeven dat er op school aandacht werd

geschonken aan dit onderwerp. Het is uiteraard mogelijk dat de vraag⁹ op verschillende manieren geïnterpreteerd kan worden en op die manier leidt tot min of meer vergelijkbare antwoorden.

10.4 Effect van ouders en school op latere participatie

Zoals we hiervoor zagen hebben mensen desgevraagd veel ideeën over wat hen beïnvloed heeft, maar soms vergeten ze dingen. Statistiek biedt dan een oplossing en met behulp van statistische (regressie) technieken is nagegaan of de mate waarin op school en thuis aandacht werd besteed aan kunst en cultuur, onafhankelijk van andere factoren zoals leeftijd en opleidingsniveau, samenhangt met het huidige cultuurgebruik. Dit is nagegaan voor de groep van 18 plussers.

Voor alle drie de culturele activiteiten (museumbezoek, bezoek aan podiumkunsten en filmbezoek), blijkt dat leeftijd en opleidingsniveau van invloed zijn. Hoe hoger men is opgeleid, des te vaker bezoekt men elk van de drie uitingen. Voor museumbezoek en bezoek aan podiumkunsten geldt hetzelfde. Voor filmbezoek heeft opleiding een positief effect maar leeftijd juist niet: hier geldt dat hoe ouder men is, des te minder men naar de film gaat.

Interessanter is echter dat voor alle uitingen geldt dat het gedrag van ouders van invloed is op de huidige participatie¹⁰, terwijl dat voor school nergens het geval is. Het lijkt er dus op dat respondenten gelijk hebben als zij zeggen dat school een weinig belangrijke factor is. School heeft dus wel een directe invloed op de participatie van jongeren, omdat veel museum- en concert of theaterbezoeken in schoolverband plaatsvinden, maar heeft weinig invloed op de cultuurparticipatie van jongeren in de toekomst.

Tabel 10.4 Factoren van invloed op cultuurparticipatie, volwassenen

	museum	podiumkunsten	film
opleiding	++	++	++
leeftijd		+	--
etnische achtergrond		--	
inkomen			
invloed school			
invloed ouders	+	++	

Alle β 's $p < .05$.

Deze resultaten sluiten goed aan bij de conclusie van Voorpostel en van der Lippe (2002)¹¹. Zij merken op dat: (...) het cultureel gedrag van de ouders van doorslaggevend belang blijkt voor de deelname van hun kinderen. Dit laatste is niet alleen het geval in de

⁹ De formulering was: "werd er op school aandacht besteed aan beeldende kunst of muziek (in de les of door museum of concertbezoek)"

¹⁰ De precieze formulering van de vraag luidde: "Namen uw ouders u als kind wel eens mee naar culturele voorstellingen? Denk hierbij aan een concert, toneel, film, museum of een bezienswaardigheid zoals een kasteel of een monument", (vaak, soms, nooit). De schoolvraag luidde: Werd er vroeger bij u op school veel aandacht besteed aan beeldende kunst of muziek, in de les of door museum- of concertbezoek)? (nooit, paar keer per jaar, paar keer in de hele periode, regelmatig)

¹¹ <http://www.mensenmaatschappij.nl/vol76/nr03/a03>. Voorpostel, M. & van der Lippe, T. 2002.

jeugd (...), maar heeft ook later in de levensloop nog invloed (...). Naast ouderlijke kenmerken is de invloed van cultuureducatie op school regelmatig onderwerp van onderzoek onder jongeren, hoewel het effect ervan niet onomstreden is. Zo is er volgens De Waal (1989a) een duidelijk verband tussen de aandacht voor kunst binnen het onderwijs en het bezoek aan kunstvormen van jongeren. Volgens Ter Bogt (1990) daarentegen hebben klassikale confrontaties met kunst alleen zin voor diegenen die toch al een interesse voor cultuur hebben.

Dezelfde analyse is ook uitgevoerd voor de gehele groep, dus inclusief de 12-18 jarigen. Daar blijkt dat de invloed van school wel bestaat, maar die moet vooral worden toegeschreven aan het feit dat kinderen juist met school vaak naar musea en podiumkunsten gaan.

11 Aspecten van het Amsterdamse culturele klimaat

In de voorgaande hoofdstukken is de cultuurparticipatie van Amsterdammers besproken. Daarnaast is onderzocht wat mensen vinden van de culturele voorzieningen in de stad, van de prijzen van de verschillende voorzieningen en wat voor informatiebronnen ze gebruiken als het om cultuur gaat. In dit hoofdstuk komen deze onderwerpen aan de orde.

11.1 Belangstelling voor kunst en cultuur het grootst onder hoog opgeleiden

Bijna negen van de tien Amsterdammers hebben in meer of mindere mate belangstelling voor cultuur. Onder volwassenen is die belangstelling wat groter dan onder jongeren: jongeren geven wat vaker aan in beperkte mate belangstelling voor kunst en cultuur te hebben. De groep die geen belangstelling heeft is echter even groot onder jongeren als onder volwassenen.

Tabel 11.1 Belangstelling voor kunst en cultuur (procenten)

	jongeren	volwassenen
ja	64	79
nee	13	13
een beetje	21	8
weet niet, geen antwoord	2	0
Totaal	100	100

De belangstelling voor kunst en cultuur wordt in eerste instantie beïnvloed door opleiding: hoe hoger men is opgeleid, hoe groter de belangstelling. Daarnaast speelt de etnische achtergrond een rol: met name onder Amsterdammers met een Turkse of Marokkaanse achtergrond blijft de belangstelling achter. Ook de culturele belangstelling van het gezin waarin mensen opgroeiden speelt een rol: mensen met ouders die zelf culturele activiteiten ondernamen (of ondernemen) hebben meer belangstelling voor cultuur dan mensen met ouders die dit niet deden.

11.2 Concertgebouw meest bekende locatie voor volwassenen

Een goede maat voor belangstelling voor kunst en cultuur is de kennis over dit onderwerp. Kennis heeft een duidelijke relatie met concrete participatie. Daarom werd aan zowel jongeren als aan volwassenen een aantal bekende locaties voor culturele activiteiten voorgelegd, met de vraag of mensen aan konden geven waar deze locaties zich bevinden. Voor volwassenen geldt dat de locatie van het Concertgebouw het meest bekend is: acht van de tien volwassenen beantwoordt deze vraag correct. Van de locatie

van het Stedelijk Museum zijn minder mensen op de hoogte: ruim vier van de tien volwassen Amsterdammers weten de juiste locatie te noemen.

Voor de meeste locaties geldt dat jongeren minder vaak weten waar ze zich bevinden dan volwassenen. Nemo is de locatie die jongeren het best weten te vinden.

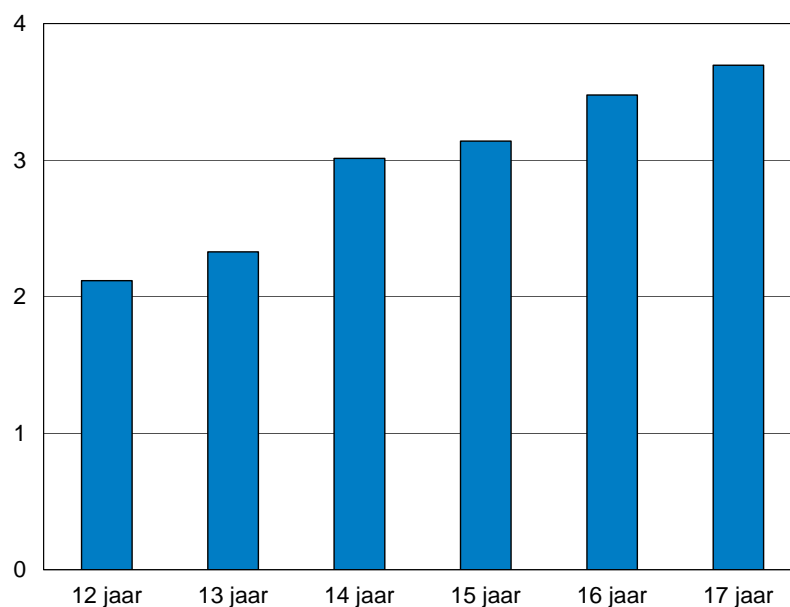
Tabel 11.2 Kennis locaties jongeren en volwassenen (percentage goede antwoorden)

Stedelijk Museum	
Jongeren	niet gevraagd
Volwassenen	45
Heineken Music Hall	
Jongeren	43
Volwassenen	64
Paradiso	
Jongeren	41
Volwassenen	77
De Balie	
Jongeren	niet gevraagd
Volwassenen	60
Concertgebouw	
Jongeren	49
Volwassenen	80
Tuschinski	
Jongeren	41
Volwassenen	77
Nemo	
Jongeren	66
Volwassenen	69

Jongeren

Het aantal correct genoemde locaties neemt toe naarmate de leeftijd van de jongeren stijgt. Ook de etnische achtergrond heeft invloed: jongeren met een Turkse of Marokkaanse achtergrond weten wat minder locaties correct te noemen. Daarnaast is de culturele belangstelling van de ouders van belang: kinderen van ouders met een grote culturele belangstelling weten meer locaties correct te noemen. School speelt geen rol: de aandacht op school voor cultuur is niet van invloed op de kennis. Ook is het (uiteraard) zo dat jongeren die een van de genoemde locaties gezocht hebben, meestal weten waar deze zich bevindt.

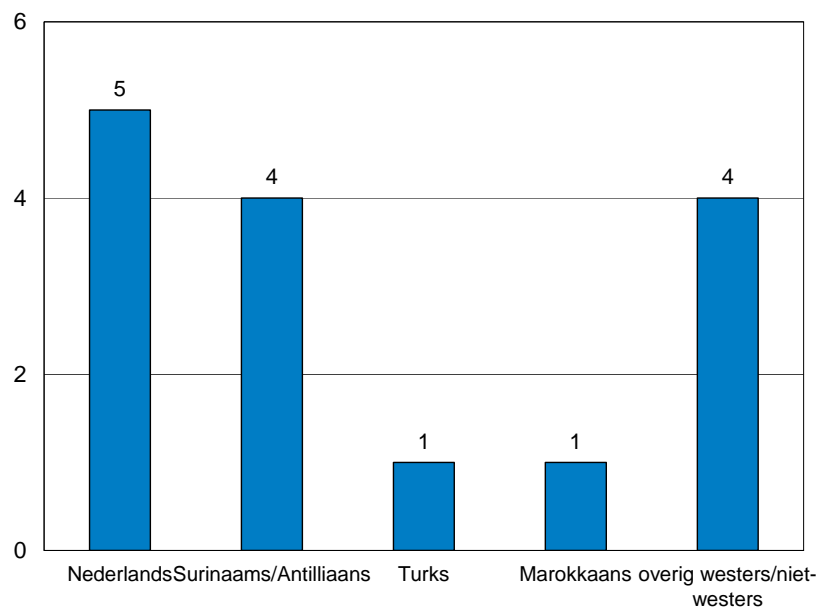
Tabel 11.3 Aantal correct genoemde locaties naar leeftijd, jongeren (aantal)

Volwassenen

De achterblijvende belangstelling en participatie van met name Amsterdammers met een Marokkaanse of Turkse achtergrond is terug te zien in de kennis: Nederlandse volwassenen zijn beduidend beter op de hoogte van waar de genoemde locaties zich bevinden. Waar Nederlanders gemiddeld vijf locaties correct weten te noemen, geven Amsterdammers met een Marokkaanse en Turkse achtergrond gemiddeld één correct antwoord. Ook opleiding en inkomen spelen een rol: Amsterdammers die hoog zijn opgeleid en veel verdienen weten beter waar de verschillende culturele voorzieningen zich bevinden. Ten slotte speelt net als voor jongeren de invloed van de ouders een rol: mensen met ouders met een grote culturele belangstelling weten meer van de locaties van culturele voorzieningen. En uiteraard hebben mensen die veelvuldig gebruik maken van de kunst- en cultuursector meer kennis dan mensen die dat niet doen.

Tabel 11.4 Aantal correct genoemde locaties naar etnische achtergrond, volwassenen (aantal)

11.3 Cultuursector van groot belang voor ruim vier van de tien Amsterdammers

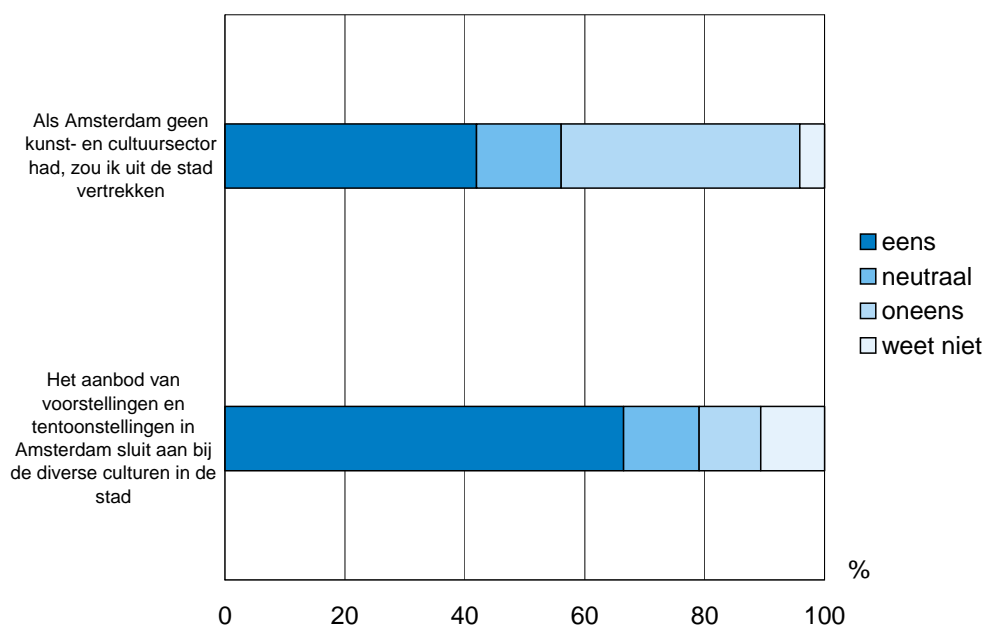
Om het belang dat Amsterdammers hechten aan de kunst- en cultuursector te onderzoeken werden er twee stellingen voorgelegd.

Voor ruim vier van de tien Amsterdammers is de aanwezigheid van de kunst- en cultuursector zo van belang, dat zij zeggen dat ze uit de stad zouden vertrekken als deze niet aanwezig was. Dit argument speelt met name voor hoog opgeleide Amsterdammers onder de 55 die veel gebruik maken van het culturele aanbod. Natuurlijk gaat het hier om een volstrekt hypothetische vraag die vooral iets zegt over de mate waarin het culturele klimaat van de stad Amsterdam voor Amsterdammers van belang is.

11.4 Aanbod positief gewaardeerd

Ruim zes van de tien Amsterdammers zijn van mening dat het aanbod van voorstellingen en tentoonstellingen aansluit bij de diverse culturen in de stad. Zowel jongeren als volwassen Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse achtergrond zijn het minder vaak eens met deze stelling (respectievelijk 53% en 58%). Ook zijn jongeren vaker dan volwassenen van mening dat het aanbod aansluit bij de diverse culturen.

Tabel 11.5 Mening over het culturele klimaat (procenten)

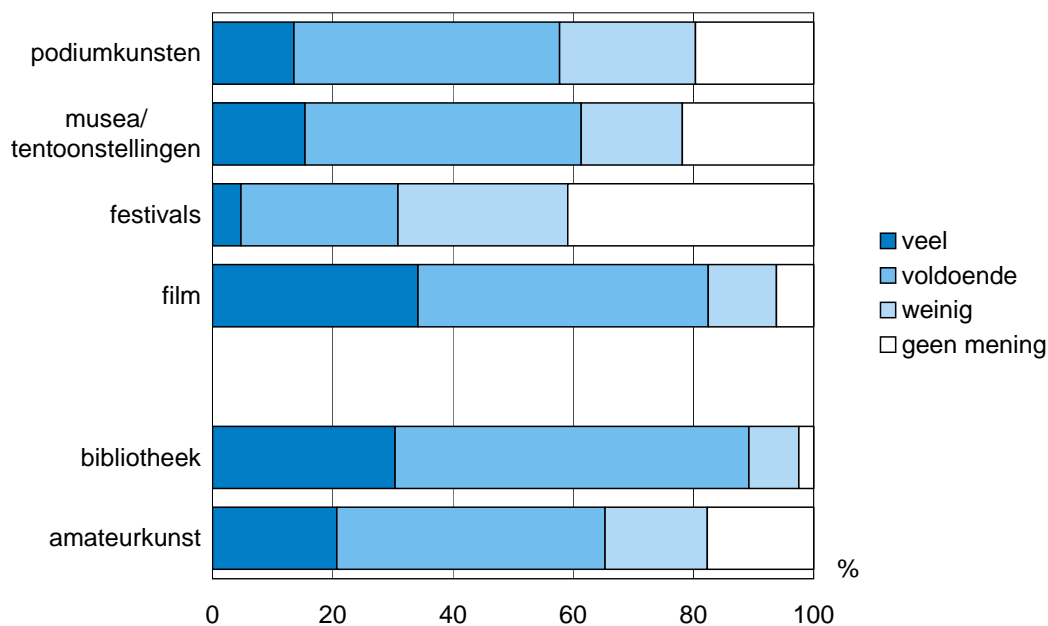

11.5 Amsterdammers tevreden over het cultuuraanbod

Over het algemeen zijn Amsterdammers tevreden over het kunstenaanbod: een ruime meerderheid is van mening dat er voldoende tot veel aanbod is. Volwassenen zijn over het algemeen iets tevredener dan jongeren, met uitzondering van het aanbod op het gebied van film en het aanbod van de bibliotheek, dat door jongeren wat positiever beoordeeld wordt. Dit kan te maken hebben met het feit dat jongeren meer in de bibliotheek komen en dus een beter beeld van het aanbod hebben.

Het meest tevreden zijn jongeren over het aanbod van de bibliotheek en over het filmaanbod. De tevredenheid over het aanbod van film, festivals en amateurkunstvoorzieningen is vergelijkbaar met 2002. Over het aanbod van musea en podiumkunsten zijn jongeren nu positiever dan vier jaar geleden.

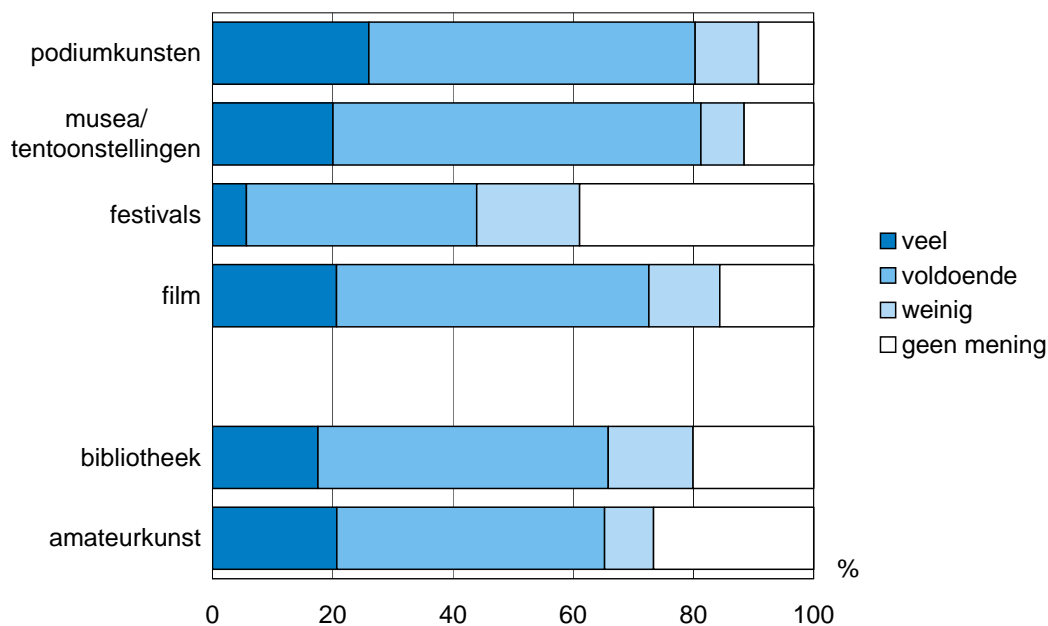
Tabel 11.6 Mening over de omvang van het cultuuraanbod, jongeren (procenten)

Allochtone jongeren, met name jongeren met een Turkse en Marokkaanse achtergrond, zijn minder tevreden over het aanbod van podiumkunsten. Eerder zagen we dat deze groep vaker dan Nederlandse jongeren van mening is dat het aanbod op het gebied van kunst- en cultuur niet goed aansluit bij de diverse culturen in de stad. Blijkbaar vinden zij met name op het gebied van voorstellingen, bijvoorbeeld muziek, in mindere mate wat zij zoeken.

Volwassen Amsterdammers zijn met name tevreden over het aanbod van podiumkunsten en musea- en tentoonstellingen: ruim acht van de tien Amsterdammers beoordelen het aanbod positief. Het aanbod van podiumkunsten en musea wordt beduidend positiever beoordeeld dan in 2002.

Tabel 11.7 Mening over de omvang van het cultuuraanbod, volwassenen (procenten)

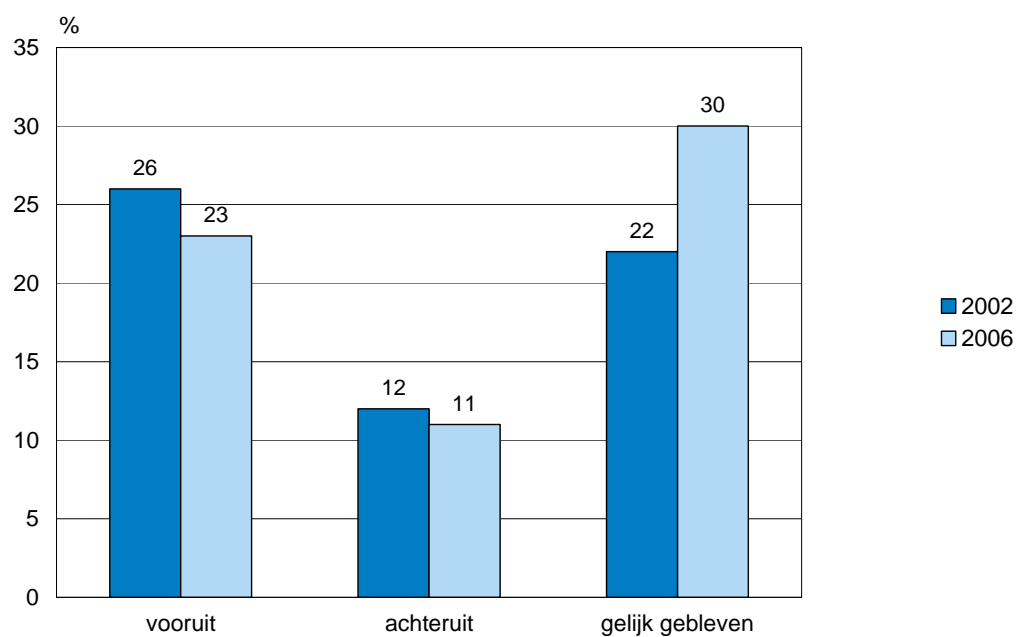

Wat voor jongeren geldt, geldt ook voor volwassenen: Amsterdammers boven de 18 met een Turkse of Marokkaanse achtergrond zijn wat minder tevreden over het aanbod van podiumkunsten. Ook beoordelen volwassenen met een Turkse en Marokkaanse achtergrond het aanbod aan musea minder positief, net als Amsterdammers met een Surinaams/Antilliaanse achtergrond. Dit is opvallend, omdat dit juist de groepen zijn die het minst gebruik maken van deze voorzieningen. Allochtone Amsterdammers zijn ook minder tevreden over de mogelijkheden om aan amateurkunst te doen. Binnen de groep volwassenen zijn er geen verschillen naar leeftijd.

11.6 Aanbod niet achteruit gegaan

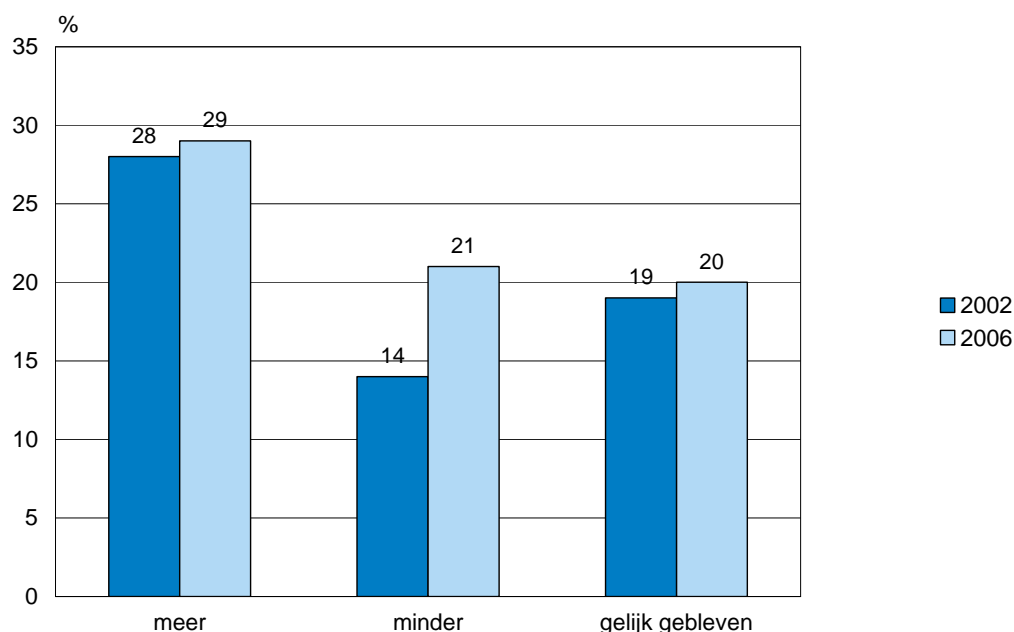
Bijna een kwart van de volwassenen vindt dat het cultuuraanbod in de stad de laatste twee jaar verbeterd is. Ruim één op de tien volwassenen vindt dat het aanbod achteruit ging, drie van de tien volwassen Amsterdammers vinden dat het aanbod ongewijzigd is. In 2002 werden vergelijkbare percentages gevonden, alleen het aandeel dat vindt dat het aanbod gelijk is gebleven nam wat toe. Volwassenen onder de 35 met kinderen zijn het meest positief over de ontwikkeling van het aanbod.

Tabel 11.8 Mening over de ontwikkeling van het aanbod, 2002 en 2006, volwassenen (procenten)

Net als in 2002 vinden bijna drie van de tien jongeren dat het cultuuraanbod voor hun leeftijdsgroep verbeterd is. Volgens 21% van de jongeren ging het aanbod achteruit. Dit is wat meer dan in 2002, toen 14% vond dat er minder aanbod voor jongeren was. Met name jongeren met een Turkse, een Marokkaanse en een Surinaams/ Antilliaanse achtergrond vinden dat het aanbod erop de laatste jaren op achteruit is gegaan. Het is niet duidelijk of we dit moeten zien als een werkelijke achteruitgang of eerder als een uiting van onvrede met het aanbod of de toegang tot het aanbod voor deze groep jongeren.

Tabel 11.9 Meer of minder aanbod voor jongeren, 2002 en 2006, jongeren (procenten)

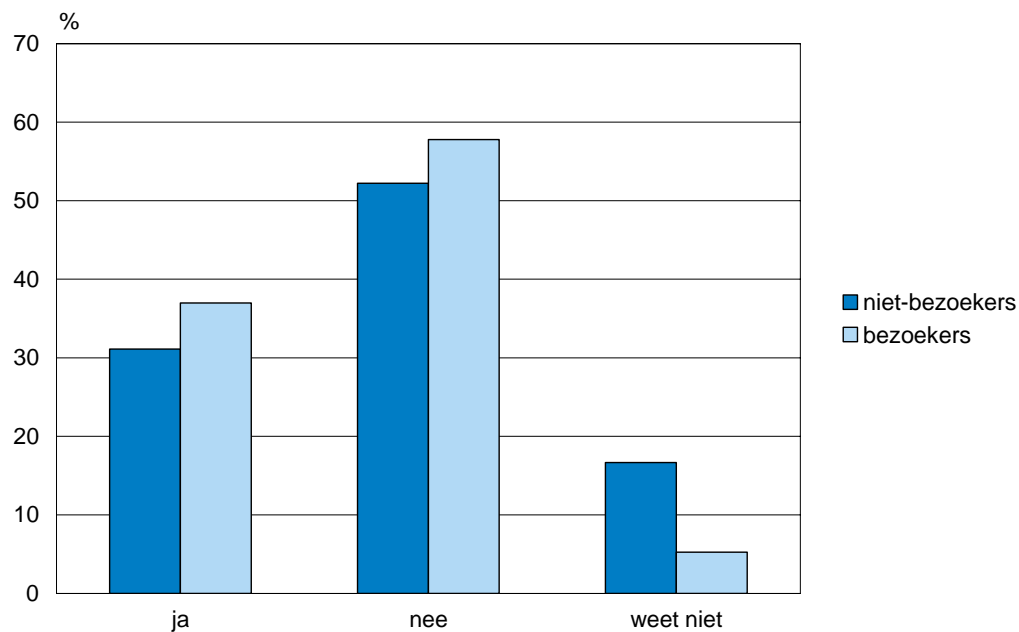
Ruim de helft van de mensen met kinderen vindt dat er voldoende cultuuraanbod is voor kinderen. Ruim een vijfde vindt het aanbod onvoldoende, de rest kan dit niet beoordelen. Met name de groep Amsterdammers met kinderen die veel participeert op het gebied van cultuur, dat wil zeggen Nederlandse Amsterdammers met een hoog opleidings- en inkomensniveau, is tevreden over het aanbod. De vraag is dan of de groep die ontevreden is minder participeert vanwege een achterblijvend aanbod, of omdat ze minder belangstelling hebben voor cultuur. Het laatste lijkt meer voor de hand te liggen.

11.6.1 's Avonds naar het museum?

Omdat musea alleen overdag geopend zijn, is de belangstelling naar avondopenstelling onderzocht, net als in 2002. Bijna vier van de tien volwassenen museumbezoekers geven aan dat ze vaker naar een museum zouden gaan als dit 's avonds zou kunnen. Dit is iets meer dan in 2002. Van de volwassenen die nu niet naar een museum gaan, geeft ruim een derde aan dat ze dit wel zouden doen als die 's avonds open zouden zijn. De helft van de volwassenen zou niet vaker naar het museum gaan als er een avondopenstelling was.

Met name hoog opgeleide, autochtone, werkende volwassenen onder de 55 hebben belangstelling voor een avondopenstelling van musea.

Tabel 11.10 Verwacht bezoek musea bij ruimere openingstijden (procenten)

11.7 Internet steeds belangrijker informatiekanaal voor cultuurconsument

Amsterdammers krijgen informatie over het cultuuraanbod via verschillende kanalen. Zowel in de gedrukte media, op televisie en radio en via internet wordt promotie gemaakt voor voorstellingen en evenementen. Daarnaast krijgen mensen informatie via hun sociale omgeving.

Internet is de laatste jaren steeds belangrijker geworden als informatiekanaal. Dit is terug te zien in de informatiebronnen die mensen gebruiken om zich te informeren over het kunstenaanbod: in 2002 informeerde 18% van de volwassenen zich via internet, nu is dat ruim een kwart. Voor jongeren is de stijging nog sterker: van 14% in 2002 naar 37% in 2006. Voor jongeren gaat het toenemende gebruik van internet vooral ten koste van de gedrukte media, die door deze groep beduidend minder worden gebruikt dan in 2002. Voor volwassenen neemt met name het gebruik van televisie als informatiekanaal af (van 57% naar 18%), terwijl het gebruik van gedrukte media juist iets toeneemt.

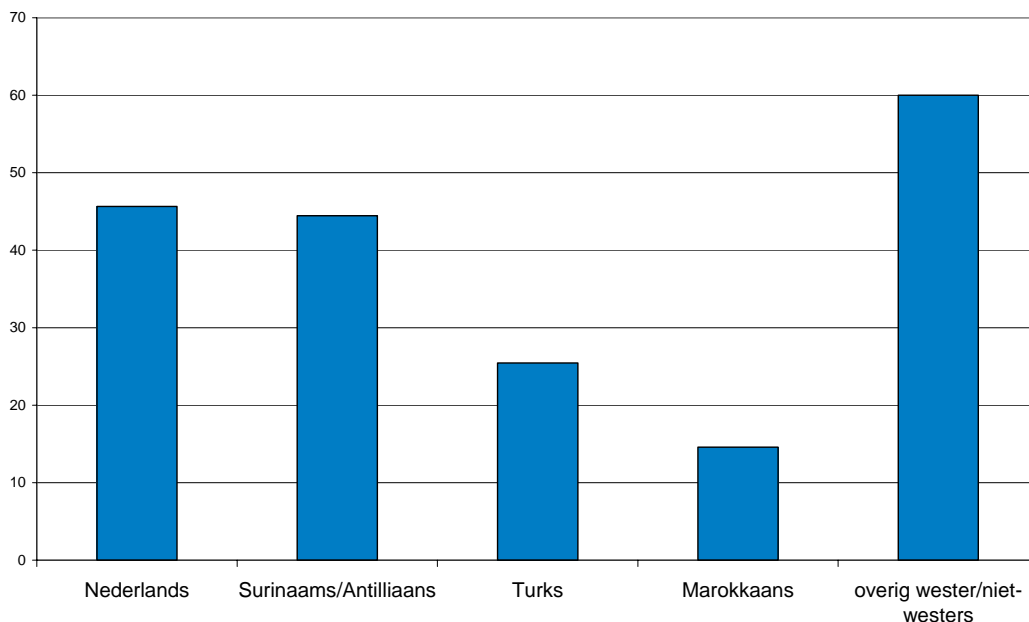
Tabel 11.11 Bereik media over cultuur (procenten)

	2006		2002	
	jongeren	volwassenen	Jongeren	volwassenen
gedrukte media	54	70	73	60
lokale televisie	29	18	34	57
internet	37	28	14	18
sociale omgeving	31	20	-	-
Radio	7	7	6	7

Jongeren

Jongeren met een Turkse en Marokkaanse achtergrond gebruiken internet beduidend minder vaak als informatiebron over het cultuuraanbod dan andere jongeren.

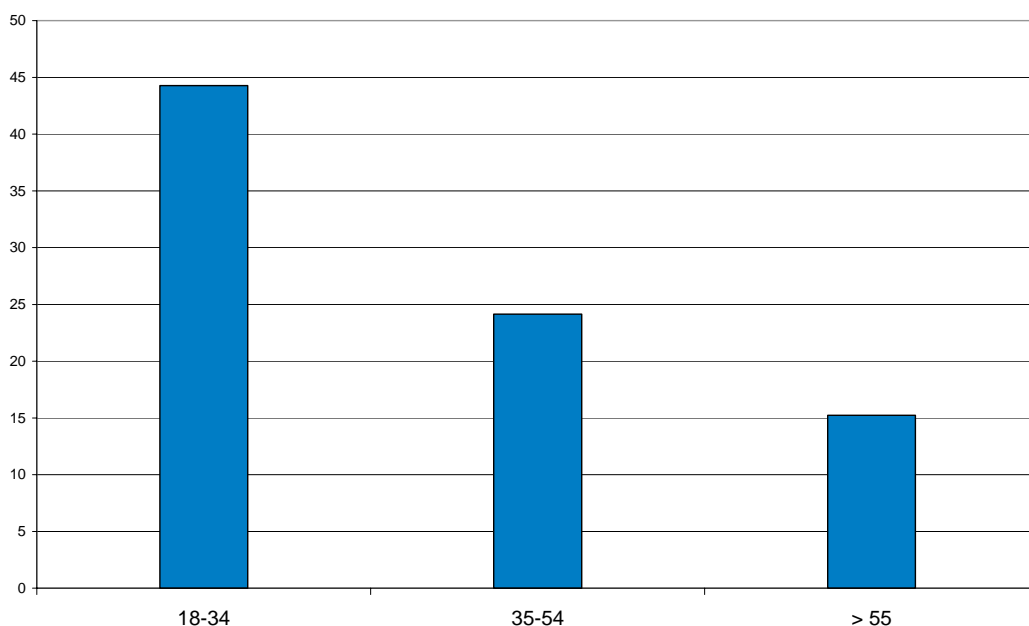
Tabel 11.12 Gebruik internet als informatiebron jongeren naar etnische achtergrond (procenten)

Volwassenen

Alle informatiekanalen worden door Amsterdammers met een Turkse en Marokkaanse achtergrond beduidend minder genoemd. Dit hangt samen met het feit dat de cultuurparticipatie van deze groep achterblijft en dat zij zich dus ook minder informeren over het aanbod. Overigens blijkt uit ander onderzoek dat deze groep over het algemeen minder informatiebronnen gebruikt dan autochtone Amsterdammers.¹² Verder valt op dat met name de gedrukte media en internet meer gebruikt worden door hoog opgeleide Amsterdammers met een hoog inkomen onder de 55. De sociale omgeving wordt met name door volwassenen autochtonen onder de 35 veel genoemd.

Tabel 11.13 Gebruik internet als informatiebron volwassenen naar leeftijd (procenten)

¹² O+S: *De Amsterdamse Burgermonitor 2004: Amsterdammers en hun mediagebruik*. Fact Sheet nummer 2, juli 2005.

Volwassenen informeren zich vooral via de Uitkrant, Het Parool, internet en vrienden, bekenden en familie. Jongeren noemen vooral vrienden, bekenden en familie en internet. Vooral de daling in mensen die de uitflits van AT5 noemen valt op: van 35% naar 13% voor jongeren en van 25% naar 14% voor volwassenen.

Tabel 11.14 Gebruikte informatiebronnen voor culturele activiteiten, 2006 en 2002 (procenten)

	2006		2002	
	jongeren	volwassenen	jongeren	volwassenen
internet pagina's (niet van AUB)	30	24	16	10
via vrienden, bekenden, familie etc.	32	23	28	19
NRC, Volkskrant, AD, Trouw	8	31	13	30
Uitkrant	6	25	7	21
Het Parool	6	25	6	19
folders, flyers	21	16	15	12
affiches, uithangborden, posters	15	16	21	16
AT5 (uitflits)	13	14	35	25
Spits of Metro	17	12	-	-
tijdschriften, weekbladen	18	11	14	12
De Echo	7	13	9	16
Amsterdams Stadsblad	4	13	8	18
Landelijke TV-zenders	15	7	29	10
Blad 020	4	10	-	-
Filmladder op internet	9	8	-	-
Filmladder in een krant	6	8	7	5
internetpagina Amsterdams Uit Buro (uitlijn.nl)	3	7	3	6
(seizoens-) programmaboekjes van instellingen	3	6	4	8
Filmladder (folder)	5	5	7	4
teletekst	8	4	12	6
andere radiozenders	3	4	3	3
gaat langs Amsterdams Uit Buro	0	5	2	3
Radio Noord-Holland	1	4	1	2
Salto TV, A1, A2, SME, Migranten TV	4	3	8	5
Amsterdamse radiozenders	4	2	4	3
Uitmail	1	3	-	-
via culturele, etnische vereniging	3	1	1	1

11.8 Prijsbeleid

Om de cultuurparticipatie te stimuleren zijn er meerdere kortingskaarten.

Kaarten speciaal voor jongeren: XXXS-kaart en CJP

Voor Amsterdamse jongeren tussen de twaalf en de achttien jaar is er sinds 2005 de (gratis) XXXS-kaart. Deze pas biedt korting op verschillende vrijetijdsactiviteiten, waaronder ook culturele activiteiten. De XXXS-kaart is de kortingspas die het meest genoemd wordt door jongeren: drie kwart van de jongeren beschikt over deze pas. Dit wil niet zeggen dat de kaart ook daadwerkelijk gebruikt wordt. Uit eerder onderzoek bleek dat een vijfde van de Amsterdamse jongeren de pas gebruikt. Ook bleek dat allochtone jongeren de kaart meer gebruiken dan autochtone jongeren¹³.

Ruim een kwart van de jongeren heeft een Cultureel Jongeren Paspoort. In tegenstelling tot de XXXS-kaart, is het CJP niet gratis en moet het aangevraagd worden. Nederlandse jongeren hebben vaker een CJP dan allochtone jongeren. Ook hebben jongeren op het VMBO minder vaak een CJP dan jongeren die een opleiding op HAVO/VWO-niveau volgen en jongeren in het HBO en op de universiteit. Drie procent van de volwassenen beschikt over een CJP. Dit zijn grotendeels studenten.

Het feit dat de XXXS-kaart meer gebruikt wordt door de groep waar de cultuurparticipatie relatief laag ligt en het CJP juist door autochtone, hoog opgeleide jongeren die meer participeren, kan worden verklaard door het feit dat de eerste kortingspas zich in bredere zin op vrijetijdsvoorzieningen richt, en ook korting geeft op bijvoorbeeld de bioscoop en sportvoorzieningen. Het CJP is interessanter voor jongeren die geïnteresseerd zijn in cultuur en podiumkunsten en musea bezoeken.

Museumkaart

Ruim een vijfde van de volwassenen en 5% van de jongeren heeft een museumkaart. Het aantal volwassenen dat een museumkaart heeft is gedaald ten opzichte van 2002: toen had 27% van de volwassenen een museumkaart. Deze daling heeft waarschijnlijk te maken met het eerder genoemde feit dat een NS-abonnement en een Rabobankpas voorheen ook als museumkaart fungeerden, terwijl dat nu niet meer zo is.

Met name Nederlandse Amsterdammers en overige westerse en niet westerse allochtonen met een hoog inkomen en een hoog opleidingsniveau beschikken over een museumkaart. Dit ligt voor de hand: eerder zagen we dat dit ook de groep is die de meeste musea bezoekt. Vijfenvijftig plussers beschikken vaker over een museumkaart dan jongere volwassenen.

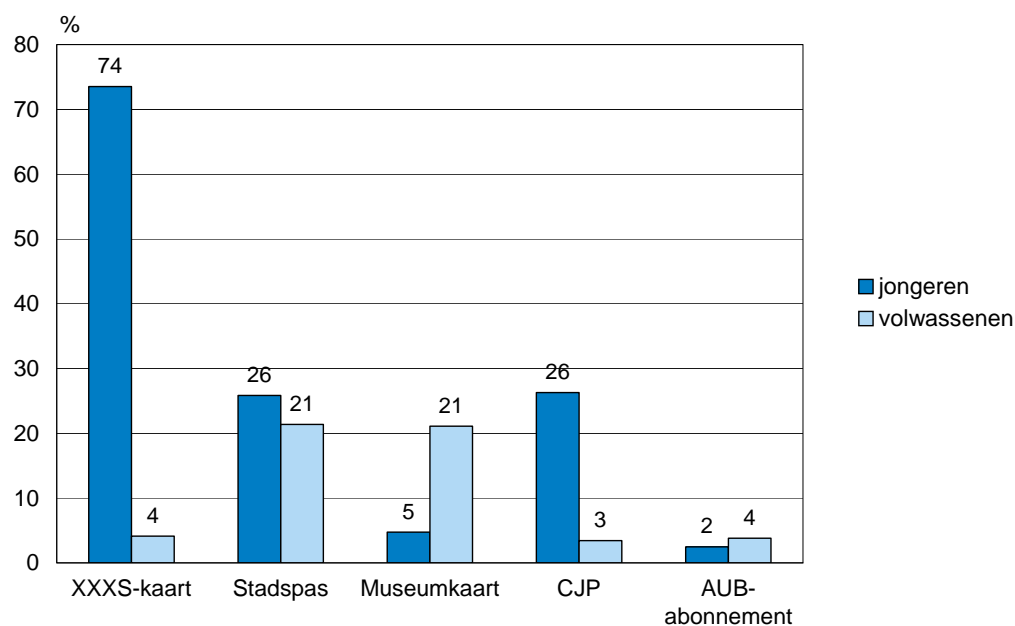
¹³ O+S: *Bekendheid en gebruik van XXXS*, 2005.

Stadspas

Evenals in 2002 heeft ruim een kwart van de jongeren en ruim een vijfde van de volwassenen een Stadspas. Deze pas wordt het meest gebruikt door 55 plussers met een relatief lage opleiding en een laag inkomen.

Slechts 2% van de jongeren en 4% van de volwassenen beschikt over een AUB abonnement. De percentages zijn nauwelijks veranderd ten opzichte van 2002: toen bezat 6% van de volwassenen en geen van de jongeren een AUB abonnement. De groep met een abonnement bestaat vrijwel uitsluitend uit Nederlandse Amsterdammers, meestal boven de 35 jaar.

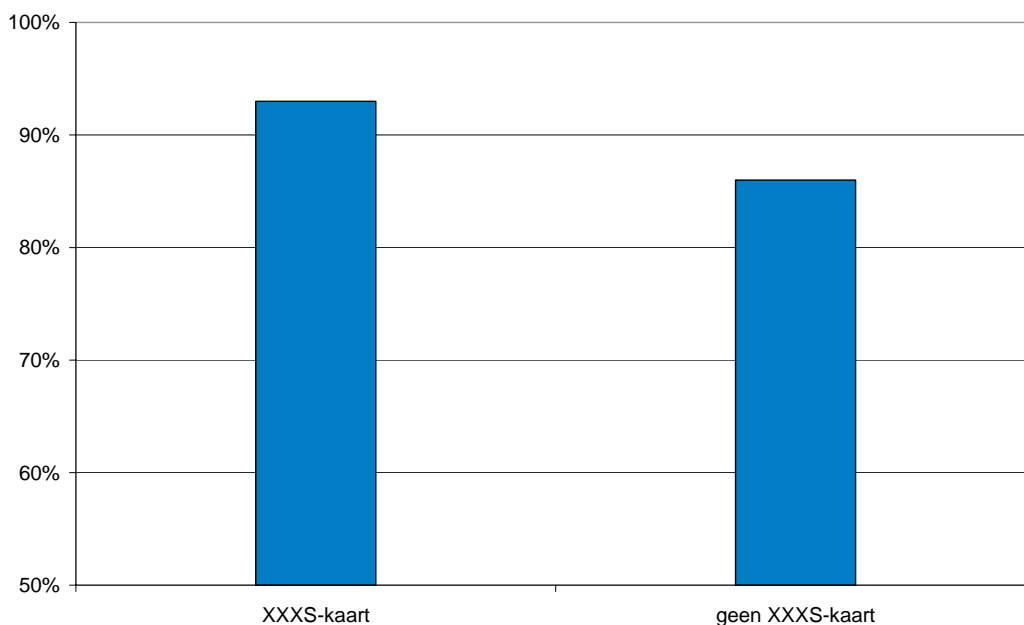
Tabel 11.15 Bezit kortingspassen (procenten)

11.8.1 Participatie naar bezit kortingspassen

Als we kijken naar de invloed van het bezit van kortingspassen op de cultuurparticipatie, blijkt dat met name de kaarten waar voor betaald moet worden een positieve invloed op de participatie hebben. Dit ligt voor de hand: mensen schaffen een dergelijke kortingspas aan omdat ze verwachten deze te gaan gebruiken. Daarom is de vergelijking het interessantst voor de XXXS-kaart, omdat deze kaart automatisch wordt toegestuurd met de bedoeling de cultuurparticipatie van jongeren te bevorderen. Dit blijkt te werken, al zijn de verschillen beperkt. Jongeren met een XXXS-kaart gaan wat vaker naar de film en bezoeken wat vaker een voorstelling dan jongeren die deze kaart niet hebben.

Tabel 11.16 Filmbezoek jongeren naar bezit XXXS-pas (procenten)

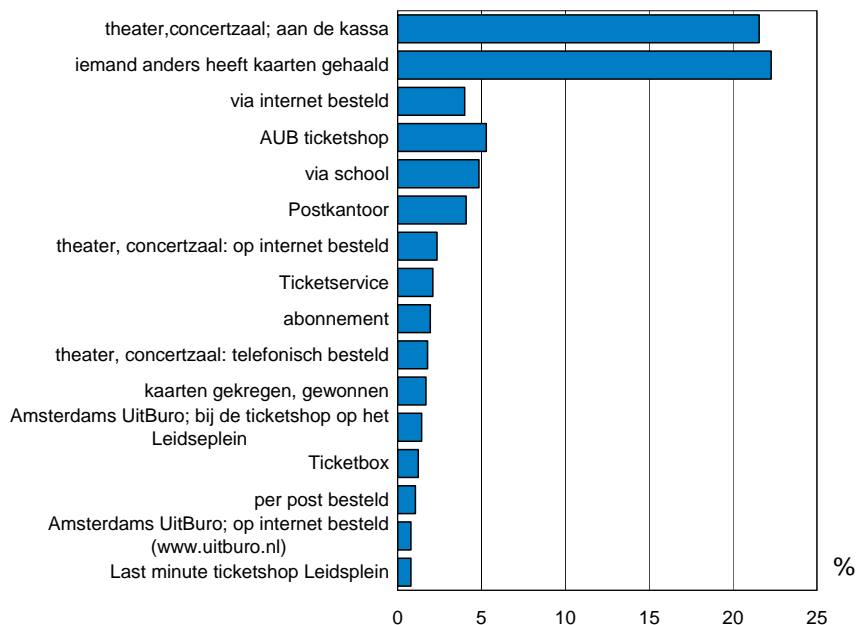

11.9 Kaartjes nog altijd veel gekocht aan de kassa van het theater

Evenals in 2002 halen de meeste mensen hun kaartje voor de voorstelling die ze bezoeken aan de kassa van het theater of de concertzaal. Ook de andere manieren om kaartjes te halen worden ongeveer net zo vaak genoemd als in 2002. Nieuw in het lijstje is de Last Minute Ticketshop op het Leidseplein. Vooralsnog geeft slechts 1% van de Amsterdammers aan daar een kaartje te halen. Volgens cijfers van het AUB kopen ruim 20.000 mensen een kaartje bij de Last Minute Ticketshop. Driekwart van hen komt uit Amsterdam. Dit is wat meer dan één procent van de bevolking, maar een deel van de klanten zal de Last Minute Ticketshop niet éénmalig bezoeken.

Jongeren geven vaker dan volwassenen aan dat iemand anders kaartjes haalde. Ook kwam 15% van de jongeren via school aan een toegangsbewijs.

Tabel 11.17 Kaartje via... (procenten)

11.10 Mening over prijs

Aan mensen die onlangs een voorstelling, museum, film of festival bezochten is gevraagd wat men van de prijs vond. Met name bioscoopkaartjes worden duur gevonden: bijna de helft van de Amsterdammers vindt de prijs van een bioscoopkaartje hoog of erg hoog. Het aantal jongeren dat de bioscoop duur vindt is toegenomen ten opzichte van 2002, voor volwassenen is het beeld ongewijzigd. Podiumkunsten worden door bijna drie van de tien volwassenen en 13% van de jongeren duur gevonden. Wel daalde het percentage volwassenen dat de prijs van de voorstelling erg hoog vindt van 14% in 2002 naar 7% in 2006. Voor musea is het beeld vergelijkbaar met vier jaar geleden: 22% van de volwassenen en 7% van de jongeren vindt het toegangsbewijs duur. Opvallend is dat in 2002 64% van de volwassenen die een festival bezochten daar gratis heen gingen, terwijl dit nu maar 3% is, een reden zou kunnen zijn dat het onderzoek toen net na de Uitmarkt werd uitgevoerd en dat een deel van de ondervraagden daar aan dacht bij het beantwoorden van deze vraag. Een meerderheid van de festivalbezoekers vond de prijs echter wel redelijk.

Jongeren betalen veel minder vaak zelf voor een toegangskaartje voor een voorstelling, een museum of een festival. Een bioscoopkaartje betalen ze wel vaker zelf, en deze kaartjes vinden ze dan ook veruit het duurst.

Tabel 11.18 Mening over toegangsprijs voorstelling (procenten)

	voorstelling		musea		bioscoopkaartje		festival	
	jongeren	volwassenen	jongeren	volwassenen	jongeren	volwassenen	jongeren	volwassenen
erg hoog	2	7	2	6	13	12	17	11
hoog	11	22	5	16	34	33	12	11
redelijk	26	45	22	46	37	45	22	64
laag	1	3	3	3	4	3	0	0
erg laag	1	1	0	1	0	0	5	5
ik betaalde niet (zelf) voor de voorstelling de voorstelling was gratis	34	11	39	11	7	2	29	0
weet niet, geen antwoord	12	5	12	9	1	1	12	3
weet niet, geen antwoord	13	7	17	8	3	3	2	6
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

12 Werkwijze

Dataverzameling

Het veldwerk ten behoeve van dit onderzoek is uitgevoerd in de maand april en de eerste twee weken van mei 2006.

Om verschillende groepen Amsterdammers zo goed mogelijk te bereiken werd er zowel telefonisch, schriftelijk als face-to-face geënquêteerd. Onderstaande tabel toont de aantallen ondervraagden naar manier van benadering.

Tabel 12.1 Aantal ondervraagden naar manier van ondervragen

	aantal	percentage
telefoon volwassenen	649	39
telefoon jongeren	268	16
schriftelijk volwassenen	143	8
schriftelijk jongeren	212	13
face-to-face volwassenen	164	10
face-to-face jongeren	41	2
online	206	12
totaal	1682	100

Non respons

Een probleem bij onderzoek als dit is dat mensen die niet mee willen doen vaak ook wat minder geïnteresseerd zijn in het onderwerp van het onderzoek. Om na te gaan of dat hier ook zo is, werd in de telefonische enquête aan mensen die medewerking weigerden één vraag voorgelegd naar hun belangstelling voor cultuur. Bijna de helft van de mensen was bereid deze vraag te beantwoorden. Uit de antwoorden bleek inderdaad dat de belangstelling voor cultuur onder deelnemers aan het onderzoek hoger ligt dan onder mensen die deelname weigerden: van de deelnemers geeft 75% aan belangstelling te hebben voor cultuur, van de weigeraars is dat 47%. Uit een overzichtsstudie die werd verricht door het CBS (zie: *te Riele, Sociaal Economische maandstatistiek, 2002/4, p.25*) blijkt dat “*mensen met een minder gunstige maatschappelijke positie zijn ondervertegenwoordigd in de respons en de uitkomsten van persoonsenquêtes van het CBS. De studies (...) geven aan dat lager opgeleiden, mensen met een uitkering, allochtonen, mensen met een lager inkomen relatief slecht responderen*”. Nadere analyse van de gegevens in deze cultuurmonitor laat zien dat het ook in dit onderzoek deze groepen zijn die minder in cultuur zijn geïnteresseerd. Voor deze groepen is in dit onderzoek gewogen. Hiermee is voor een belangrijk deel de vertekening als gevolg van non-respons verdisconteerd. Uiteraard dient ondanks dat rekening gehouden te worden met een zekere overschatting van de cultuurparticipatie als we *alle* ingeschreven Amsterdammers als doelpopulatie beschouwen.

